ORAȘELE URIAȘE DIN BASHAN

ȘI

LOCURILE SFINTE ALE SIRIEI

DE

REV. J. L. PORTER

PARTEA

2

ȚARA FILISTENILOR

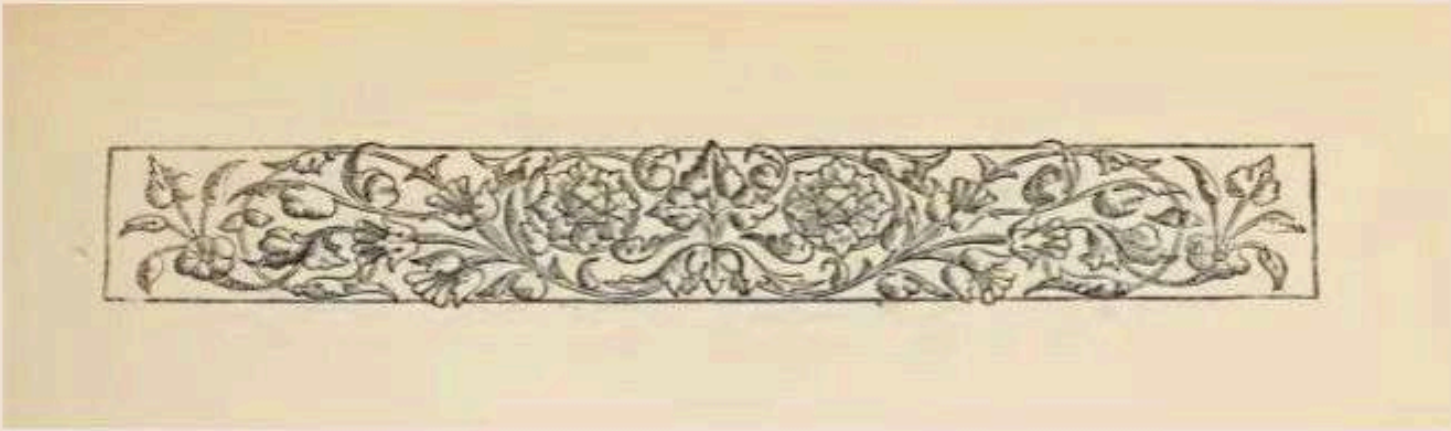

ȚARA FILISTENILOR

I.

Așa vorbește Domnul Dumnezeu: "Iată, Îmi voi întinde mâna asupra filistenilor, voi nimici pe Cheretimi și voi nimici rămășițele de pe coasta mării." - Ezechiel xxv.16.

Am venit sâmbătă de la Ierusalim, sperând să petrecem o duminică liniștită la mănăstirea franciscană din Ramleh. Bunii părinți ne-au primit cu o ospitalitate mai mult decât obișnuită și ne-au cazat în cele mai bune celule ale lor. Ne-au servit și masa cu tot ce aveau mai bun în cămară; și cum eram cu toții bine obișnuiți cu viața orientală, am putut să ne bucurăm de mâncare. În prima parte a zilei de duminică am fost lăsați singuri, iar liniștea profundă a mănăstirii a fost foarte impresionantă. La intervale de timp, cântecul solemn al slujbei latine din capelă străbătea curțile claustrale și coridoarele, acum gonind în deplină armonie, acum stingându-se într-un geamăt plângător și trezindu-se din nou ca un ecou. După-amiază, un călugăr italian, care fusese cunoscut anterior cu unul dintre însoțitorii mei, s-a alăturat grupului nostru. El văzuse multe în lume și era un om cu maniere elegante și cu informații vaste. Părea nerăbdător să promoveze cauza educației în Siria, dar vorbea cu descurajare despre această lucrare, căreia, după cum ne-a spus, își dedicase viața. îndoielile și temerile sale proveneau în principal din dificultățile pe care i le puneau în cale superiorii săi și din mijloacele limitate pe care le avea la dispoziție. După o conversație generală, ne-am așezat cu toții să citim împreună

diferitele pasaje din Scriptură care se referă la Filistia și la vechii săi locuitori războinici. Ni se spune că filistenii erau un trib egiptean, descendenți ai lui Ham, care, la o perioadă necunoscută înainte de vremea lui Avraam, și-au părăsit țara natală și s-au stabilit pe coasta sudică a Canaanului. În mod singular, deși au fost întotdeauna numiți, chiar și de către israeliți," străini" (căci acesta este sensul cuvântului filisteni), ei au dat întregului ținut numele pe care îl poartă până în prezent - PALESTINA. Avraam și Isaac au trăit în pace cu șefii filisteni; și, deși dependenții lor aveau ocazional certuri, totuși își hrăneau turmele pe aceleași pășuni și le adăpau la aceleași fântâni. Dar, în veacurile următoare, filistenii au devenit cei mai hotărâți dușmani ai israeliților. Filistia este grădina Palestinei. Are o lungime de aproximativ patruzeci de mile de la Iope până la Gaza și o lățime de aproximativ cincisprezece mile de la Marea Mediterană până la munții lui Iuda. De-a lungul întregului litoral se întind plaiuri de nisip alb. În interiorul acestora se află câmpia largă și ondulată, cu solul ei adânc și bogat, cu movile joase la intervale, pe ale căror vârfuri sunt acum împrăștiate în praf ruinele cenușii ale marilor orașe. La est, munții își trimit rădăcinile departe în câmpie, ducând cu ei stâncile, brazii și junglele de arbori și arbuști pitici; și lăsând între ei văi sinuoase și pitorești. Așa este Filistia, Șefela ("țara joasă" sau "valea") din Biblie (2Cron. xxvi.10; Deut. i.7). Este o regiune nobilă și a fost apărată de vechii săi locuitori cu un eroism și un devotament care au fost rareori egalate. Războinicii filisteni puteau să se năpustească peste câmpiile neîntrerupte în carele lor de fier și să-și împingă toți dușmanii în fața lor; dar în momentul în care încercau să pătrundă în defileurile munților erau depășiți de infanteria activă a evreilor. Caracterul fizic al acestor țări vecine rezolvă misterul luptelor lungi, aprige și nehotărâte ale celor două națiuni.

MERSUL PE JOS SPRE LYDDA

Eram cufundate în studiile noastre și deveneam din ce în ce mai interesate de poveștile lui Samson, de capturarea chivotului și de David și Goliat, când, deodată, liniștea care domnea în jurul nostru a fost spartă de un foc de muschete în depărtare. Acesta s-a apropiat mai mult. Apoi s-a auzit sunetul de țambal, la început slab, dar din ce în ce mai puternic și

mai clar, până când, în cele din urmă, împușcăturile și muzica războinică păreau să se audă sub zidurile mănăstirii. Apoi s-a auzit o grabă încoace și încolo și lovituri de uși, urmate de strigăte poliglote. Călugărul a tresărit într-o alarmă vădită și a ieșit în grabă afară. I-am urmat cu toții, presupunând că Bedawîn făceau un raid brusc. Ajungând pe acoperișul terasat, de pe care se putea vedea poarta mare, am descoperit cauza întregii gălăgii și agitații: un arhiepiscop roman era în drum spre Orașul Sfânt, escortat de un detașament de cavalerie neregulată, care a arătat deopotrivă importanța încrederii lor și respectul pentru Sabat făcând cât de mult zgomot puteau face tunurile și tobele lor. Din nefericire pentru pacea noastră, Eminența Sa a hotărât să-și petreacă noaptea la Ramleh. Pentru a scăpa pentru o vreme de tumult, am propus o plimbare până la Lydda, iar tovarășii mei au consimțit cu plăcere.

LYDDA.

Soarele era deja jos, în vest, când am intrat pe drumul larg, ca un bulevard, care duce la Lydda. Era o seară frumoasă - cerul fără nori, atmosfera transparentă ca cristalul. Razele soarelui cădeau oblic pe frunzișul dens al portocalilor și caișilor, aici aurind frunzele cele mai înalte, iar dincolo împușcând în linii de aur prin deschideri. Briza mării abia începea să se așeze. Acum se juca printre crengile foșnitoare ale palmierilor înalți, iar acum părea că coboară pentru o clipă și ne suflă în față respirația sa balsamică. Drumul, acoperit adânc de nisip roșu, este mărginit de livezi.

în care am văzut portocali, lămâi, piersici, rodii și carpeni, amestecați cu palmieri, nuci și sicomori; totul era înconjurat de garduri imense de cactuși, ale căror fructe luxuriante, agățate ciudat de părțile laterale ale frunzelor mari și groase, erau aproape coapte. O plimbare ușoară de trei sferturi de oră ne-a dus la Ludd, numele modern, dar și cel mai vechi al Lyddei apostolice (iChron. viii. 12). De multe ori am fost dezamăgit cu tristețe când m-am apropiat de un vechi oraș biblic, pe care fantezia îl împodobise cumva cu cele mai alese frumuseți ale naturii și ale artei, dar pe care realitatea l-a transformat în cocioabe de noroi pe un versant stâncos al unui deal. Nu a fost așa cu Lydda. Chiar și acum, deși gloria sa a dispărut, Lydda are un aspect impunător. Este înmugurită în verdeață.

Măslinii îl înconjoară și se întind întinzându-se mult peste câmpia înconjurătoare, iar nuanța lor întunecată este ușurată ici și colo de frunzișul mai strălucitor al caisului și al murelui; în timp ce, în apropierea caselor, se văd vițe de vie care se strecoară pe zidurile grădinilor și se cațără pe trunchiurile și ramurile mari și noduroase ale nucilor. Satul se află pe o eminență blândă, iar deasupra acoperișurilor sale terasate se înalță splendidele ruine ale sfântului patron al Angliei. Tradiția spune că Lydda a fost locul natal al Sfântului Gheorghe; iar regele cavaleresc al Angliei, Richard, cu inimă de leu, a construit în cinstea sa această nobilă biserică, ale cărei ruine constituie acum principala atracție a lui Ludd. Zidurile și o parte din acoperișul canelat al corului încă. se mai păstrează, precum și un arc ascuțit înalt, cu coloanele sale masive grupate și capiteluri de marmură albă, bogate în sculptură și traforaj. Am urcat în vârful zidului prăbușit și acolo ne-am așezat pentru a citi povestea vizitei lui Petru în acest loc (Actsi x. 32-39). Întregul sat era la vedere, precum și marea câmpie din jurul lui. Petru era plecat într-una din călătoriile sale misionare în ținutul muntos al Samariei, "și a coborât și la sfinții care locuiau la Lida". El a coborât prin defileele acelor munți, a traversat acea câmpie largă și bogată a Saronului sau "Saron" și a urcat pe o pantă ușoară până la acest vechi oraș.

MIRACOLUL LUI PETER LA LYDDA

Sfinții l-au întâmpinat când a intrat și i-au povestit despre suferințele bietului paralitic Eneas; iar scena care s-a petrecut atunci la patul lui a fost așa cum poporul nu mai văzuse niciodată. "Petru i-a spus: "Eneas, Isus Hristos te face sănătos; ridică-te și fă-ți patul. Și el s-a sculat îndată. "În timp ce cuvintele ajungeau la urechile lui, puterea divină a acționat asupra trupului său. Vestea minunată a curs din gură în gură, din grup în grup, din oraș în țară. Toți au întrebat cu nerăbdare; probabil că la început unii s-au îndoit, dar când l-au văzut pe paraliticul vindecat, credința a triumfat și "toți locuitorii din Lida și din Saron s-au întors la Domnul. " Vestea plină de bucurie a ajuns curând la Iope, la 16 km distanță; și atunci prietenii îndurerați ai caritabilei Tabita au trimis repede mesageri pentru a-i spune lui Petru despre moartea ei, sperând pe jumătate că nici măcar ea nu va fi dincolo de puterea lui. Petru nu a întârziat, ci a pornit

prin acea câmpie vestică într-o altă călătorie a milei. Când am privit din poziția noastră dominantă peste acel peisaj vast, nu am putut să nu recunoaștem că avea un farmec independent de toate asocierile sale consacrate. Era una dintre acele priveliști care, asemenea unui tablou al lui Claude, nu dispar niciodată din memorie. La nord se întindea vasta câmpie Sharon, pestriță cu pajiști verzi și lanuri de porumb galben; căci, deși era abia sfârșitul lui aprilie, câmpurile erau" deja albe pentru recoltă". În depărtare, puteam distinge cu greu culmile de un albastru palid ale Carmelului. La est, priveliștea era delimitată de lanțul lung al munților Israelului, cu vârfurile lor rotunjite, care acum erau colorate de lumina roșiatică a serii; iar umbrele purpurii și adânci ale ravenelor lor aruncau în relief îndrăzneț vechile orașe în ruină și satele moderne care încununează aproape toate stâncile proeminente. La sud, o umflătură în câmpie ascundea Filistia; dar această umflătură era îmbrăcată cu livezile din Ramleh, ale căror minarete conice și turn înalt și alb răsar din mijlocul frunzișului dens. La vest, dincolo de grădini, se aflau mai întâi o întindere de câmpie maronie și nisipoasă, apoi o centură îngustă și întunecată, trasată de plantațiile de portocali din Joppa, iar apoi Mediterana, strălucind ca o oglindă de aur lustruit sub soarele de la apus. Luni dimineața, înainte ca soarele să răsară încă peste dealurile lui Iuda, eram cu toții în șa, urmând un soldat vesel, plin de arme, de-a lungul drumului larg și nisipos spre Filistia. Selîm, noul nostru tovarăș, urma să ocupe dublul post de călăuză și de paznic; și era admirabil calificat pentru această funcție, căci cunoștea numele fiecărui sat, fântână și râu dintre Ramleh și Gaza și era în relații de strânsă prietenie cu toți banditii din provincie. La început, traseul nostru a fost destul de anost, traversând podișuri pustii de nisip brun, pe care câteva turme de oi și capre își urmau păstorii, aparent îndreptându-se spre pășuni mai bune. Dar dimineața, ca de obicei, era luminoasă și frumoasă, aerul era proaspăt și antrenant, iar Selîm era plin de povești despre raidurile de la graniță și de vechi tradiții despre Samson și Jalûd (Goliat); așa că am pornit veseli. o oră de mers ne-a adus în vârful valului care separă Sharon de Filistia. Această din urmă câmpie se deschidea acum în fața noastră, întinzându-se până la orizontul sudic în ondulații grațioase, îmbrăcată cu o mantie bogată de verde și auriu - câmpii de recoltă și pășuni. Ruinele erau vizibile peste tot;

dar satele erau puține, mici și îndepărtate între ele. Flancurile îndepărtate ale dealurilor erau mai dens împânzite de ele; și Selîm ne-a spus că, deși, ca și în vechime. Danezi, oamenii locuiau acolo din motive de siguranță, bunurile și culturile lor se aflau în principal în câmpie.

EKRON

Akîr a ajuns curând în vizor; și un sfert de oră de galop pe o potecă bătătorită, prin lanuri de porumb, ne-a adus în sat. Am descălecat și ne-am așezat lângă singura vechime a locului, o fântână mare și adâncă; o fântână, probabil, așa cum au săpat slujitorii lui Avraam la Gerar și Beersheba în vremurile de demult.
O mulțime de săteni s-a adunat pentru a-i privi pe străini. Bărbații se remarcau mai ales prin pumnalele uriașe pe care le purtau la brâu și prin turbanele lor enorme, care păreau disproporționate față de restul garderobei lor sărăcăcioase. Femeile erau în zdrențe, iar majoritatea copiilor erau complet goi. Akîr este un sat mizerabil, cu vreo patruzeci sau cincizeci de cocioabe de noroi; străzile sale înguste sunt împânzite de mormane de gunoaie și mizerie. Se află pe o pantă pustie, iar terenul din jurul său are un aspect mohorât și dezolant, accentuat de câțiva copaci butucănoși împrăștiați ici și colo în jurul caselor. Cu toate acestea, acesta este tot ceea ce marchează locul și poartă numele orașului regal Ekron. Nu există acum nici măcar un singur vestigiu al regalității acolo. Cu sentimente greu de descris, am scos Bibliile noastre și am citit osânda pronunțată de profetul ebraic asupra orașului, pe când acesta se afla încă în toată mândria puterii și frumuseții sale: "Ecronul va fi dezrădăcinat" (Țef. ii.4). Am citit, de asemenea, interesanta relatare a restituirii chivotului israeliților, când a fost transportat pe noul car de la Ecron la Bet-Șemeș, (1Sam.vi.)Poziția acestui din urmă oraș ne-a fost indicată de Selîm. El este frumos situat în partea laterală a văii adânci a Surar, vechiul Sorek, la mică distanță deasupra locului unde se deschide din munții lui Iuda în câmpie. Se află la aproximativ 16 kilometri de Ecron, iar o vale largă, sau mai degrabă o depresiune, coboară de la ea până la Marea Mediterană. Pe versantul nordic al acestei văi se află Ekron. În susul acelei văi se întindea vechea autostradă, "drept spre Bet-Șemeș",

de-a lungul căreia mergea "vaca care călărea", purtând chivotul, și "nu se abătea nici la dreapta, nici la stânga". Era chiar în acest anotimp al anului; căci "oamenii din Bet-Șemeș își secerau recolta de grâu în vale" - chiar valea Surâr, care acum flutura de grâu copt. Căpeteniile filistenilor au urmat chivotul până la hotarul Bet-Șemeșului - adică până la poalele munților; și acolo, după ce au renunțat la sarcina lor, "s-au întors în aceeași zi la Ecron.

Am fost cu toții profund impresionați de simplitatea și, în același timp, de puterea grafică a narațiunii. Am încălecat din nou și, conduși de ghidul nostru activ, am pornit în pas grăbit pe panta ușoară, apoi în diagonală peste pajiștile și lanurile de grâu din Wady Surar. Soarele era deja sus pe cer, și nici un nor cât o mână de om nu ne făcea umbră de razele sale fioroase. Sezonul ploilor trecuse în câmpia joasă a Filisteniei. Un singur nor ar fi fost privit acum ca o minune; iar în ceea ce privește o ploaie, țăranii ar fi fost la fel de îngroziți de ea cum au fost israeliții, când, ca răspuns la rugăciunea lui Samuel, Domnul" a trimis tunete și ploaie" în vremea secerișului grâului (1Sam.xii.17). prin centrul wady-ului, adânc săpat în solul aluvial, șerpuiește albia torentului Sorek, deja uscat, cu excepția ici și colo unde apa stagna în mici bălți, pe jumătate ascunse de frunzișul întunecat și florile superbe ale oleandrului. Râurile din acest ținut sudic sunt simple torente de iarnă; soarele verii le usucă, pârjolind trestiile, iarba bătătorită și florile strălucitoare de la începutul primăverii; exact așa cum descrie Isaia: "Râul va fi risipit și uscat; trestiile și steagurile se vor usca. Trestiile de hârtie de lângă pârâuri, de la gura pârâurilor, și tot ce este semănat lângă pârâuri, se vor usca, vor fi alungate și nu vor mai fi" (Isa. xix. 5-7). Dar când cade ploaia de toamnă, pârâurile se întorc în albia lor, apele curg murmurând peste pietricele, iar plantele moarte izbucnesc într-o nouă viață și verdeață. Cât de frumoasă este rugăciunea și cât de potrivită aluzia psalmistului: - /Ca niște pârâiașe de apă în sud, Robie a noastră, Doamne,brecă". -(Ps. cxxvi. 4)./

Ocolind baza unei creste joase de calcar, am deschis câmpia Yebna, care se întinde pe dreapta până la țărmul Mediteranei, -aproape la fel de netedă ca suprafața mării însăși și având în centru un mic deal, ca o insulă, acoperită în parte cu ruinele vechiului Babneh (2Cron. xxvi.6) și în parte cu casele umile ale reprezentantului său modern; în parte, de

asemenea, cu zidurile unei biserici de cruciați. Câmpia era plină de cete de secerători, bărbați și femei; și aproape în spatele lor, culegătorii, majoritatea fete tinere, care aminteau de credincioasa Rut.

OBICEIURI PATRIARHALE

Marii proprietari erau și ei acolo, mergând, ca Boaz, de la un câmp la altul printre lucrătorii lor, îmbrăcați în mantiile lor stacojii. Pe măsură ce treceam pe lângă fiecare grup, Selîm îi saluta cu un Ullah makum,-"Domnul să fie cu voi!", iar ei îi întorceau invariabilul răspuns: "Domnul să te binecuvânteze!". " Nu numai că manierele și obiceiurile sunt neschimbate în acest ținut, dar înseși cuvintele de salut sunt cele de acum trei mii de ani (Rut ii- 3,4). Părăsind această câmpie joasă, am urcat pe pantele pustii, unde pășunau turme imense de oi și cămile; iar în stânga noastră, la aproape o milă distanță, am văzut corturile negre ale proprietarilor lor arabi. Aceștia ne-au văzut și pe noi; și un grup de zece sau doisprezece persoane splendid călare au venit spre noi în plin galop, cu sulițele strălucind în razele soarelui, iar părul împletit și hainele curgând în urma lor. Selîm a ieșit călare în întâmpinarea lor, iar eu i-am urmat pentru a auzi discuția. Înainte de a se rosti vreun cuvânt, Selîm și șeful arab s-au aruncat de pe cai și s-au îmbrățișat cordial. priveliștea nu era nouă pentru mine, dar era foarte interesantă. Fiecare și-a așezat mâinile pe umărul celuilalt și și-a pus capul pe gâtul lui; sau,ca să folosesc cuvintele expresive ale Scripturii, "S-a aruncat pe gâtul lui și l-a sărutat" (Gen. xxvii. 33). Acum am fost invitați și presați cu o căldură arabă autentică să mergem în tabără. "O, stăpânii mei", a spus șeful, adresându-se, "nu treceți, vă rog, de la servitorul vostru. Soarele este sus; ziua este fierbinte; onorați casa lui cu prezența voastră; lăsați-l să ucidă o oaie și să vă pună pâine în față și apoi plecați în pace." Am refuzat respectuos, invocând distanța pe care o mai aveam de parcurs și absența servitorilor noștri.

Cu toată sălbăticia și rătăcirea lor, o ospitalitate demnă de vechii patriarhi este încă practicată de către sesonii deșertului. Am povestit incidentul și am tradus cu acuratețe limbajul folosit, deoarece ilustrează pasaje precum Gen. xviii,și xix2. ASHDOD. Apropiindu-ne de Ashdod, am fost cu

toții fermecați de frumusețea locului și de bogăția minunată a ținutului din imediata vecinătate. Plecasem de pe linia marelui drum al caravanelor spre Gaza și Egipt și am luat-o pe un drum bătătorit care ducea direct spre sat. Acesta traversează o vale lată de aproximativ cinci kilometri și se întinde mult spre est; - perfect plană și o întindere neîntreruptă de porumb auriu, cea mai bogată pe care am văzut-o vreodată în Palestina, rivalizând chiar cu cele mai bune părți din Basan. Nu era nici un gard, nici un copac, nici o casă pe ea. Drumul nostru era mărginit de grâul înalt și copt, iar însoțitorii noștri culegeau spicele în timp ce călătoreau, "și mâncau, frecându-le în mâini" (Luca vi.1). Am putut vedea aici cât de fidelă naturii era ilustrația din parabola semănătorului: "Și pe când semăna, unele au căzut pe marginea drumului" "(Marcu IV.4). Atunci când cultivatorul însămânțează astfel de câmpuri ca acestea, unele semințe trebuie să cadă în mod necesar pe cărările bătătorite, fără garduri, care le traversează în toate direcțiile. Câmpia plânge la baza nordică a dealului mic și rotunjit pe care se afla odinioară orașul regal Ashdod. Templele, palatele și casele au dispărut cu toții. Praful secolelor le-a acoperit. Livezi terasate de smochini și măslini, caise și rodii, le ocupă acum locul, îmbrăcând coasta dealului de la bază până în vârf. Satul modern Esdûd, un grup confuz de cocioabe de lut, se află pe versantul estic. Poartă vechiul nume; dar am putea să-l schimbăm cu adevărat în Ichabod, căci gloria sa a dispărut. Am călătorit până la el pe străduțe sinuoase, mărginite de cactusul uriaș, în jurul tulpinilor fără formă, a ramurilor și frunzelor ciudate, convolbrul și caprifoiul împletiseră ghirlande de flori strălucitoare. Satul este extrem de mizerabil.

PUSTIIREA ORAȘULUI ASHDOD.

Grupuri de bărbați înfometați și de femei mizerabile leneveau pe străzile murdare și pe acoperișurile prăfuite, privind fără grabă la străini și abia dacă reușeau să adune destulă energie pentru a-l înjura pe necredinciosul Frank.În timp ce îi priveam pe ei și locuințele lor mizerabile, cuvintele lui Zaharia ne-au revenit în minte: "Un bastard va locui în Asdod și voi stârpi mândria filistenilor." Am urcat în vârful dealului. Templul lui Dagon, în care

a fost pus chivotul Domnului, trebuie să se fi aflat aici; căci marea este vizibilă, iar Dagon, "zeul peștelui", a fost fără îndoială plasat acolo unde putea privi spre elementul pe care se presupunea că îl personifica. Nici un vestigiu al templului nu se mai află acum acolo. De-a lungul declivității sudice, vechi pietre de construcție, cu fragmente de coloane și capiteluri sculptate, sunt îngrămădite în gardurile micilor câmpuri și în pereții țarcurilor pentru capre și oi, arătând cum timpul și neschimbarea lui Dumnezeu au transformat profeția în istorie: "Și pe coasta mării vor fi locuințe și căsuțe pentru păstori și adăposturi pentru turme". Cât de tristă,și totuși cât de glorioasă este priveliștea din vârful acelui deal, sub care țărâna unui oraș puternic zace dezonorată! Pe de o parte, câmpia nobilă, care se întinde până la poalele munților lui Iuda, pe ici pe colo cultivată, dar în cea mai mare parte neglijată și pustie, dar toată bogată în mod natural ca în cele mai frumoase zile ale puterii Filisteniei. De cealaltă parte, o pustietate mohorâtă și fără speranță de nisip în derivă, spălată încolo de valurile Mediteranei, iar aici, la picioarele noastre, avansând cu pas lent și tăcut, dar fără rezistență, acoperind, și până la acoperire, flori și copaci, ruine antice și colibe moderne, într-un singur mormânt comun.

ȚARA FILISTENILOR.

II.

"O, sabie a Domnului, cât timp va trece până când vei fi liniștit?
Pune-te în teacă, odihnește-te și stai liniștit. Cum să te liniștești,
Domnul i-a dat o sarcină împotriva Ascalonului și împotriva țărmului mări ?
Acolo a pus-o." - Ier. xlvii. 6,7.

Am coborât dealul din Ashdod, caii noștri sărind ușor ca niște capre de munte de pe o terasă pe alta, scuipând praful orașului regal, copitele lor de fier sunând mereu și mereu pe fragmente de stâlpi sparți și pietre sculptate. La baza sudică a dealului, lângă un lac în miniatură, se află zidurile unui vechi khan, iar lângă el o moschee dărăpănată. Lângă aceasta din urmă se află un sarcofag bogat sculptat în marmură albă, deschis și prădat cu mult timp în urmă. Aici stătea ghemuit un derviș - un nenorocit murdar, zdrențăros, zdrențăros și mizerabil - mormăind rugăciuni fără sens către Allah, spunându-și mărgelele și legănându-și corpul încoace și încolo. Nu și-a întors capul și nici nu a mișcat vreun mușchi în timp ce noi mergeam spre el, ci a continuat să privească cu o privire visătoare și goală khanul fără acoperiș, moscheea sfărâmată și locul plin de ruine. Ar fi putut trece drept geniul din Ashdod în timp ce stătea așa pe sicriul spart. L-am salutat, iar el a tresărit ca și cum s-ar fi trezit din somn. A intrat liber în conversație și a dat dovadă de mult mai multă inteligență și cunoștințe decât i-am fi putut da noi crezare. Ne-a povestit câteva legende despre vechea glorie a orașului Ashdod, amestecând în mod ciudat în ele numele lui Daûd, Suleiman, Jalûd

(Goliat) și Mohammed. I-am ascultat cu interes poveștile în timp ce ne odihneam la amiază la umbra unui mure. A fost plăcut să auzim întâmplări din istoria Scripturii - oricât de distorsionate și exagerate ar fi fost - de pe buzele acestui fanatic musulman sălbatic. Dervișii sunt o clasă privilegiată în Orient; pe jumătate nebuni, pe jumătate sfinți, ei sunt primiți peste tot ca favoriți speciali ai Cerului; au acces liber în fiecare casă și nu duc niciodată lipsă de hrană sau cazare. Am văzut un pașa turc coborând de la locul său și sărutându-i pe mâna unei servitoare care intrase în camera de consiliu; iar când celălalt soț al sultanului târziu s-a alăturat caravanei de pelerini care se îndrepta spre Mecca, trenul de galere care a scos-o din Damasc a fost condus de o servitoare, în pielea de stea, montat pe un încărcător superb capsulat și însoțit de o floare în livrea regală!

UN DERVISH.

Hainele acestor nefericiți, atunci când le poartă, sunt întotdeauna în zdrențe, iar persoanele și obiceiurile lor sunt dezgustător de murdare. În timp ce stăteam și mă uitam la acest derviș sordid printre ruinele orașului Ashdod și în timp ce reflectam la privilegiile de care se bucura clasa lui, atât în antichitate, cât și în timpurile moderne, mi-am amintit cu tărie de acel episod romantic din viața regelui David, când s-a refugiat într-un alt oraș regal din Filistia. El credea că ar fi putut scăpa neobservat ; dar a fost recunoscut imediat ca fiind învingătorul lui Goliat. Soarta lui părea să fie pecetluită. Dar "s-a prefăcut că este nebun în mâinile lor"; el "s-a zgribulit pe ușile porții și și-a lăsat scuipatul să cadă pe barbă" - de fapt, el a jucat rolul dervișului; a jucat bine; și jocul său i-a salvat viața (1Sam. xxi. 11-15). O oră de galop peste pustietăți nisipoase, care ofereau din când în când priveliști ale mării strălucitoare din dreapta, ne-a adus în micul sat Hamâmeh. Plantațiile de măslini care îl înconjoară sunt mărginite de podgorii, acum proaspete și frumoase în frunzișul lor nou și delicat. Ne-am apăsat caii gâfâiți de-a lungul unor ulițe sinuoase, mărginite de cactuși uriași și umbrite de măslini crepusculari. Și aici, gardurile și copacii erau toate învelite cu convolvulus de toate culorile, în timp ce viile, pajiștile și lanurile de porumb din spate se înroșeau de maci și anemone. Era o scenă încântătoare și, după nisipurile arzătoare și

câmpiile pârjolite de soare, ni s-a părut un paradis: - Gardurile atât de îngrijite; umbra măslinilor atât de densă; lăstarii tineri de viță de vie atât de verzi; florile atât de vesele; câmpurile de pepeni și castraveți atât de îngrijite; grânele atât de minunat de luxuriante. Aici, ne-am gândit, cel puțin blestemul nu s-a abătut asupra Filistiei. O cotitură bruscă a drumului a risipit brusc și trist această încântătoare iluzie.
Aproape de dreapta se ridicau acum movile de nisip în derivă. Am putut vedea că avansează, -încet, constant, -burând totul în calea lor. Câmpurile de grâu, semănate cu doar câteva luni în urmă, erau deja parțial acoperite. Podgoriile erau aproape șterse ; - ici și colo, o ramură de vârf, care își mai păstra încă frunzișul, flutura deasupra propriului mormânt. Mai în spate, urme de plantații de măslini, unii dintre copacii mai mari stând în boluri mari de nisip, cu trunchiurile înfipte, dar mișcarea ramurilor și vântul sub frunzele lor, păstrau încă vârful liber. Mormintele lor erau deja făcute, însă, iar zilele lor erau numărate. Altele abia fuseseră acoperite, iar două sau trei crenguțe verzi care ieșeau din movilele netede de nisip le marcau locurile. Era o priveliște melancolică. M-a impresionat mai profund decât orice văzusem vreodată. Unul este într-o oarecare măsură pregătit pentru palate și temple în ruină, orașe și sate pustii. Cele mai mândre lucrări ale omului sunt încă perisabile; dar chipul, trăsăturile, resursele naturii sunt în general presupuse a fi permanente. Am mers mai departe, privind și minunându-ne, caii noștri afundându-se adânc la fiecare pas în nisipul moale și fin. Apoi, scoțând Biblia, nu m-am putut abține să nu le citesc însoțitorilor mei condamnarea ciudată și teribilă pronunțată asupra acestei țări de profetul evreu cu cinci-douăzeci de secole în urmă: - "Vai de locuitorii de pe coastele mării! Cuvântul Domnului este împotriva voastră; Canaan, țara filistenilor, te voi nimici și nu va mai fi niciun locuitor!". (Sof. ii. 5.) Ne oprisem pentru o vreme pe vârful unei movile pentru a avea o vedere mai largă asupra țării și pentru a avea o idee mai clară despre distrugerea care se apropia asupra ei. Selim nu ne putea înțelege. Cu o nerăbdare manifestă, a arătat o dată și încă o dată spre soarele care se scufunda acum în glorie în spatele dealurilor de nisip. În cele din urmă, nu a mai putut aștepta.

FARMECUL VIEȚII ÎN CORT

Cu un țipăt sălbatic și o fluturare de pușcă, el și-a înfipt greutățile grele în flancurile arabului său înflăcărat și a dispărut prin intrarea pe o alee umbroasă. I-am urmat cu toții într-un galop zdravăn și, în câteva minute, eram alături de ghidul nostru chiulangiu pe străzile pline de viață din Mejdel, cu o seamă de câini zgomotoși pe urmele noastre și cu trupe de copii la ușile deschise și pe acoperișurile caselor, strigându-și semenii să vină să-i vadă pe franjurii cu ceainicele pe cap. Lăsând satul în urmă și șerpuind printr-o livadă de măslini, am ajuns la o poiană deschisă, unde corturile noastre erau instalate și totul era pregătit pentru primirea noastră.

VIATA LA CORT.

Ce farmec are viața în corturile de pe dealurile și câmpiile Palestinei! Prezintă un contrast atât de mare față de rutina statică, atât a muncii, cât și a recreației din casa noastră de pe insulă, față de rapiditatea și regularitatea trenurilor și a hotelurilor, încât cu greu te poți crede în aceeași lume. Sentimentul de libertate totală, de independență absolută, este ciudat și nou. Apoi, mai este și flerul pericolului, efectul antrenant al aerului curat și al exercițiilor fizice și, mai presus de toate, influența magică a locului - a asociațiilor sacre și istorice care se înghesuie mereu în minte, sugerate și trezite de nume și scene, toate de o vechime seculară, și totuși toate familiare ca și cuvintele de casă și casa copilăriei. Fiecare loc pe care îl călcăm este sfânt. Fiecare ruină pe lângă care trecem are un loc în istorie. Fiecare munte și vale pe care se plimbă ochiul are o poveste scrisă în cele mai vechi și mai bune cărți. Tot ceea ce vedem aparține și ilustrează trecutul. Costumele oamenilor, uneltele agricole, casele, corturile, toate sunt la fel de familiare lui Avraam; iar salutul este același cu cel cu care a fost întâmpinat Avraam atunci când a vizitat stăpânii filisteni la Gerar sau când a negociat câmpul de la Machpelah la Hebron. Ne plimbăm prin aceste scene consacrate toată ziua, iar când vine seara, alegem un loc cu iarbă lângă fântâna cu bule sau lângă fântâna veche.

Descălecăm; și apoi, ca prin farmec, caii sunt pichetați, corturile sunt instalate, focurile sunt aprinse și totul este pregătit în adevăratul stil

țigănesc - în stil patriarhal, aș spune - căci așa au trăit și călătorit vechii patriarhi pe aceste dealuri și câmpii. Soarele apune într-o strălucire de glorie; scurtul amurg scade până la o slabă dungă purpurie de-a lungul orizontului vestic; stelele ies la iveală ca niște lămpi de cristal atârnate de bolta neagră a cerului, sau poate că luna își revarsă lumina ei limpede și argintie asupra peisajului, făcându-l să pară o schiță sepia realizată de vreo mână de maestru. Figuri întunecate se grupează acum într-un cerc în jurul focului de veghe, iar noi ne retragem în corturile noastre pentru a ne scrie jurnalele sau pentru a citi din nou cu un nou interes povestea locurilor pe care le-am vizitat în timpul zilei. Biblia este scoasă la iveală, cel mai bun și mai precis dintre toate manualele pentru Palestina; și bătrânul Reland, cu referințele sale clasice și cu incidentele sale istorice, totul este pregătit pentru mâna savantului. Iată povestea lui Ekron și a chivotului. Aflăm acum cu surprindere că Asdod, care părea, în timp ce treceam prin ea, atât de săracă și atât de mizerabilă, a rezistat cândva unui asediu de douăzeci și nouă de ani împotriva tuturor forțelor Egiptului sub Psammiticus - cel mai lung asediu înregistrat. Aflăm, de asemenea, că Mejdel, satul de lângă noi, este acel Migdal-gad, care a fost atribuit, împreună cu alte cincisprezece cetăți din această câmpie, tribului lui Iuda (Iosif xv. 37). Și tot acea Magdala, unde Herodot ne spune că Faraon-neco i-a cucerit pe sirieni. Pentru savantul clasic, pentru studentul Bibliei și pentru creștinul serios, viața de cort și călătoriile în Palestina au un farmec neîncetat. Iar peste ani, în mijlocul altor scene, pot spune din dulce experiență că zilele, săptămânile și lunile petrecute acolo vor apărea ca niște pete de soare strălucitor pe peisajul înnorat al memoriei.

ARII DE TREIERAT ȘI INSTRUMENTE DE TREIERAT.

Treierile din Mejdel erau aproape de corturile noastre. Ne-am îndreptat spre ele în amurgul cenușiu. Sunt cercuri de pământ neted cu un diametru de 15-20 de metri.

INSTRUMENTE DE TREIERAT DIN FIER

Pe fiecare dintre ele se afla o grămadă de cereale proaspăt secerate, iar în jurul marginilor exterioare ale grămezilor se aflau benzi largi și aplatizate, unde "instrumentele" lucraseră deja. Munca încetase pentru

noapte, iar boii se hrăneau liber cu grâul pe jumătate călcat, ca și cum stăpânii lor ar fi fost hotărâți să respecte întocmai porunca Scripturii: "Să nu pui botniță boului când calcă grâul" (Deut. xxv. 4). "Instrumentele de treierat" sunt niște plăci de lemn plate și grele, lungi de aproximativ cinci picioare și late de trei, ușor întoarse în față. Suprafața inferioară este înțesată cu noduri de piatră tare sau de fier. O ușă masivă de închisoare, cu rândurile sale de vârfuri de cuie proeminente, va da cea mai bună idee despre un mowrej, așa cum este numit acum acest instrument. Fiecare este tras de un "jug de boi". Conducătorul stă în picioare fiul mowrej; iar ghioaga, cu care îndeamnă și dirijează mișcările echipei sale, este o armă formidabilă. Uneori are o lungime de trei metri și un vârf de fier ca o harpă. Am putea vedea acum că isprava lui Șamgar, care "a ucis dintre ceivFilisteni șase sute de oameni cu o cârjă de bou" nu a fost atât de minunată pe cât s-au obișnuit unii să creadă (Judecători hi. 31). Boii înaintează în față, "călcând" grâul în picioare,iar mowrej îi urmează, zdrobind și tăind paielev cu "dinții" săi până când acestea sunt reduse aproape la pulbere (2Regi xiii.7). Cât de grăitoare sunt cuvintele lui Isaia: "Iată, îți voi face un nou instrument de treierat ascuțit, cu dinți; vei treiera munții și-i vei bate mărunt și vei face dealurile ca pleava!". (xli. 15.) Cât de teribilă trebuie să fi fost cruzimea aplicată de Damasc asupra Galaadului, când Amos o descrie astfel: "Au bătut Galaadul cu treieră de fier!" (ii.3-) Poporul se afla la masa de seară. Fiecare grup se așezase în cerc în jurul unui castron uriaș de burghi - stăpânii și slujitorii, cu aceeași libertate, rupeau bucățele de pâine moale și subțire și le foloseau ca linguri pentru a ridica tocănița sățioasă - înmuiind astfel "bucățelele" (Rut ii14), sau "lingurile" (Ioan xiii.26),în mâncare. A fost o scenă extrem de interesantă, aducându-ne din nou în mod viu în minte narațiunea despre aria de treierat a lui Boaz la Betleem.

ASCALON

În zorii zilei eram în șa și porneam în fugă prin pădurile din Mejdel. Aerul dimineții era parfumat cu parfumul florilor sălbatice și plin de "vocea dulce ,moale a țestoasei", care părea să plutească din copac în copac - acum în spate, acum în față, acum aproape în dreapta, acum departe în

stânga, ca și cum ar fi fost redată de mii de ecouri. Livada și câmpurile sunt lăsate curând în urmă și intrăm în pustiul de nisip. Dând frâiele cailor noștri nerăbdători, ei se aruncă nebunește, peste culme și prin văgăuni. În curând se vede Mediterana; și era o priveliște nobilă - o întindere nemărginită de apă albastră,

"Acoperită de cerul albastru,
Atât de lipsită de nori, de limpede și de pur frumos,
încât numai Dumnezeu putea fi văzut în ceruri."

În fața noastră, pe țărm, era o oază verde, în mijlocul pustietății albe de nisip. Livezi de mere și caise, palmieri care se înălțau grațios deasupra lor, iar frunzișul moale și variat al viței de vie și al rodiilor formau un subpădure dens.

În spatele acestui paradis deșertic, protejându-l de valul devorator, se ridica ceea ce părea a fi o linie de stânci zimțate. Am călărit direct spre oază și, intrând, am descoperit în mijlocul ei micul sat Jûreh. Privind în sus, am văzut acum că stâncile se transformau în bastioanele ruinate ale Ascalonului.

Am mers mai departe. Caii noștri au văzut înălțimile accidentate și păreau să-și cunoască sarcina. Înainte și în sus înaintau, acum adunându-și picioarele strâns pe un bloc de masomie, acum săltând ușor ca niște gazele peste o prăpastie, acum urcând cu greu pe zidul sfărâmat; și în cele din urmă, cu un salt și un pufnit de triumf, ajungând chiar în vârful crenelurilor Ce scenă de pustietate a izbucnit deodată în fața noastră!

PUSTIETATEA DIN ASCALON

Cu toată experiența mea anterioară în materie de ruine siriene - și văzusem Bozrah și Kenath, Gadara și Samaria, Baalbek și Palmyra - nu eram pregătit pentru asta. O asemenea pustietate totală și teribilă nu mai întâlnisem niciodată. Situl Ascalonului are forma unui vechi teatru roman - marea în față, iar terenul ocupat cândva de oraș se ridică treptat și uniform până la zidul care se întinde în semicerc de la un țărm la altul. Întregul sit era în fața noastră. Nu mai rămăsese în picioare nici o casă, nici un fragment de casă. Nici o fundație de templu sau de palat nu poate fi urmărită în întregime. Jumătate din el este ocupat de câmpuri miniaturale, de vii și de livezi de smochine; mormane de gunoaie ici și

colo printre ele, și grămezi mari de pietre cioplite, de arbori sparți și de plăci sculptate de granit și de marmură. Gardurile rudimentare prezintă dovezi similare dureroase ale bogăției și magnificenței antice. -Cealaltă jumătate a sitului era și mai înfricoșător de pustie. Este acoperită atât de gros de nisip de derivație, încât nu mai este vizibilă nici o grămadă de gunoaie, nici un vestigiu al unei ruine, cu excepția unor locuri unde vârful unei coloane se ridică ca o piatră funerară deasupra suprafeței netede. Nisipul avansează cu repeziciune; a acoperit deja unele dintre cele mai înalte fragmente ale zidului sudic și vestic și, înainte de a trece un sfert de secol, locul Ascalonului va fi fost șters pentru totdeauna. Descălecând, mi-am scos Biblia și am citit osânda pronunțată asupra Ascalonului de profeții Zaharia și Țefania: "Ascalon nu va fi locuit" - "Ascalon va fi o pustietate" (Zah. iv. 5;Țef. ii.4). Ascalon este o pustietate; nu va fi, nu poate fi, locuit! În timp ce stăteam acolo și ne uitam, ne-am spus unul altuia: "Numai ochiul lui Dumnezeu omniscient ar fi putut prevedea o astfel de nenorocire". Am zăbovit mult printre ruinele din Ascalon; vizitând fiecare morman de gunoaie și inspectând fiecare coloană. Zidurile erau interesante pentru noi, nu atât din cauza vechimii lor înalte sau a modului aproape miraculos în care au fost rupte, sfărâmate și prăbușite în fragmente uriașe, cât din cauza faptului că au fost construite ultima dată, în vremea cruciadelor, de către regele nostru Richard, inimă de leu.

GAZA

Gaza se află la 16 km de Ascalon în linie dreaptă.În trei ore am ajuns la corturile noastre, pe care le-am găsit deja instalate într-o livadă de măslini, la o oarecare distanță de oraș.Aveam o seară lungă în fața noastră și suficient timp pentru a vedea toate obiectivele de interes din localitate și din împrejurimi. Ne-am dorit foarte mult să intrăm în marea moschee - singura clădire de importanță istorică care mai există în Gaza. A fost în trecut o biserică creștină, construită prin generozitatea împărătesei Eudoxia, în jurul anului 406 d.Hr. Am fost dezamăgiți, deoarece am găsit o populație fanatică pregătită să se opună cu forța principală oricărei încercări de intruziune. Gaza mai conține încă aproximativ 15.000 de locuitori. Orașul seamănă cu o aglomerare de sate

mari. Principalul se află pe vârful unui deal jos, iar celelalte se află pe câmpia de la baza acestuia. Dealul pare să fie compus în mare măsură din ruinele acumulate ale unor orașe succesive. Putem vedea porțiuni de ziduri masive și capetele unor coloane vechi răsărind pretutindeni din moloz. Nu există niciun fel de ziduri sau de apărări, iar locuitorii sunt cunoscuți de mult timp ca fiind un grup de fanatici feroce și fără lege. Între Gaza și mare se află o centură de nisip, cu o lățime de aproximativ cinci kilometri. La o milă la est de oraș, un lanț de dealuri joase se întinde paralel cu coasta. Între nisip și aceste dealuri, solul este de o fertilitate fără egal și furnizează orașului o abundență de fructe și legume de cea mai bună calitate.

DEALUL LUI SAMSON DIN GAZA

În timp ce stăteam să examinăm arhitectura marii moschei, care ocupă coroana dealului, un bătrân șeic musulman s-a apropiat și a spus, arătând cu pipa spre o tăietură adâncă într-o movilă de gunoaie din apropierea noastră: "Acolo este Poarta lui Samson". "Cine este "Samson"? ", am întrebat noi." Un uriaș care a venit la Ghuzzeh; și când necredincioșii care locuiau atunci aici au închis poarta ca să-l țină înăuntru, el a smuls-o, i-a ucis pe paznici cu o lovitură de bară și a dus totul sub braț." "Unde a dus poarta?", am întrebat din nou." Până în vârful dealului acela unde vedeți bine," - întorcând capătul pipei sale lungi spre cel mai înalt punct al crestei spre est. Șeicul avea, după toate probabilitățile, dreptate. Fie că da sau nu, am fost mulțumiți să auzim o astfel de tradiție care dăinuie în acest loc, am rătăcit singuri prin grădini și livezi și am urcat pe Dealul lui Samson. Am fost răsplătit din plin pentru truda mea. Priveliștea este largă și foarte interesantă. Orașul se întindea la picioarele mele, cu circuitul său de vendure; dincolo de el, podișurile de nisip alb; și mai departe, Mediterana, strălucind în lumina soarelui La sud, marele drum spre Egipt, atât de des străbătut de faraoni, se scurgea de-a lungul câmpiei, o linie sinuoasă. Valea Gerar era vizibilă - o depresiune în câmpie, care se întindea de pe coastă până departe în interior. Am putut vedea în ea corturile negre ale arabilor, care acum își hrănesc turmele pe pășunile atât de apreciate cândva de Avraam și Isaac (Gen. xx.1-16; xxvi.

) La est și nord-est se întindea marea câmpie ondulată a Filistiei, cu pete verzi și roșii în prim-plan, dar care se dizolvă într-un gri uniform în depărtare și este închisă în depărtare de munții care înconjoară Hebronul, acum roșiați de soarele de seară. "Samson a luat ușile porții cetății și cei doi stâlpi și a plecat cu ei, cu bară și cu tot, i-a pus pe umeri și i-a dus până în vârful unui deal care este în fața Hebronului" (Judecători xvi. 3). Eram acum convins că tradiția șeicului era adevărată și că mă aflam chiar în locul în care Samson a depus porțile din Gaza.

ȚARA FILISTENILOR

III.

"În multe grămezi, pământul se ridică, ca și cum Ruina,
într-o dispoziție frenetică, ar fi făcut tot ce i-a stat în putință.
Ici și colo apare, ca lăsată să arate lucrarea lui manuală, nu a noastră,
O coloană nefolositoare, un arc pe jumătate îngropat,
Un zid al vreunui mare templu."

Drumul de la Gaza la Ierusalim "este pustiu", după cum aflăm din remarca incidentală a lui Luca (Faptele Apostolilor viii.26) și după cum pot depune mărturie din observația personală. Trece printr-o câmpie mohorâtă și uscată, care, în dreapta și în stânga, se întinde până la orizont, iar în față este închisă de munții albaștri ai lui Iuda. La ieșirea din măslinii din Gaza, deșertul era în fața noastră - pustiu, alb și monoton, fără un copac solitar, fără "umbra unei stânci mari" sau un singur petic de verdeață. În timp ce călăream, aveam deasupra noastră cerul luminos și soarele arzător; iar dedesubt, solul de cremene, care reflecta raze arzătoare ce pârjoliseră buruienile și spinul de cămilă pipernicit, făcându-le să crape ca niște bețe carbonizate sub picioarele cailor noștri. Pe măsură ce ziua înainta, sirotul a venit peste noi, suflând peste marea "pustietate a rătăcirii". La început nu a fost decât o suflare slabă, fierbinte și usturătoare, ca și cum ar fi venit dintr-un cuptor. A crescut încet și constant. Apoi, o ceață groasă, de un galben tern sau de culoarea aramelor, s-a răspândit de-a lungul orizontului sudic și a avansat, ridicându-se și extinzându-se, până când a acoperit întreaga față a cerului, lăsând soarele, un glob roșu de foc, în mijloc. Acum știam și simțeam că este vorba de simoomul fioros. În câteva clipe, nisipul fin și impalpabil a început să ne alunece pe față, intrând prin toți porii. Nimic nu-l putea exclude. Ne-a suflat în ochi, în gură și în nări și a pătruns chiar în hainele noastre, făcând ca pielea să se contracte, buzele să se crape și ochii să ardă. Respirația a devenit dificilă. Uneori gâfâiam pentru a respira; și atunci vântul fierbinte și nisipul și mai fierbinte se năpusteau în gurile noastre ca un jet de foc lichid. Am încercat să ne îndemnăm caii; dar, deși cu doar o oră înainte se chinuiau cu frâul și acum erau aproape insensibili la bici și pinteni.

Ne-am uitat și am tânjit după un adăpost împotriva acelei furtuni nemiloase și după apă care să ne potolească setea arzătoare, dar nu am găsit nimic. Câmpia se întindea pe toate părțile, netedă ca un lac, până la cercul de ceață galbenă care o delimita. Nu exista nicio casă prietenoasă; nicio stâncă sau mal; niciun pârâu murmurând și nicio fântână singuratică. Ni se părea că blestemul profetic pronunțat de Cel Atotputernic asupra unei națiuni păcătoase și apostaziate se împlinea acum. Puteam vedea, cel puțin, în întreaga față a naturii, în pământ, în cer și în furtună, cât de teribil și cât de grafic era acel blestem: - "Cerul tău care este deasupra capului tău va fi aramă, și pământul care este sub tine va fi fier. Domnul va face ca ploaia pământului să fie praf și pulbere; din cer se va pogorî peste tine" (Deut. xxviii. 23,24).

LACHIS ȘI EGLON

Furtuna era la apogeu când am văzut, ridicându-se în fața noastră, o movilă joasă și albă. Pe măsură ce ne apropiam, puteam distinge grămezi de ruine și de gunoaie; și când am ajuns la ea și ne-am apăsat caii gâfâind pe laturile sale în căutarea unui adăpost rudimentar, ne-am târât peste pietre mari cioplite și fragmente de coloane de marmură, cu câte o bucată de cornișă sculptată sau de fronton sculptat ieșind din țărână. Ghidul nostru se avânta în față, iar noi îl urmam cu nerăbdare, fără să ținem cont de pietre, gropi și case prăbușite - în tăcere, dar sperând la un fel de ușurare. Un strigăt de bucurie a izbucnit din partea întregului grup atunci când, trecând de creasta tell-ului, am văzut un zid jos și spart și, nu departe de el, mai multe jgheaburi de piatră în jurul gurii unei fântâni vechi. Fântâna era uscată, dar noi ne-am ghemuit sub adăpostul zidului, iar bieții noștri cai s-au apropiat de picioarele noastre, coborându-și capetele și închizând ochii pentru a scăpa de nisipul în derivă. În aproximativ o oră, simoomul și-a consumat furia, iar noi ne-am pregătit să ne reluăm traseul.

"Ce loc este acesta?" l-am spus lui Selîm, care zăcea lângă mine, înfășurat în faldurile capotei sale. "Um Lâkis", mi-a răspuns el. Um Lâkis! Iată deci tot ceea ce marchează locul și poartă numele de Lachis, pe care Iosua l-a asediat și l-a cucerit (Iosua x. 31-33). Pornind în picioare, am alergat până în vârful movilei. În jurul locului în care mă aflam se aflau

ruinele îngrămădite și praful unui oraș mare și regal de odinioară, acum părăsit și complet pustiu. De la ruine am privit în depărtare câmpia unde erau adunați israeliții, după ce se apropiaseră dinspre nord; apoi m-am întors spre sud, pentru a vedea traseul pe care trupele lui "Horam, regele Ghezerului, au urcat pentru a ajuta Lachis". Scurtul conflict și victoria decisivă a lui Iosua trebuie să fi fost văzute cu claritate de locuitori. Iar acea câmpie care se întinde spre nord, până la orizont, a fost scena unui alt eveniment - unul dintre cele mai misterioase și mai teribile înregistrate în istorie. Imensa armată a lui Sennacherib "urcase" împotriva "cetăților îngrădite ale lui Iuda". "Ei au tăbărât mai întâi împotriva Lachis, apoi au mărșăluit asupra Libna, un oraș vecin (2Regi xviii.13 și următoarele.) Monarhul, în mândria puterii sale, când se afla în fruntea soldaților săi victorioși, a îndrăznit să îl sfideze pe Dumnezeul lui Israel. "Cine sunt ei", a întrebat el, "dintre toți dumnezeii țărilor, care au scăpat țara lor din mâna mea, pentru ca Domnul să scape Ierusalimul din mâna mea?". Domnul însuși a răspuns la această întrebare necuviincioasă: - "Și în noaptea aceea, îngerul Domnului a ieșit și a lovit în tabăra asirienilor o sută patruzeci și cinci de mii" (xix. 35).

"Ca frunzele pădurii când vara e verde,
Acea oaste cu steagurile lor la apus se vedea;
Ca frunzele pădurii când toamna a suflat,
Acea oaste a doua zi zăcea ofilită și împrăștiată.

Căci îngerul morții își întindea aripile în bătaia vântului,
Și sufla pe chipul dușmanului când trecea;
Și ochii celor adormiți se făceau morți și reci,
Și inimile lor doar o dată au tresărit și pentru totdeauna au rămas nemișcate!

EGLON.

Nu cumva îngerul morții și-a întins aripile în bătaia unei furtuni ca cea pe care tocmai o întâlnisem? Dacă ar fi fost doar puțin mai violentă și de o durată mai lungă, nicio armată, expusă furiei sale pe o asemenea câmpie, nu ar fi putut supraviețui. "De la Lachiș Iosua a trecut la Eglon", și la fel am făcut și noi. Ne aflam acum pe urmele marelui cuceritor, călcând pe același sol pe care el l-a călcat cu mai bine de treizeci de secole în urmă

și vizitând locurile acelor cetăți regale pe care le-a smuls regilor canaaniți. În timp ce citeam scurta relatare a marșurilor și a victoriilor sale, am fost frapați de acuratețea minuțioasă a topografiei sale. Distanța de la Lachis la Eglon este de doar aproximativ trei kilometri; și astfel a fost ușor pentru israeliți, după capturarea primului, să mărșăluiască asupra celui de-al doilea ,și" să-l cucerească în aceeași zi" (Iosua x. 34,35). Eglon, ca și Lachis, este complet pustiu. Este o masă informă de ruine și gunoaie, împrăștiate pe un deal rotunjit, cu două sau trei puțuri de marmură ușoară care se ridică printre ele, ca niște pietre funerare într-un cimitir vechi. În continuare am călărit spre est, peste câmpia dezolantă și ondulată. Cursul nostru se întindea de-a lungul graniței sudice a Filistiei, unde câmpia a fost invadată timp de multe secole de către ismaeliții rătăcitori din Et-Tîh și unde cultivarea extensivă și locuirea stabilă sunt deopotrivă imposibile. Ceea ce este acum se pare că a fost întotdeauna -un teren discutabil. De la linia traseului nostru spre sud până la valea luivGerar, Avraam și Isaac își păsteau turmele; iar păstorii lor se certau cu filistenii în privința fântânilor pe care le săpau. Pășunile, atunci ca și acum, erau libere și abundente; dar izvoarele de apă erau prea rare și prețioase pentru a fi păstrate sau cedate fără luptă. În călătoria noastră de peste treizeci de mile din acea zi nu am întâlnit nicio ființă umană; și din momentul în care am părăsit câmpurile din Gaza până când am trecut printre pintenii stâncoși ai dealurilor lui Iuda, nu am văzut niciun semn de viață umană. Am văzut multe orașe și sate în ruine - mormane albe de moloz - pe câmpia cenușie.
Cuvintele profetului erau mereu în mintea și pe limba noastră. "O, Canaan, țara filistenilor, te voi nimici, și nu va mai fi niciun locuitor" (Țef. ii.5). Câteva mile mai la nord, pustiirea nu este atât de completă. Am avut ocazia, în timpul unei alte excursii, să vizitez două sau trei sate mici rămase încă acolo și să văd câmpuri nobile de cereale în jurul lor. Soarele apunea în spatele nostru în timp ce traversam creasta care delimitează valea plăcută Beit Jibrîn. Părăsisem acum Skephelah," țara joasă", cu podișurile sale albe și întinderile largi de câmpie pustie și dezolantă și câmpurile bogate în porumb, și intrasem în "țara de deal", cu crestele sale stâncoase și tell-urile conice, cu tufișurile de mlădițe pitice și cu poienile verzi și sinuoase. Contrastul a fost mare, iar schimbarea plăcută. Opriți

sub ruinele masive ale Beit Jibrîn, corturile noastre au fost în curând instalate, iar noi am simțit dulceața odihnei și a somnului după o zi de oboseală și suferință neobișnuită.

ȚINUTUL DE GRANIȚĂ DINTRE IUDEEA ȘI FILISTIA

Când străinul călătorește prin ținutul muntos, care separă lanțul iudaic de câmpia filistină, atenția îi este captată de multe obiecte care par ciudate și aproape inexplicabile. Câmpiile bogate sunt în mare măsură pustii ; totuși, cele mai sălbatice coline ale acestor dealuri sunt împânzite de sate. Oamenii par să fi ales pentru a locui în cele mai accidentate și inaccesibile locuri pe care le puteau găsi. S-ar zice că au ceva din spiritul vechilor pustnici. Aici sunt sate construite în mijlocul labirinturilor de stânci; acolo sunt agățate ca niște cuiburi de rândunică pe versanții prăpastiilor; în timp ce acolo, departe, sunt cocoțate ca niște castele feudale pe vârfurile dealurilor. De asemenea, de multe ori, atunci când călăresc prin râpe înțepenite, între stânci de cioate, unde s-ar crede că nicio ființă umană nu ar locui de bunăvoie, sau nu ar putea găsi mijloace de viață, suntem speriați de grupuri de copii, majoritatea goi, care ies din găuri și peșteri și își strigă mirarea sau încântarea față de costumul ciudat al călătorilor. Privind în sus, vedem, departe deasupra capului, viță de vie atârnând în festoane de pe frunțile stâncilor zimțate și lanuri de porumb în miniatură pe culmile dealurilor, în jurul cărora vulturii se plimbă în cercuri grațioase. Observăm, de asemenea, că fiecare oraș și sat antic era o fortăreață; și că fiecare cătun modern este capabil să se apere. O altă caracteristică remarcabilă a acestei regiuni este multitudinea peșterilor sale. Acestea se găsesc oriunde există urme de locuire umană - săpate în roca calcaroasă moale și construite astfel încât să formeze depozite sigure pentru cereale și locuri sigure de ședere pentru locuitori în caz de pericol. Soluția acestor anomalii este că acesta a fost întotdeauna un ținut de frontieră. Fiecare metru din el a fost disputat cu ardoare de către israeliți și filisteni. Într-o perioadă ulterioară, idumeii au invadat sudul și vestul Palestinei. De la căderea puterii evreiești și până în prezent, un război neîncetat a fost purtat între tâlharii hoinari din câmpie și locuitorii stabiliți pe munți. Bethogabra evreilor, Eleutheropolisul

grecilor, Beigiberin al cruciaților și Beit Jibrîn al arabilor, a fost timp de mai bine de cincisprezece secole principala fortăreață a ținutului de frontieră, - cheia munților și apărarea marilor drumuri de la Ierusalim și Hebron la Gaza. Ruinele masive ale castelului său, printre care primele zori ale dimineții ne-au găsit rătăcind, arată importanța sa străveche. Dar am fost și mai profund interesați de peșterile săpate în malurile stâncoase ale văii de la sud de ruine. După ce ne-am procurat lumini și un ghid, am examinat îndeaproape cele trei grupuri principale. Acestea sunt unice în plan și caracter, - cu totul diferite de mormintele-templu din Egipt, de frumoasele camere de piatră din Petra și de mormintele complicate din Ierusalim. Aici se află lungi șiruri de camere în formă de clopot, unele dintre ele cu diametrul de șaptezeci de metri și înălțimea de șaizeci, legate între ele prin uși arcuite, pasaje subterane sinuoase și lungi trepte de urcare și coborâre.

Multe sunt complet întunecate; altele sunt luminate de o deschizătură circulară în partea de sus; acoperișurile altora au căzut parțial, lăsând deschizături zimțate prin care se strecoară lumina soarelui, iar brazii lungi atârnă în jos. Din când în când se văd camere laterale, ca niște galerii, care se deschid la înălțime în perete. În apropierea și printre ele se află, de asemenea, morminte, cu o lungime de la șasezeci de metri la șasezeci de picioare, cu niveluri de nișe pentru cadavre pe fiecare parte. Este un loc ciudat și romantic această vale a lui Beit Jibrîn. S-ar putea petrece zile întregi hoinărind prin peșterile sale misterioase, care arată ca niște orașe subterane. Vestigiile de la suprafață, de asemenea, merită atenția anticarilor și a arhitecților. Fundații ciclopice, indicând epoca iudaică sau feniciană, ziduri solide și puțuri adânci din perioada romană, goticul ușor și pitoresc din vremea cruciadelor, toate sunt expuse în grupuri prin această vale. Iar departe, la extremitatea sa sudică, se află un deal conic gol, alveolat de peșteri. Acolo se află Mareshah, unde Asa a învins armata etiopienilor, (2Cron. xiv.) Trimițând corturile și bagajele direct la Beit Nettif, pe partea dinspre Valea lui Elah, am pornit cu ghidul nostru să explorăm ținutul de graniță dintre Beit Jibrîn și Bet-Șemeș. Am înaintat într-un ritm alert, revigorați de aerul de munte - pe maluri stâncoase, pe creste rotunjite cu coroane goale de calcar gol, prin frânghiile încâlcite de ilex spinos și prun sălbatic, și prin văi verzi, în josul cărora curgeau albii

de torente uscate, acoperite cu pietricele albe și strălucitoare și mărginite de salcâmi și oleandri. Kudna, Dhikrîm și Deir Dubbân au fost vizitate succesiv, iar peșterile lor au fost inspectate, similare în toate privințele cu cele descrise mai sus, cu excepția faptului că unele dintre ele sunt acum transformate în cisterne, de care oamenii depind pentru aprovizionarea cu apă.

SITUL DE LA GATH A FOST DESCOPERIT.

GATH

Unul dintre scopurile vizitei mele în Filistia a fost să descopăr, dacă este posibil, situl pierdut de mult timp al orașului Gath. Încă din zilele lui Ieronim a fost necunoscut; și nici măcar minunata pricepere geografică a lui Robinson nu a reușit să îl găsească. Nu este nevoie să detaliez aici acele aluzii incidentale și note topografice ale scriitorilor sacri, precum și acele măsurători și referințe precise ale lui Eusebiu și Ieronim, care servesc la indicarea districtului în care trebuie să se fi aflat. Este suficient să spun că am fost convins că toate acestea indicau un loc pe traseul pe care îl urmam acum. Prin urmare, cu un interes apropiat de emoție am cercetat poziția și am examinat rămășițele fiecărui sat și ruină pe lângă care am trecut. Dar, din momentul în care am ajuns pe creasta primei creste la nord de Beit Jibrîn, a existat un obiect proeminent, departe în fața noastră, care ne-a atras atenția în principal - un deal gol, alb, conic, aflat chiar la marginea marii câmpii, dar care se ridica suficient de sus pentru a domina toți pintenii stâncoși până la baza munților. Pe măsură ce treceam vale după vale, acesta devenea din ce în ce mai vizibil. În cele din urmă, am ajuns la ea și am călărit peste mormane de gunoaie și podgorii terasate până în vârful ei. Dealul se ridică la aproximativ o sută de metri deasupra crestei care i se alătură la est și la vreo două sute de metri deasupra câmpiei plane care îi mărginește baza vestică. Este încoronat de fundațiile unui vechi castel, iar în jurul său sunt numeroase rămășițe ale unor clădiri vechi. Privelișteа de pe el este foarte largă. Întreaga câmpie a Filistiei se întindea în fața noastră, pestriță cu lanuri de porumb galben, cu terenuri roșii în paragină și cu întinderi lungi de pustietăți cenușii. În depărtare, la orizontul de sud-vest, podișurile albe

din Gaza și Ascalon se amestecă cu apele strălucitoare ale Mediteranei. La vest se vedea micul deal Ashdod, întunecat de măslini; mai la dreapta, Ekron; și mai departe, turnul alb din Ramleh.
Munții lui Iuda se înalță la est în mase întunecate și încruntate; fiecare vârf este încoronat de un sat sau de o ruină, al cărei nume ne duce cu mii de ani în urmă. Numele modern al acestui deal, Tell es-Sqfiek, nu dă niciun indiciu despre numele său antic. Cruciații au construit un castel pe el în secolul al XII-lea și l-au numit Blanche-garde; iar ținutul din jur a devenit scena unora dintre aventurile îndrăznețe ale lui Richard Coenr-de-lion. Acest deal, dacă ar fi fost fortificat - așa cum a fost în mod evident încă din cele mai vechi timpuri - ar fi fost cheia câmpiei filistine de la est. De pe vârful său, veghetorii puteau vedea orice bandă ostilă care ar fi încercat să iasă din defileul munților. Luptătorii filisteni nu ar fi trecut niciodată cu vederea o poziție atât de impunătoare și, în mod natural, atât de puternică; o poziție atât de bine pregătită și pentru apărarea acelor vaste câmpuri de porumb în care se aflau bogăția și puterea lor. Din momentul în care am pus piciorul pe Tell es-Safieh, am fost convins că este locul unde se află orașul regal Gat. Ce trăire vie a aruncat această descoperire asupra unora dintre cele mai romantice incidente din istoria evreiască timpurie! Giganticii Anakim au fost anihilați de Iosua în toată țara; "Numai în Gaza, în Gat și în Asdod", "acele cetăți inexpugnabile au rămas (Iosua xi.22). Și din acest loc, Goliat - unul dintre ultimii din rasa giganților - a ieșit în panoplia sa de postav, campionul recunoscut al filistenilor, pentru a-i amenința și a-i sfida pe israeliți în "valea lui Ela" din vecinătate, pe care o vom vizita în curând (1Sam.xvii.) Și aici, câțiva ani mai târziu, a venit David, un refugiat fără adăpost. Când a fost recunoscut, s-a prefăcut că este nebun și a scăpat cu ușurință în acele tufișuri care acoperă dealurile din jur... M-am întrebat adesea de ce David a fugit la Gat și de ce, după ce i-a înduplecat în cele din urmă pe stăpânii filisteni, și-a făcut din acest loc casa lui. Acum, la fața locului, am văzut motivul. Aici era perfect protejat de Saul. Se afla chiar la granița regatului său, în plus, la câteva ore de mers de Betleemul său natal; astfel, putea să mențină o comunicare neîntreruptă cu prietenii săi prin acele trecători de munte și era gata, la un moment dat, să profite de orice întorsătură a evenimentelor care părea să favorizeze planurile sale ambițioase.

Coborând printre podgoriile terasate care acoperă toate versanții lui Tell es-Safieh, am fost frapați de justețea vechiului nume Gath, "presă de vin", pentru un astfel de loc, chiar și acum. O oră de mers greu pe o vale verde, parfumată cu cimbru și presărată cu flori sălbatice, ne-a adus în partea inferioară a "Văii lui Elah". În fața noastră, pe creasta unei creste stâncoase, se afla Jarmuth. În dreapta noastră se înălța turnul Zacharîeh, încoronat de ruine, fără îndoială locul unde se afla vechea Azekah. Ne aflam așadar în apropierea locului unde Iosua i-a capturat și spânzurat pe cei cinci regi (Iosua, x.) După înfrângerea de la Gabaon și fuga de la Bet-Horon, fugarii au alergat de-a lungul granițelor câmpiei "până la Azeka și Machedia". Urmăriți cu înflăcărare, se pare că s-au îndreptat spre Jarmut. Ajunseseră atât de departe pe valea lui Ela; dar acum, obosiți și obosiți de drum, nu mai puteau încerca să urce pe o pantă abruptă; și văzând dușmanul aproape în spate, s-au ascuns "într-o peșteră la Machedan", una dintre acele peșteri de care abundă întreaga regiune. Soarta lor este bine cunoscută. La aproximativ o milă deasupra acestui loc, pe partea dreaptă a văii, se află o ruină numită El-Klêdiah, care răspunde poziției și care are o oarecare asemănare cu numele de Makkedah. Încă două ore peste dealuri accidentate ne-au dus la BETH-SHEMESH.

Beth-shemesh, "Casa Soarelui", nu mai conține acum nici măcar o singură casă; grămezi de ruine împrăștiate pe o creastă largă și pe jumătate ascunse de ciulini, maci și gălbenele strălucitoare, marchează locul vechiului oraș. În vremurile moderne, numele său a fost cumva schimbat în Ain-esh-Shems," Fântâna Soarelui"; și totuși, ciudat de spus, nici aici nu există o fântână. Dar situația este una nobilă. O vale largă și bogată coboară de o parte și de alta a crestei umflate care se întâlnește în față, iar apoi se deschide la o milă sau două dincolo în marea câmpie. Aveam în jurul nostru, la Bet-Șemeș, țara natală a lui Samson, iar din ruinele sale am putut vedea scenele unora dintre evenimentele principale ale ciudatei sale vieți. Dincolo de valea fertilă, la nord, se înalță un deal abrupt, încoronat de o colină musulmană și de un mic sat - acesta este Zorah, casa lui Manoah și locul de naștere al lui Samson (Judecători xiii.2). Acesta domină întreaga câmpie filisteană și cea mai mare parte a ținutului de graniță. Astfel, Samson trebuie să fi fost familiarizat încă din

copilărie cu raidurile de frontieră și cu războiul de frontieră; trebuie să fi fost familiarizat cu puterea și tirania filistenilor. Fără îndoială că a văzut multe trupe ale acestora mărșăluind pe valea de sub casa tatălui său și întorcându-se din nou încărcate cu prada fraților săi. Multe violențe, multe jigniri crude și multe crime barbare au lăsat o amprentă adâncă și durabilă în mintea lui, care l-a îndemnat în anii următori la răzbunare. La vreo două mile vest de Bet-Șemeș, la marginea câmpiei, se află Timnat, unde Samson și-a luat prima" soție (xiv. 1). A fost în "coborârea" de pe înălțimile Zorei la Timnat - undeva de-a lungul malurilor accidentate ale acelei văi intermediare - când a ucis tânărul leu. Acea vale însăși, numită acum Sorâr, este cel mai probabil "Valea lui Sorek", unde a locuit inimoasa Dalila (xvi. 4). Pe aceste dealuri și în adâncurile acelor munți abrupți dinspre est, el i-a prins pe cei "trei sute de șacali" (acesta pare a fi adevăratul sens al cuvântului ebraic) și, legându-i coadă de coadă, cu torțe între ei, i-a lăsat să plece la vremea secerișului printre grânele pe picior ale filistenilor. Ce ravagii trebuie să fi făcut în timp ce goneau în viteză din câmp în câmp, din vie în livadă de măslini! Și cu ce încântare sălbatică trebuie să fi privit Samson, de pe înălțimile Zorei, râurile de foc care se întindeau în toate direcțiile, iar conflagrația se întindea de la un râu la altul, până când întreaga câmpie a fost o pânză de foc!

MOARTEA LUI SAMSON.

Bietul Samson a fost trădat în cele din urmă:-

"Întreabă acum de acest mare eliberator, și-l găsești
Fără ochi în Gaza, la moară cu sclavii,
El însuși în robie sub jugul filistean."

Sclavie fatală a lui față de stăpânii filisteni!Cruzime sălbatică a lor, dar care se va întoarce de zece ori pe capetele lor devotate! Astfel descrie Milton ultimul act al vieții lui Samson:-

"O, scumpă răzbunare cumpărată, dar glorioasă!"
Trăind sau murind ai împlinit
Lucrarea pentru care ai fost anunțat

Lui Israel, iar acum zaci victorios
Printre cei uciși de tine, uciși de tine însuți;
Nu de bunăvoie, ci încurcat în falduri
De cumplita necesitate, a cărei lege în moarte te-a unit
Cu dușmanii tăi măcelăriți în număr mai mare
Decât toată viața ta a ucis înainte".

Trupul mutilat al lui Samson a fost adus din Gaza de frații săi și îngropat pe dealul său natal, "între Zorah și Eshtaol" (xvi. 31). Am zăbovit mult timp printre ruinele Bet-Șemeșului, citind și meditând la aceste și la alte întâmplări din istoria sacră, pe care locurile din jurul nostru le sugerau în mod natural. Soarele a coborât în apele Mediteranei într-un halou de glorie. Umbrele purpurii ale poienilor sălbatice au devenit treptat mai adânci și mai întunecate; iar linia zimțată a munților de nisip de pe dealuri s-a desenat în relief îndrăzneț pe cerul albastru. Stelele strălucitoare au ieșit la iveală una câte una. Am zăbovit în continuare, reticenți în a ne îndepărta pentru totdeauna de un loc atât de ciudat de interesant. De-a lungul, un geamăt jos, plângător, a rupt brusc liniștea adâncă a munților de deasupra noastră. Un altul, ca un ecou, i-a răspuns din vale. Apoi altul, și încă unul, mai tare, mai clar și mai aproape, până când muntele, poienile și câmpia îndepărtată au răsunat de un urlet neîncetat de șacali. se pare că sunt la fel de numeroși și acum ca pe vremea lui Samson. În cele din urmă, Selîm ne-a îndemnat să ne cățărăm, amintindu-ne că Beit Nettif era încă departe și că drumul peste munți era atât dificil, cât și periculos.

Nu ne păsa de pericol; experiența ne învățase de mult timp că tâlharii nu infestează noaptea drumurile de munte. Dar nu călătorisem decât pe o distanță foarte scurtă când am constatat că drumul, dacă drum a existat vreodată de la Beth-Shemesh la Beit Nettîf, se pierduse iremediabil. Situația noastră nu era deloc plăcută. Nu exista niciun sat pe o rază de câțiva kilometri în jurul nostru. Ne-am gândit la un bivuac; dar bieții noștri cai nu mâncaseră nimic de dimineață, iar aici nu exista nici hrană, nici apă pentru ei. Prin urmare, am continuat să mergem mai departe, trecând peste stânci și maluri, prin tufișuri și pâraie, ghidați de stele și bazându-ne pe înțelepciunea cailor noștri pentru restul. Timp de aproape trei ore obositoare am călărit, urcând treptat, apoi am ajuns în vârful unei creste accidentate și am văzut lumini care se mișcau în fața noastră. Am tras un

foc de armă, care a primit imediat răspuns. Un strigăt dinspre Selîm a fost răspuns de catârii și servitorii noștri, care veniseră în căutarea noastră. Cititorii mei pot presupune că, după ce am stat mai bine de treisprezece ore în șa, eram pregătiți pentru cină și pentru culcare când am ajuns la corturile noastre.

VALEA LUI ELAH

Soarele dimineții scăldase deja în lumină roșiatică vârfurile munților din jurul Beit Nettîf și își aruncase umbrele în câmpia Filistiei, când, încălecând caii, am început coborârea abruptă, prin podgorii terasate și plantații de măslini, spre "Valea lui Elah". O întindere lungă a văii se întindea la picioarele noastre. Are o lățime de aproximativ un sfert de milă, cu un fund bogat în aluviuni și cu versanți care se ridică abrupt, dar nu în prăpastie, până la o înălțime de cinci sute de picioare sau mai mult. Prin centru șerpuiește un albie de torent, acum uscat, dar acoperit îndesat cu pietre albe și netede și mărginit de arbuști. Ajunși în vale, am virat la dreapta și am călărit aproximativ o milă în jos, prin câmpuri de porumb. Apoi am văzut pe malul stâng, deasupra noastră, ruinele cenușiide la Șocoh, și am știut că acum ne aflam pe câmpul de luptă dintre David și Goliat.

BĂTĂLIA DINTRE DAVID ȘI GOLIAT.

"Filistenii și-au adunat oștile pentru luptă și s-au adunat la Șoco. .... Saul și bărbații lui Israel s-au adunat, au tăbărât lângă Valea lui Ela și au pregătit lupta împotriva filistenilor. Filistenii stăteau pe un munte de o parte, iar Israel stătea pe un munte de cealaltă parte; și între ei era o vale." (I Sam. xvii.1, etse.) Am văzut pozițiile celor două armate dintr-o singură privire. Filistenii erau înșirați de-a lungul laturii crestei de la Șocoh, iar israeliții ocupau declivitatea opusă. Între ele se afla valea, - pe atunci numită Elah, de la copacii săi "terebinți"; iar acum Sumpt, de la "acacias". Pe malul stâng a coborât Goliat, cu armura sa de aramă strălucind în razele soarelui; pe malul opus a coborât David cu praștia și toiagul său. Ajungând la albia torentului, el a ales "cinci pietre netede" și le-a pus în scriptura sa". "Sunt eu un câine", a strigat mândrul filistean, uitându-se la

chipul băieţos şi la echipamentul simplu al lui David, "de vii la mine cu bâte?" "Vin la tine", a răspuns tânărul, "în numele Domnului Oştirilor, Dumnezeul lui Israel, pe care L-ai sfidat. "Piatra a fost fixată; praştia a fost învârtită în jurul ei de o mână iscusită; cu un pocnet ascuţit, proiectilul a zburat şi a străpuns creierul uriaşului necredincios. Propria lui sabie a făcut restul. Conform obiceiului vremii, David a luat capul şi prada duşmanului său şi le-a dus înapoi la camarazii săi. Filistenii au fugit în confuzie, iar israeliţii, scoţând un strigăt de triumf, s-au repezit în urmărire. Am coborât şi eu în albia acelui torent, cât de aproape am putut judeca de locul unde David "a ales cele cinci pietre netede", şi am adus "o piatră netedă", pe care o păstrez încă ca amintire a câmpului de luptă şi a uneia dintre cele mai fericite zile din viaţa mea. Apoi, întorcându-mă de la Valea lui Ela şi de la ţara de graniţă, am luat-o pe drumul accidentat care duce peste munţi la Hebron; şi astfel s-a încheiat călătoria mea prin ţara filistenilor. Această plimbare, împreună cu o alta pe un traseu diferit, făcută într-o perioadă ulterioară, mi-a oferit o înţelegere mai clară a unora dintre cele mai interesante episoade din istoria Scripturii, decât aş fi putut obţine altfel. Primele relaţii ale patriarhilor cu stăpânii filistenilor, campania lui Iosua, restaurarea chivotului, povestea romantică a lui Samson şi victoria strălucită a lui David au devenit, atunci când au fost citite pe scenele de acţiune, imagini strălucitoare ale vieţii. Nicăieri altundeva, în toate peregrinările mele prin ţinuturile biblice, armonia dintre Ţară şi Carte nu a apărut mai izbitoare, mai perfectă, decât în câmpia Filisteniei.

GALILEA ŞI COASTA MĂRII

I.

.SHARON ȘI CARMEL

"Slava Libanului îi va fi dată, slava Carmelului și a Saronului; ei vor vedea slava Domnului și slava Dumnezeului nostru." -ISA. xxxv.2.

Sharon și Carmel sunt consacrate în poezia sacră. Pe lângă asociațiile sfinte care le înconjoară ca scene ale istoriei biblice, ele aduc în fața ochilor minții câmpiile presărate cu "trandafirul din Saron", pajiștile pudrate cu "crinul din vale", înălțimile unduite cu "păduri" și munții încoronați cu "măreția Carmelului". Nici așteptările strălucitoare ale cuiva nu sunt prea mult dezamăgite atunci când traversează Sharon sau urcă pe culmile Carmelului la începutul primăverii. Câmpia se întinde în fața lui atât cât o poate urmări ochiul, în ondulații blânde de pășuni luxuriante, variate ici și colo de câte o tufă de copaci bătrâni din pădure, sau de un tufiș de trestii și arbuști în jurul unei fântâni, sau de un tell cenușiu presărat cu ruinele vreunui oraș primitiv. Iar lanțul muntos se înalță în pante ușoare, împădurite de la bază până în vârf; străjuit de multe poieni și rupt de multe stânci. Blestemul a căzut ușor peste Sharon și Carmel. Totuși, este adevărat că marile orașe care odinioară se întindeau pe malul mării au dispărut. Valurile neliniștite se prăvălesc în plăci de spumă peste ruinele înghițite ale porturilor sale cândva celebre. Dor și Cezareea, Hefa și Athlit, nu mai există. Orașele și satele care în vechime împânzeau cu grosime câmpiile și munții din interiorul țării au dispărut și ele. Câmpurile

de porumb, plantațiile de măslini și viile sunt acum puține și îndepărtate; și chiar și pășunile sunt pustii, cu excepția turmelor câtorva nomazi săraci.
În ciuda ierbii, a florilor și a frumuseții Saronului, "este ca o pustietate". "Drumurile ei sunt pustii, călătorul încetează" (Isaia xxxiii.9). Și în ciuda pădurilor unduitoare și a poienilor verzi din Carmel, ea "și-a scuturat roadele", - roadele industriei umane. Muntele își merită încă numele său străvechi, "fructul ful". "Excelența (frumusețea) Carmelului" este încă vizibilă; dar chiar și acolo, în cele mai frumoase poieni și în cele mai bogate văi, singurătatea păstrează o sabie neîntreruptă.

SUDUL SHARONULUI

Prima mea priveliște cu Sharon a fost de la mare. De pe puntea vasului, am privit cu aceeași nerăbdare ca un vechi cruciat, la țărmul alb, la podișurile nisipoase și la câmpia largă, închisă la est de dealurile albastre ale Samariei. Capul Carmel era departe în spatele meu, cufundându-se grațios, dar nu atât de "catifelat" cum este reprezentat de obicei în imagini, în Marea Mediterană. Departe, în față, un mic deal alb și rotunjit începea să se ridice încet de pe o coastă plată. "Ce deal este acela? "l-am întrebat pe ofițerul francez de lângă mine." "Acela este Joppa." "Și acele ruine pe lângă care am trecut cu ceva timp în urmă, pe care încă le puteți vedea acolo strălucind în soare - ce sunt?". "Ruinele din Cezareea", a fost răspunsul. Numele istorice sunt minunat de sugestive. Mai ales atunci când sunt legate de istoria sacră și când ochiul se oprește pentru prima dată asupra locurilor de care sunt atașate. Memoria devine atunci o dioramă. Ea ne aduce în fața noastră marile evenimente din alte epoci. Așa a fost și în cazul meu. Am văzut în succesiune corăbiile lui Hiram conducând plute de cedru și pin de-a lungul mării spre Joppa pentru Templul lui Solomon. Am văzut marea navă comercială din Adramyttium părăsind portul Cezareei, în timp ce pe puntea ei se afla apostolul neamurilor, păzit de soldați romani, iar cu mâinile încătușate fluturând un ultim adio prietenilor plângând. Am văzut galerele mândre ale cruciaților care se îndreptau spre țărm, pline de cavaleri îmbrăcați în postav, cei mai buni și mai curajoși războinici ai Europei, hotărâți să recupereze Sfântul Mormânt.

Și apoi, când imaginea a dispărut, ochiul meu s-a oprit asupra porturilor părăsite, orașelor ruinate, un țărm pustiu și pustiu, tăcut deopotrivă de agitația comerțului și de zgomotul bătăliei; ca și cum ar fi vrut să arate că, în timp ce omul este muritor, gloria lui este trecătoare și toate lucrările lui sunt perisabile, Cuvântul lui Dumnezeu este adevărat și nu poate eșua niciodată. Cu douăzeci și cinci de secole în urmă, acest Cuvânt a pronunțat osânda Palestinei: "M-am uitat și iată că locul roditor (în ebraică, Carmelul) a devenit un pustiu și toate cetățile lui au fost dărâmate de prezența Domnului și de mânia Lui înflăcărată. Căci așa a spus Domnul: "Toată țara va fi pustiită" (Ier. IV. 26). Am debarcat la Iope, un oraș plin de viață, cu cinci mii de locuitori, frumos situat pe versantul vestic al unui deal, privind în jos spre apele albastre ale Mediteranei. Este încă portul Ierusalimului; dar nu are port, și numai în condiții favorabile de vânt și vreme o navă poate merge la o distanță de aproximativ o milă de țărm. Îndrumat de un tânăr evreu, am mers imediat la "casa lui Simon tăbăcarul". Casa este modernă, dar probabil că ocupă vechiul amplasament, pentru că proprietarul eibMohamedan o consideră sacră. Ea se află "pe malul mării", după cum ne spune Sfântul Luca (Faptele Apostolilor x.6); și de pe acoperișul ei - "plat" acum ca și în vremurile vechi - am privit aceeași mare nemărginită la care trebuie să fi privit apostolulbcând "se urca pe acoperișul casei ca să se roage". Și ora era aceeași - "ora șase", sau prânz. Era ceva profund impresionant în a fi pus astfel în legătură imediată cu acea viziune minunată pe care Domnul a folosit-o ca pe o cheie pentru a deschide lumea neamurilor către Evanghelia lui Hristos. De la casa lui Simon am mers pe străzi strâmbe până în vârful dealului. Drumul nu a fost plăcut, dar priveliștea glorioasă m-a răsplătit din plin. Pe partea de uscat, Joppa este înconjurată de livezile sale - cele mai frumoase din Palestina și, poate, de neegalat în lume. Dincolo de ele se întinde o câmpie nemărginită: la nord Sharon, iar la sud Filistia, Ochiul meu a prins și a urmărit curând linia vechiului drum care șerpuiește spre nord de-a lungul coastei spre Cezareea.

Acesta a fost drumul pe care apostolul Petru a mers în misiunea sa divină la Corneliu (Faptele Apostolilor x.) Lydda era ascunsă în spatele unei ridicături, dar munții lui Iuda erau foarte apropiați.

definiți pe cerul strălucitor de est, iar coloritul lor era frumos - de la un albastru cenușiu moale la un purpuriu intens. Procurarea cailor și a unei călăuze a fost o lucrare care a necesitat mult timp și multă bătaie de cap, iar după-amiaza era mult avansată înainte de a ieși călare pe poarta aglomerată a Iopei. Cât de plăcută a fost schimbarea de la căldura și praful străzilor înguste la libertatea și prospețimea țării! Era toamnă; și niciodată bogăția toamnei nu a apărut mai bine decât în aceste livezi din Sharon. Portocalii, lămâii și cidranii erau acolo încărcați cu fructe aurii. Printre ei apăreau frunzele roșiatice și globurile roșii și strălucitoare ale rodiilor. Ici și colo, bananierul cu frunze largi creștea într-o luxurianță sălbatică, închis de garduri înalte și de tufișuri impenetrabile de cactuși; în timp ce, din când în când, palmierii se înălțau mult deasupra capului, ca și cum ar fi vrut să arate ciorchinii mari de curmale care atârnau în jurul gâturilor lor ascuțite sau să ademenească brizele blânde ale serii să se joace cu frunzișul lor penat. Am luat-o pe drumul spre Lydda - același drum pe care Petru a fost adus pentru a o învia pe Dorcas din morți, după ce, prin vindecarea miraculoasă a lui Eneas, a convertit "pe toți cei care locuiau în Lydda și Saron" (forma grecească a lui Sharon, Fapte ix. 34 și următoarele.) Timp de mai bine de o oră am călărit prin acele livezi umbroase și parfumate, apoi am traversat câmpia cenușie și monotonă spre Lydda. De acolo am mers la vechiul Gimzo (2Cron. xxviii.18), acum un sat sărac, și mai departe spre trecătoarea Bet-Horon, pe care am urcat spre Gabaon și Ierusalim. Extremitatea sudică a Saronului, pe care am traversat-o astfel, măsoară aproximativ cincisprezece mile; în timp ce lungimea câmpiei de la Iope până la Carmel este de aproape cincizeci. În afară de Iope și Lida, există zece sau douăsprezece sate în această parte a câmpiei, iar mici porțiuni din solul bogat sunt cultivate de locuitorii lor; dar mai la nord țara este aproape pustie.

SAMARIA
SHARONUL DE NORD

Ne-am oprit la poarta vestică a Samariei, așteptând unul sau doi rătăcitori și pentru a arunca o ultimă privire asupra locului. Poarta este o grămadă informă de ruine, formând terminația binecunoscutei colonade. Niciodată nu am fost mai profund impresionat de acuratețea minuțioasă a descrierii profetice și de împlinirea literală a fiecărui detaliu, decât atunci când mă aflam în acel loc. Samaria ocupa unul dintre cele mai frumoase locuri din Palestina - un deal jos și rotunjit, în centrul unei văi bogate, înconjurat de munți pitorești. Odinioară îl împodobeau temple și palate, renumite în tot Orientul pentru splendoarea arhitecturii lor. Dar distrugătorul a trecut peste ea. Am văzut acel lung șir de arbori frânți, cu vița de vie crescând luxuriantă în jurul bazelor lor - am văzut un grup de coloane într-un lan de porumb de pe vârful dealului - am văzut blocuri cioplite și sculptate din marmură și calcar în zidurile rudimentare ale podgoriilor terasate - am văzut grămezi mari de pietre și gunoaie printre măslinii din fundul văii, mult mai jos - dar nu am văzut nicio altă urmă a orașului fondat de Omri și împodobit de Irod. S-ar zice că profetul Miheia a văzut acel loc pustiu așa cum l-am văzut eu, descrierea lui este atât de grafică: - "Voi face Samaria ca o grămadă de câmp și ca niște plantații de viță de vie; îi voi vărsa pietrele în vale și îi voi descoperi temeliile (Miheia i.6). Drumul nostru -o simplă potecă de capre- cobora pe versantul dealului prin câmpuri de cereale coapte, în care secerătorii erau la lucru, deși era încă la începutul lunii mai. În curând am intrat în Wady Shaîr, o prelungire a văii fertile și frumoase care separă Ebal și Gerizim și în fruntea căreia se află Nâbulus, reprezentantul modern al Sihemului. În josul ei s-a înfășurat lunga noastră cavalcadă, prin lanuri de porumb și plantații de măslini, trecând pe lângă arii de treierat deja pline cu roadele recoltei timpurii. Am observat cu interes cum stăpânii și servitorii erau acolo grupați împreună - șeicul în mantia lui stacojie, iar fellâh cel voinic în haina lui de mai multe culori. Erau acolo și femei și copii, și ustensile de gătit, și paturi, arătând că scenele de recoltă din zilele noastre din satele Palestinei sunt exact aceleași cu cele despre care citim în Cartea lui Rut. După un marș de trei ore am defilat din vale în câmpia Saronului. Sus, printre munți, acolo unde valea era îngustă, iar declivitățile abrupte și

accidentate, aproape fiecare loc disponibil era cultivat, iar sate populate apăreau de fiecare parte. Aici, uitându-ne la câmpia largă și fertilă, nu se vedea nicio locuință umană și doar câteva petice de pământ de lângă poalele munților erau cultivate. Viile și plantațiile de măslini au dispărut. Există urme ale drumului roman care lega odinioară marile orașe Cezareea și Sebaste, dar este invadat de ciulini și de iarbă bătătorită; și într-o plimbare de patru ore nu am văzut niciun călător solitar, - atât de adevărat este că "drumurile sunt pustii, iar călătorul încetează". Am virat spre nord-vest de-a lungul bazei munților. În dreapta noastră, cocoțate pe vârful dealurilor sau așezate pe pante stâncoase, se aflau câteva sate mici, pe jumătate rudimentare; în timp ce, în stânga noastră, pe câmpie, vedeam la intervale mari de timp mici cercuri de corturi negre. Aceasta este granițal și, între câmpie și munte, între cort și casă, între sătenii harnici și vagabonzii rătăcitori, ale căror mâini, ca și cele ale strămoșilor lor, sunt" împotriva fiecărui om". Ne-am găsit corturile așezate la Bâkah, un sat populat de pe partea de câmpie. Locuitorii săi sunt bogați, bine înarmați și puternici. Ei duc un război neîncetat cu Bedawînii care infestează Sharon și, prin curajul, vigilența și pușile lor, reușesc să-i țină la o distanță respectuoasă. Nu mică ne-a fost amuzamentul să constatăm că escorta pe care o adusesem de la guvernatorul din Nâbulus nu a vrut să avanseze nici un centimetru dincolo de Bâkah.

CĂLĂTORIE PERICULOASĂ

Până aici drumul era perfect sigur și până aici ne păzeau soldații; dar câmpia dinspre vest era plină de vBedawîn, printre care soldații nu se aventurau și, prin urmare, încasându-și baștcheții, s-au întors în pace la comandantul lor. De la Bâkah mi s-a părut imposibil să obțin fie ghid, fie escortă până la Cezareea. Există o dispută sângeroasă permanentă între locuitorii ei și arabii din Hawâra, care hoinăresc pe câmpia intermediară. Dar am convenit cu șeicul satului să ne conducă grupul la un trib neutru, cu care ne-a asigurat că se poate ajunge la un acord. Cu toate acestea, nu a omis să ne sfătuiască să ne întoarcem în munți și să ne îndreptăm spre nord pe o rută mai puțin periculoasă. Acest lucru nu se potrivea cu planurile mele; dar, întrucât câteva doamne se alăturaseră grupului meu, am considerat necesar să le informez pe ele și pe însoțitorii lor despre

adevărata stare a lucrurilor și să le arăt cum ar putea scăpa de orice pericol dacă ar urma o altă rută. Drept răspuns, m-au întrebat dacă intenționam să merg în Cezareea. "Mai mult ca sigur", am spus eu." Atunci vom merge și noi". Grupul nostru s-a adunat la răsăritul soarelui și a pornit imediat la drum, condus de doi șeici splendid călare și înarmați cu lănci cu ciucuri, carabine și pistoale. Caravana avea un aspect formidabil. Fiecare pușcă era neînsuflețită. catârii și servitorii, cu armele pe umeri, se țineau strâns uniți în centru, în timp ce câțiva săteni activi asigurau spatele. Eram în jur de patruzeci de animale și tot atâția bărbați. Tulburările recente din rândul triburilor arabe făceau ca drumul să fie deosebit de periculos; și cum prietenii noștri din Bâkah uciseseră, cu doar două zile înainte, trei dintre jefuitorii din Sukrs, acum se temeau de un atac în forță. În prima jumătate de oră am străbătut câmpurile cultivate din Bâkah, apoi am intrat într-o zonă sălbatică și accidentată. Pinteni stâncoși și joși se proiectează din munți în câmpie, presărați cu stejari și acoperiți de jungle dense de spini și ciulini - astfel de ciulini cum nu se văd decât în Palestina, adesea atât de înalți cât un om călare.
Nu parcursesem decât o distanță scurtă când unul dintre liderii noștri a scos un strigăt de alarmă. Am galopat în față și am văzut un număr de Bedawîn care se ascundeau printre copaci. Din fericire, calea era destul de largă. Am tras călăreții de fiecare parte, am așezat doamnele și animalele cu bagaje în centru, apoi am mărșăluit în ordine militară. A fost un moment anevoios. Nu știam în ce punct ne-ar putea ataca inamicul sau în ce forță ar putea veni. Timp de aproximativ o oră am înaintat prin desișul încâlcit cu prudență și în tăcere. Apoi, cu sentimente de ușurare, am negat în câmpia deschisă și am călărit pe o jumătate de milă până la o fântână mare. Scena din jurul acestei fântâni era cu totul orientală. Un trib de seminomazi erau adunați pe arietele lor, cu toții ocupați în mod activ cu diferitele detalii ale "călcării porumbului", ale vânturării și ale transportării cerealelor în depozite subterane. Fiecare om își avea arma la îndemână. Unii conduceau boii cu muschetele pe umeri și pistoalele la curea. Femeile erau și ele acolo - femei puternice și voinicești, a căror înfățișare și ținută aminteau de Deborah și Jael - înarmate cu bâte grele, în parte pentru a-și ajuta soții în caz de atac, iar în parte pentru a arunca grâul și paiele pe "podețe". Un număr de călăreți, acționând ca patrule,

cercetau înălțimile învecinate pentru a anunța la timp un inamic. În momentul în care am ieșit din pădurile de stejari, patrulele au intrat în galop, iar bărbații și femeile s-au pregătit, cu o îndemânare și rapiditate care ar fi făcut cinste trupelor regulate, pentru a-și apăra poziția. Escorta noastră Bâkah nu ne-a putut conduce mai departe. Avanposturile de la Hawâra și Sukr nu erau prea departe. Prin urmare, am fost predați acestui trib neutru. După multe dificultăți și negocieri îndelungate, am reușit să convingem doi pedestrași să ne călăuzească până la Cezareea. A trebuit să abandonăm orice idee de o escortă, pentru că ni s-a spus clar că trebuie să ne apărăm singuri în caz de atac și că ghizii nu vor interveni în nicio ceartă.

AVENTURĂ CU BEDAWIN

Înainte de a se despărți, ghizii au procedat în mod deliberat la dezbrăcarea de toate hainele decente pe care le aveau; chiar și pistoalele, pistoalele și pumnalele au fost lăsate deoparte. Păstrând fiecare câte o cămașă zdrențuită și o bucată de cârpă în loc de turban, au luat câteva bâte de la femei și ne-au condus mai departe. Am pornit spre vest, prin lanuri de porumb recent secerate. Peste un sfert de oră, toate culturile au încetat. Câmpia se întindea în fața noastră, nu plată, ci în onduleuri grațioase, acoperită cu iarbă bătătorită, buruieni și ciulini înalți. Ciorchini de copaci erau presărați ici și colo pe ea. Departe, în stânga, la aproximativ două mile distanță, se vedea linia lungă și întunecată a unei păduri de stejari care închidea vederea, în timp ce la o distanță egală, în dreapta, se vedeau rădăcinile Carmelului care se aruncau în câmpie în promontorii împădurite pitorești. întregul peisaj mi-a amintit de unele dintre parcurile nobile din vechea Anglie. Singurele viețuitoare care se vedeau pe o rază de kilometri erau câteva turme de gazele. Nu exista nici o potecă și nici un impediment, așa că am mers drept înainte spre dealurile de nisip alb care se vedeau slab la orizont. Ajunsesem cam la jumătatea drumului, când, depășind o ridicătură, am găsit în fața noastră o depresiune sau o vale, toate cultivate. Aici lucrau mai mulți oameni; - unii adunând grâul proaspăt secerat, alții pe arie cu juguri de boi, alții îngrijind turme de vite, iar un număr mare de oameni călare cercetau ținutul din jur. Apariția noastră bruscă a creat o mare agitație. Mărimea

grupului nostru, strălucirea armelor noastre și aspectul nostru războinic i-au făcut să creadă că un Bedawy Ghuzu se afla asupra lor.Muncitorii au fugit, ciobanii au adus vitele, călărețiii au pornit în galop, îndemnându-i cu sulițele lor; și în câteva minute s-au concentrat cu toții pe o mică colină, pregătiți pentru apărare.
Am trecut o jumătate de milă la sud de locul de adunare, dar aici am tăiat fără să vrem calea unui mic grup de vreo șapte sau opt oameni, ocupați cu recolta lor într-o poiană retrasă. Când ne-au văzut, au fugit, lăsând măgari, boi și chiar haine, după cum credeau ei, la mila jefuitorilor.
Mergând mai departe în pas alert, am intrat într-o vale, unde ne-am oprit pentru câteva minute pentru a examina o clădire veche, aparent un caravanserai fortificat. În timp ce ne împrăștiam printre ruine, am fost speriați de un strigăt sălbatic și, uitându-ne în sus, am văzut un grup de Hawâra năpustindu-se asupra noastră în plin galop. S-a dat un cuvânt și, într-o clipă, ne-am adunat, am format o linie în fața doamnelor și ne-am pregătit să le oferim arabilor o primire călduroasă în cazul în care s-ar fi aventurat într-un atac. Frontul nostru îndrăzneț și vederea unui formidabil șir de pușți englezești le-au răcit ardoarea. au pus frâiele în frâu și ne-au privit cu atenție, ca și cum ar fi încercat să observe un singur semn de ezitare sau de teamă. În timp ce stăteau acolo, formau un grup atât de sălbatic și pitoresc pe cât au întâlnit vreodată pelerinii pașnici sau artistul rătăcitor a schițat. Lăncile lor erau poziționate sus deasupra capului, cu vârfurile de oțel strălucind în mijlocul smocurilor negre de pene - brațele și picioarele goale - părul lor curgând în șuvițe lungi împletite pe piept și pe umeri - fețele lor bronzate și ochii lor sclipind de emoție - iar caii lor nobili, cu gâtul curbat și nările expandate, mai dornici de luptă chiar și decât călărețiii lor. Nu puteam să nu-i admirăm pe acești copii sălbatici ai deșertului, demni reprezentanți ai progenitorului lor Ismael. În timp ce balanța atârna între pace și război, doamnele, cu o răceală și un "curaj" care ar fi făcut cinste veteranilor din campanie, făceau în liniște observații despre ținuta mândră și costumul ciudat al Bedawînilor; iar una dintre ele - o fiică a celui mai distins prelat care a împodobit vreodată biserica irlandeză - și-a scos cartea și creionul pentru a schița scena. Nu voi uita niciodată privirea uimită a șefului Hawâra, când a exclamat, văzând acest gest: "Pe viața Profetului! Englezoaica ne notează!".

Curajul doamnelor a produs un efect la fel de puternic ca și vederea puștilor și a revolverelor noastre. Dar, oricum ar fi, Hawâra a considerat că discreția este cea mai bună parte a vitejiei. Strigând un prietenos Salamu aleikum - "Pacea fie cu voi!". - s-au învârtit în jurul cailor lor și au plecat în galop. Le-am urmărit mișcările, temându-ne că s-ar putea întoarce în forță. Dar i-am văzut cum au pornit spre nord, până când, ajungând la un cuplu de pescari săraci pe malul râului Crocodililor, i-au prins și i-au lăsat, la punctul de costumație, exact așa cum hoții l-au lăsat pe omul care "a coborât de la Ierusalim la Ierihon". Așa este viața modernă pe câmpia lui Sharon. "Nici o carne nu are pace" acolo. Cei care se aventurează să cultive pământul trebuie să păzească cu sabia rodul muncii lor și chiar să-și riște viața pentru a salva proprietatea. "Saron este un pustiu", iar prin acest pustiu "jefuitorii vin acum pe toate înălțimile" (Ier. xii.12).

CÆSAREA

Nu mai aveam decât două ore și jumătate de traversat câmpia, și nu era încă amiază când am intrat pe poarta sudică sau Joppa a Cezareei. Cezareea era capitala Palestinei în zilele apostolilor era reședința preferată a acelui Irod care "l-a ucis cu sabia pe Iacov, fratele lui Ioan"; și a fost scena morții îngrozitoare a tiranului, consemnată în Fapte xii.21-23. Orașul a fost strâns legat de istoria timpurie a Bisericii apostolice. Filip, după ce l-a botezat pe eunucul etiopian, a trecut prin Filistia și Saron, "predicând în toate cetățile, până ce a ajuns în Cezareea" (Fapte viii.26-40). Aici Petru a predicat pentru prima dată Evanghelia neamurilor și aici l-a botezat pe Corneliu, primul neam convertit (x.47). În Cezareea a fost adus Pavel ca prizonier din Ierusalim. În palatul din acest oraș, el a vorbit atât de mult despre" neprihănire, cumpătare și judecata viitoare", încât l-a făcut pe Felix să tremure.

Aici, puterea logicii sale l-a forțat pe regele Agripa să exclame: "Aproape că m-ai convins să devin creștin". Și tocmai din acest port s-a îmbarcat în lunga și agitata sa călătorie spre Roma (Faptele Apostolilor xxiii.33; xxiv. 25 ; xxvi. 28;xxvii. 1,2). Aici Eusebiu, părintele istoriei ecleziastice, și-a petrecut aproape toată viața, după ce a fost episcop al diecezei timp de un sfert de secol (315-340 d.Hr.). Tot aici s-a născut și Procopius, la

începutul secolului al VI-lea. Orașul a fost astfel patria a doi dintre cei mai mari istorici ai antichității. Trecând prin poarta Cezareei, am simțit că intru într-adevăr într-un "loc sfânt și istoric"; și nu-l invidiez pe creștinul sau pe savantul care ar putea să pășească pe acel loc și să privească acele ruine fără să simtă un sentiment de teamă și reverență amestecate și o simpatie inspirată, așa cum este întotdeauna trezit în minte de prezența imediată a celor mari și a celor buni. Doar în foarte puține alte orașe din Palestina am fost atât de profund impresionat, atât de ciudat și de puternic emoționat de religio loci. Liniștea profundă, pustietatea totală, absența totală a oricărui semn de viață umană, m-au lăsat ca și cum aș fi rămas singur cu asociațiile sacre și cu amintirile emoționante ale trecutului. Poarta prin care a intrat Petru era acolo; ruinele palatului în care a predicat Pavel erau acolo; rămășițele portului în care s-a îmbarcat erau acolo; fragmentele masive ale bisericii lui Eusebiu erau acolo; zidurile pe care le-au construit bravii cruciați erau acolo. Fiecare mare eveniment din istoria sacră și civilă a orașului a fost localizat, iar fantezia a grupat din nou vechii actori pe vechile scene. Ruinele Cezareei se întind aproape de țărmul sinuos, ieșind ici și colo în mare și prezentând valurilor neliniștite mase uriașe de zidărie sfărâmată și grămezi de coloane de granit. În interior totul este ruină. Nici o clădire nu a rămas întreagă. Nici măcar fundațiile unei clădiri nu pot fi urmărite în întregime.

DISTRUGEREA

Grămezi de pietre și gunoaie, aici o coloană solitară, acolo un arc dezarticulat, acolo un fragment de zid - toate înconjurate sau întinse de spini, mărăcini și ciulini, amestecate primăvara cu miriade de gălbenele galbene și maci stacojii stacojii. Faimosul port este sufocat de nisip și de gunoaie, iar marea cârtiță formează acum acel grup pitoresc de zidărie spartă și bătută de mare, care se proiectează departe în mare și care constituie elementul cel mai izbitor din cunoscutele schițe ale lui Bartlett, Tipping și ale altora. Am rătăcit ore întregi printre ruinele din Cezareea. Suspinul vântului printre zidurile sparte, geamătul adânc al mării când fiecare val se spărgea pe ruinele cavernoase ale vechiului port, au fost singurele sunete pe care le-am auzit. Nu am văzut niciun om. Arabul și

ciobanul evitau locul. Chiar și păsările și animalele par să se ferească de el. Singura ființă vie pe care am văzut-o în timpul șederii mele a fost un șacal într-una dintre criptele catedralei. La opt mile nord de Cæsarea se află Tantûra, un mic sat, construit pe o plajă de nisip deschisă. Lângă el se află ruinele vechiului oraș Dor, al cărui conducător a fost un aliat al lui Iabin, regele din Hazor, și unul dintre adversarii lui Iosua (Iosua xi.i,2). Am tăbărât pentru noapte pe acest loc, iar a doua zi dimineață am călărit spre nord de-a lungul țărmului spre Carmel. Singurul loc pe lângă care am trecut demn de luat în seamă a fost fortăreața masivă și pitorească de la Athlit, construită pe o stâncă care se aruncă în mare. Cruciații au numit-o Castellum Peregrinorum, "Castelul pelerinilor", deoarece era locul preferat de debarcare pentru pelerinii care se îndreptau spre Orașul Sfânt. Lângă el am observat un vechi drum săpat într-o stâncă; pe podeaua stâncoasă a acestuia, carele au lăsat urme adânci, care mi-au amintit de cele de pe străzile din Pompei.

CARMEL

Bunii călugări de la Mănăstirea Carmel ne-au oferit o primire cordială, iar camerele lor îngrijite și paturile curate erau adevărate luxuri, pe care le pot aprecia cu adevărat doar cei care au petrecut săptămâni de viață în tabără. Una dintre cele mai dulci retrageri, unul dintre cele mai fermecătoare locuri de odihnă pentru pelerini din Palestina este Mănăstirea Muntele Carmel. Aici se află o casă care nu ar dezonora regalitatea; aici sunt oameni a căror inteligență și bonomie genială nici măcar o glugă nu le poate acoperi; aici este un aer răcoros și revigorant în cele mai fierbinți zile de vară; și aici este un loc nobil, cu vedere spre marea adâncă și albastră, care domină țărmurile clasice ale Phœnicia și care arată vârfurile încoronate de zăpadă ale Libanului și Hermonului peste "excelența Carmelului"." Carmelul are multe atracții pentru naturalist, anticar și eruditul clasic, precum și pentru studentul Bibliei. Creasta sa, care coboară pe de o parte în câmpia bogată a Acre, iar pe de altă parte, în valea verde a Dorului sau Sharon, conține unele dintre cele mai plăcute peisaje de parc din Palestina. Pădurea care îl îmbracă este în principal stejar cu spini, o frumoasă plantă veșnic verde; astfel că, în timp ce "excelența Carmelului" (Isaia xxxv.2) ar putea fi considerată ca un tip

de frumusețe naturală, "ofilirea" frunzișului său (Amosi.2;Isaia xxxiii.9) ar trebui considerată ca o emblemă a pustietății naționale. Poienile din pădurea Carmelului sunt împânzite de flori de toate nuanțele. Tufișurile abundă în vânat și sunt, de asemenea, infestate de lupi, hiene și leoparzi. Flancurile muntelui din apropierea mănăstirii sunt pline de peșteri și grote, care au format în vechime locuințele pustnicilor. Cea mai mare dintre acestea este numită "Peștera profeților", deoarece se spune că Ilie i-a primit acolo pe șefii poporului. Este o cameră simplă, cioplită în stâncă, cu nume și inscripții grecești pe pereți. În câmpurile de sub ea pot fi văzute un număr mare de pietre, care seamănă cu pepeni și măsline. Primele sunt silexuri, cu o frumoasă materie spartă în interior, iar cele din urmă sunt exemplare bune de arici de mare fosil.

SCENA SACRIFICIULUI LUI ELIJAH'S

Carmelul este sărbătorit mai ales ca scena sacrificiului lui Elijah's Locul exact este marcat de tradiția locală, de acordul a trăsăturilor sale fizice cu povestirea din Scriptură, precum și prin numele său, el-Muhrakah, "Sacrificiul". Se află la aproximativ șase ore de mers pe jos de mănăstire, pe creasta crestei. Eu l-am vizitat dinspre Câmpia Esdraelonului, pe partea opusă sau estică. Se află pe fruntea muntelui și domină întreaga câmpie până la Jezreel și Tabor. Aproape de baza lanțului, mai jos de locul respectiv, curge râul Kishon, unde a fost ucis proorocul lui Baal; și chiar deasupra locului se află un vârf proeminent, de pe care servitorul lui Ilie a văzut "norul mic, ca o mână de om, ridicându-se din mare" (1Regi xviii.) Un alt episod din istoria biblică l-am citit cu un nou interes în acest loc. Elisei se afla aici când a murit fiul șunamitei. Privind într-o după-amiază de pe poziția sa de comandă, el a văzut-o "de departe" pe câmpie. Și-a trimis servitorul să o întâmpine; dar ea s-a grăbit să urce pe versantul muntelui "la omul lui Dumnezeu". Descălecând în grabă, ea s-a aruncat la pământ în fața lui, "și l-a prins de picioare" - așa cum ar face și acum o femeie arabă în circumstanțe similare. Elisei, auzind povestea ei de durere, l-a trimis pe Ghehazi cu toiagul său să învie copilul mort; dar ea, cu toată seriozitatea unei mame, a exclamat: "Trăiește Domnul și trăiește sufletul tău, nu te voi lăsa. Și el s-a ridicat și a urmat-o." (2Regi 4.)

Carmelul era refugiul preferat atât al lui Elijah's cât și al lui Elisei. În vremurile agitate în care au trăit, era un loc potrivit pentru continuarea marii lucrări de reformă pentru care au lucrat și s-au rugat. era o poziție centrală și ușor de accesat din toate părțile Palestinei. În adâncurile sale adânci și în tufișurile sale dese, oferea suficientă intimitate pentru cei care doreau să facă vizite secrete oamenilor lui Dumnezeu și oferea un azil sigur tuturor celor care erau nevoiți să fugă de persecuțiile lui Ahab idolatrul și de cruzimile infamei Izabela. Situația de la el-Muhrakah mi s-a părut, de asemenea, deosebit de potrivită pentru cartierul general al profeților. Nu se putea ajunge la el decât printr-o urcare lungă și abruptă.Nimeni nu se putea apropia nevăzut; și orice grup ostil ar fi fost vizibil de la mare distanță. Lângă el se află o fântână cu un izvor nesecat, iar pe ea se află rămășițele unei clădiri antice masive.Stând pe acea înălțime impunătoare, într-o seară luminoasă de primăvară, m-am simțit convins că mă aflam la scena marelui sacrificiu al lui Elijah's. Lângă și sub mine se aflau probabil chiar pietrele din care a fost construit altarul lui Dumnezeu și peste care a jucat flacăra cerească. La câțiva pași sub mine se afla fântâna din care era scoasă apa pe care slujitorii profetului o turnau pe altar. În jurul meu se aflau tufișurile din care era tăiat lemnul. Departe, la poalele muntelui, curgea în albia sa adâncă Chișon, care în acea zi era însângerat de sângele dușmanilor lui Iehova. Acolo, întinzându-se în fața mea, era câmpia pe care Ahab a trecut cu carul său; iar acolo, la granița sa estică, am văzut micile sate care marchează locurile și care încă mai poartă numele de Izreel și Șunem. Este oare ciudat că atunci când cineva vizitează astfel "locurile sfinte și istorice ale Palestinei", marile evenimente ale istoriei biblice par să se desfășoare din nou și să devină pentru el realități vii?

"Țară a frumoasei Palestine, unde a călcat Isus,
Ruinele și relicvele tale vorbesc despre Dumnezeu:
Dealurile tale veșnice proclamă cu respect
Sfintele consemnări ale numelui lui Iehova:
Orașele tale căzute, prăbușite în țărână,
Pronunță judecata lui Iehova drept".

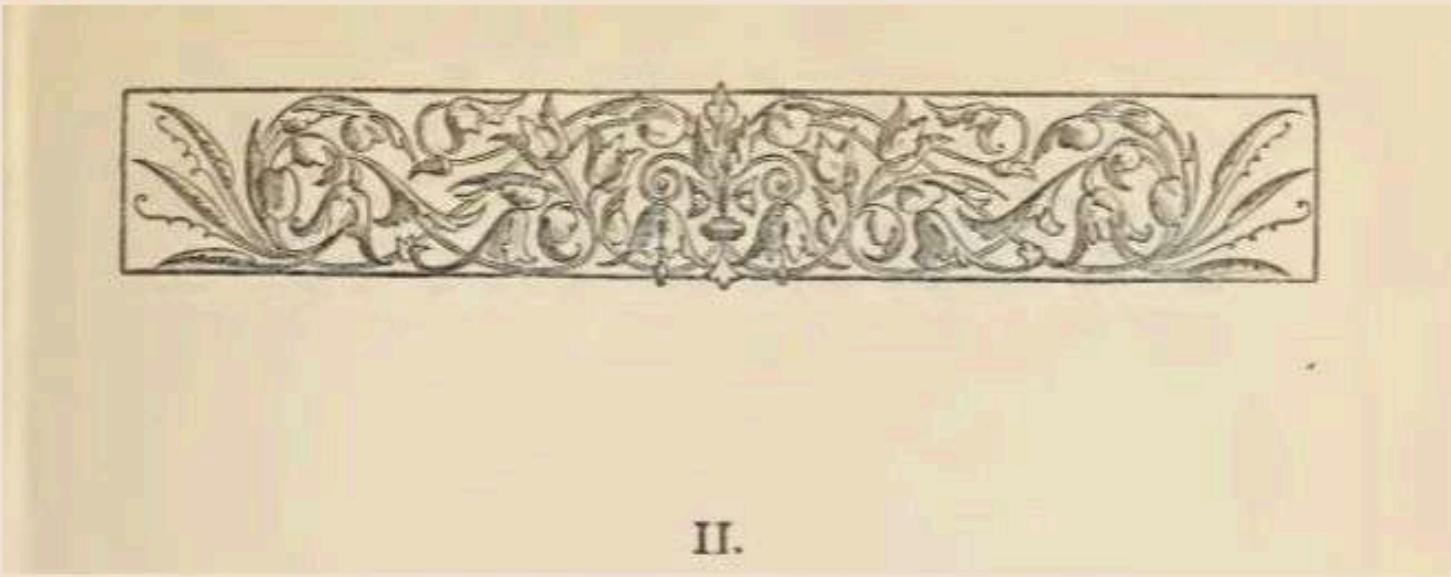

II.

MUNTELE TABOR ȘI VALEA IZREEL

"Cum este Tabor între munți și cum este Carmelul lângă mare, așa va veni El." - Ier. xlvi. 18.

Tabor este tradiționalul "Munte al Transfigurării". Dacă ar fi fost scena reală a acelui eveniment minunat, ar fi fost unul dintre "Locurile Sfinte" ale Palestinei. Dar tradiția este îndoielnică, iar topografia sacră i se opune. Cu toate acestea, se poate revendica o vechime venerabilă, căci Ieronim, în secolul al IV-lea, când a făcut pelerinajul cu sfânta Paula, spune: "Ea s-a urcat pe Tabor, pe care Domnul s-a transfigurat". Cuvintele lui Ieronim și superstiția călugărească au canonizat muntele. Pe el au fost construite biserici, s-au făcut pelerinaje și, timp de cincisprezece secole, a fost onorat ca unul dintre sanctuarele din Țara Sfântă. Dar, independent de tradiția apocrifă și de superstiția călugărească, Tabor ocupă un loc între munții celebri ai Palestinei. Galaad și Pisgah, Olivet și Carmel, Tabor și Hermon, toate sunt nume onorate în istoria sacră. În vechile vremuri ale închinării canaanitești la Baal, Tabor era un "loc înalt"; iar triburile nordice par, în acest caz ca și în multe altele, să fi uitat porunca divină: "Să distrugeți cu desăvârșire toate locurile în care națiunile pe care le veți stăpâni își slujeau zeii, pe munții cei mai înalți și pe dealuri" (Deut. xii.2; comparați 2Regi xvii.9-12). Ei "par să fi ridicat altare și imagini pe Tabor; și de aici forța și acuitatea acuzației lui Osea: "Ascultați, preoți, și ascultați, casă a lui Israel, și dați ascultare, casă a împăratului, pentru că judecata este împotriva voastră, pentru că ați fost

o cursă pe Mizpeh și o plasă întinsă pe Tabor" (v.i). Poporul a fost acolo înșelat și prins în capcană de practicile idolatre ale conducătorilor săi. Iar Tabor era locul de adunare al triburilor nordice în vreme de pericol sau de război. Pentru aceasta, după cum voi arăta, atât poziția sa, cât și caracteristicile sale naturale se potriveau admirabil. Aici, Debora i-a ordonat lui Barac să-și concentreze armata pentru a se opune lui Sisera: "Du-te și trage spre muntele Tabor și ia cu tine zece mii de oameni dintre fiii lui Neftali și dintre fiii lui Zabulon" (Judecători IV, 6). Și aici, unii dintre războinicii lui Israel fuseseră atacați și uciși de oștirea lui Madian, înainte de victoria lui Ghedeon. Ghedeon i-a întrebat pe Zeba și Zalmunna: "Ce fel de oameni erau cei pe care i-ați ucis la Tabor?" Și ei au răspuns: "Așa cum ești tu, așa erau și ei; fiecare semăna cu unking" (Judecători viii. 18). Chiar înainte de cucerire, se pare că ochiul profetic al marelui Legiuitor fusese fixat asupra Taborului, când a spus despre Zabulon și Isahar: "Ei vor chema poporul la munte; acolo vor aduce jertfe de dreptate" (Deut.xxxiii. 19).

ASCENSIUNEA PE TABOR.

Pe 8 mai, după-amiaza, pe un soare strălucitor, m-am apropiat pentru prima dată de baza nordică a Taborului. La intervale de timp, în cele două zile precedente, îl văzusem de pe înălțimile lui Neftali și de pe malurile Iordanului superior. Acum, când îl aveam în fața mea, am fost dezamăgit. Nu există nimic din măreția înălțimii sale, nici din măreția peisajului său, care să-l facă să rivalizeze cu Hermonul sau Libanul. Forma sa și izolarea parțială sunt izbitoare, dar nimic mai mult. Punctul din care am avut cea mai plăcută priveliște a fost lângă ruinele lui Khan et Tujjar, la două mile spre nord.

Terenul dintre ele era un teren de masă, cu o suprafață ușor ondulată, cu centuri de plantații, tufe de copaci și priveliști de gazon verde mărginite de arbuști, ca un parc englezesc. Deasupra, până la o înălțime de douăsprezece sute de metri sau mai mult, se înălța Tabor; în formă de segment de sferă; laturile sale și vârful regulat curbat, toate presărate cu stejari veșnic verzi și terebinți. Este, fără îndoială, cel mai vizibil deal din centrul Palestinei - nu din cauza altitudinii sale, căci există altele mult mai înalte, ci din cauza poziției sale izolate, a formei sale unice și a verdeații

nepieritoare. Când este văzut pentru prima dată dinspre nord, așa cum l-am văzut eu, conturul său curbat sparge monotonia plictisitoare a dealurilor din Galileea. Când este văzut pentru prima dată dinspre sud, este și mai impunător. Atunci, se ivește ca o cupolă imensă din câmpia Esdraelonului; și prin bogăția frunzișului său și verdele delicat al poienilor sale, prezintă un contrast plăcut cu vârfurile stâncoase și brune ale lui Efraim și cu coroanele albe și goale ale lui Iuda. Drumul meu trecea printr-o tabără răspândită de nomazi, "copii ai estului", care veniseră aici la începutul primăverii, asemenea madianiților din vechime, pentru a devora pășunile luxuriante ale Palestinei. Erau o rasă sălbatică și nelegiuită, și am simțit că pentru a trece de ei în siguranță va fi nevoie de puțin tact. Am călărit cu îndrăzneală până la cel mai apropiat cort și am cerut apă. O fată arabă mi-a întins un bol mare de lapte; mi s-a oferit și pâine, din care am mâncat o cantitate mică. Eram acum oaspetele lor, sub protecția lor, eliberat de orice pericol de atac asupra persoanei sau bunurilor. Am cerut un ghid, sau mai degrabă o escortă, căci drumul era destul de simplu, până la poalele Taborului. Fata m-a condus la cortul șeicului, care era instalat la umbra unui stejar nobil. Acesta nu era acasă; dar fiul său, un băiat frumos de cincisprezece ani, a sărit pe spinarea unei frumoase iepe care era gata șlefuită și, apucând sulița care era înfiptă în pământ la ușa cortului, mi-a spus să îl urmez. Micul meu ghid m-a condus la baza vestică a Taborului, cu vedere spre satul Deburieh, care se cuibărește într-un colț liniștit de pe marginea marii câmpii.

Acolo s-a întors, a făcut un semn politicos de adio și a dispărut din peisaj într-o clipă. Am întors capul calului meu în sus pe poteca în zig-zag care duce în vârful dealului; dar curând, obosit de serpentine, mi-am lăsat calul în grija servitorului meu și am urcat direct în vârf. A fost un gest necugetat. Pe drum am văzut mai mulți șacali și am auzit diverse lătrături și mârâituri în junglă, în timp ce fugeau, ceea ce m-a făcut să mă simt oarecum inconfortabil. Vârful este larg, presărat cu ruine și acoperit de tufișuri de stejar pitic și de arbuști spinoși. Am intrat într-o deschizătură îngustă și înaintam pe o potecă bătătorită, când am fost speriat de un pufnit puternic; un mistreț uriaș, cu capul plecat și coama dreaptă, a trecut pe lângă mine, urmat de o scroafă și de o pui. Abia am știut ce să fac. Locul era cu totul diferit de ceea ce mă așteptam. Deocamdată nu

vedeam decât tufișuri de mlădițe și mormane de ruine. Mi-era sete, iar setea m-a obligat să risc alte întâlniri cu locuitorii junglei. După ceva timp și probleme, am descoperit apă pe fundul unei bolți sau cisterne mari și întunecate. O scară rudimentară ducea cândva în jos, dar acum era în mare parte distrusă. Eram hotărât, totuși, să ajung într-un fel sau altul la lichidul ispititor. Ținându-mă de o creangă atârnată, am început coborârea, când, deodată, o panteră a sărit dintr-un colț întunecat și, întorcându-se, m-a mârâit din partea opusă. Nu am putut face nimic altceva decât să privesc fix creatura frumoasă, dar periculoasă. Treptat, s-a retras și, în cele din urmă, a dispărut într-un tufiș. M-am simțit foarte ușurat când am auzit vocea servitorului meu, și cu atât mai mult când acesta a venit și mi-a înmânat arma. În toată acea pustietate dureroasă și înfricoșătoare de pe vârful Taborului, degetul lui Dumnezeu era vizibil. Profeția s-a împlinit sub ochii mei. Fiecare obiect pe care îl vedeam era o emblemă și un rezultat al blestemului - moloz, spini și ciulini, fiare sălbatice, fortăreață abandonată.

RUINELE DE PE TABOR

Ce comentariu la cuvintele profeților antici! "Voi distruge înălțimile voastre.....Voi pustii cetățile voastre și voi aduce sanctuarele voastre în pustietate Peste țara poporului meu vor răsări spini și mărăcini, da, peste toate casele de bucurie din cetatea bucuriei, pentru că palatele vor fi părăsite; mulțimea cetății va fi părăsită; fortărețele și turnurile vor fi pustiite" (Lev. xxvi. 30,31;Isa. xxxii. 13,14).

RUINELE.

Ruinele de pe vârful Taborului sunt vaste. Cu toate acestea, distrugătorul s-a ocupat atât de mult de ele și sunt atât de întinse de spini, de mărăcini și de ciulini, încât orice examinare minuțioasă de către un călător în trecere este imposibilă. Mi-am petrecut întreaga după-amiază explorându-le și, de atunci, am petrecut o zi întreagă printre ele, însă nu am fost mulțumit. Vârful muntelui este o zonă plană, de formă ovală, cu un circuit de aproximativ o milă. De jur împrejur sunt rămășițele unui zid masiv, în afara căruia se află un șanț săpat în stâncă. Fundațiile zidului sunt colosale și sunt de cel mai vechi tip de zidărie evreiască. Unele dintre

turnuri sunt mult mai recente, iar una dintre porți, încă în picioare, are un arc sarazinic ascuțit și o inscripție arabă care arată că fortăreața a fost construită sau, mai probabil, reconstruită de Abubekr, fratele renumitului Saladin, în anul 1210 d.Hr. Lângă unghiul de sud-est am văzut o mică boltă în care călugării latini din Nazaret celebrează o slujbă anuală, în cinstea Transfigurării. În partea opusă, grecii au altarul și sanctuarul lor și, după cum am fost informat, au obiceiul de a face un pelerinaj anual la fața locului și de a petrece o zi în vârf. Dar în timpul vizitelor mele la Tabor, muntele era pustiu. Nici o ființă umană nu se afla acolo ; și nici un vestigiu care să semene cu o locuință permanentă a omului. Am văzut cenușă moartă și bețe carbonizate, lăsate acolo aparent de vreun călător trecător ca mine. Nu am avut nici măcar norocul de a-l întâlni pe pustnicul despre care Dean Stanley spune o poveste atât de romantică; dar dacă pantera pe care am văzut-o era cea despre care se spune că a fost tovarășul constant al bătrânului, mă tem că încercările sale de a o îmblânzi nu au avut prea mult succes.

Vârful Tabor a fost, în mod evident, locul unui oraș, precum și al unui sanctuar, încă de la o perioadă foarte timpurie. De fapt, poziția sa puternică și impunătoare nu putea să nu atragă atenția războinicilor canaaniți. Orașul a fost atribuit lui Isahar (Iosif, xix. 22); și a continuat să fie un loc de luat în seamă, nu numai în întreaga perioadă a istoriei evreiești, ci și până la sfârșitul cruciadelor. Priveliștea de pe Tabor posedă un interes mult mai mare pentru studentul Bibliei și pentru pelerinul creștin decât ruinele sale hulpave și dezolante. Este una dintre acele panorame minunate pe care timpul nu le poate șterge niciodată din memorie și ale cărei trăsături izbitoare și colorit viu, schimbarea nu le poate estompa niciodată. Notele pe care le-am scris pe munte sunt în fața mea, dar nu prea sunt necesare. Văd acum peisajul așa cum l-am văzut atunci. La nord, vârfurile brune ale lui Neftali care se întind într-o creastă șerpuită peste cerul strălucitor. Mai la dreapta, un mic colț al Mării Galileii, adormită în albia ei adâncă, adâncă, și vârful strălucitor al Hermonului care se înalță deasupra ei ca un înger păzitor. La est, lunga creastă purpurie a Galaadului, ridicându-se ca un zid colosal din valea Iordanului. La sud, câmpia Esdraelonului, câmpul de luptă al Palestinei, care se înconjoară de la baza muntelui și se întinde, ca o mare de

verdeață, până la dealurile Samariei și la creasta întunecată a Carmelului. În depărtare, înșirate de-a lungul părții opuse, am văzut vag tell-urile izolate pe care se aflau odinioară orașele Taanach, Megiddo și Jokneam din Carmel. Direct în fața mea, la patru mile distanță, dincolo de un braț estic al câmpiei, se ridica "dealul Moreh", o creastă cenușie, fără copaci, cu satele Endor și Nain pe versanții săi. Peste umărul său stâng apărea vârful alb și gol al Gilboa. Spre vest, ochiul meu se plimba de-a lungul înălțimilor împădurite ale Galileii până la Marea Mare, a cărei porțiune era vizibilă lângă promontoriul îndrăzneț al CarmeL

Stând în acest loc am putut înțelege de ce Tabor era locul de adunare al triburilor din nord. Legat printr-o creastă împădurită de dealurile Galileii și de munții Neftali, era întotdeauna accesibil pentru ei; în același timp, el se ridica dominând câmpia Esdraelonului. Laturile sale abrupte erau ușor de apărat, iar vârful său larg oferea un spațiu amplu pentru organizarea unei mici armate de munteni. Câmpia de sub el era centrul de atracție pentru toți invadatorii. Pășunile sale îi tentau pe nomazii din Arabia; suprafața sa fermă și plată atrăgea carele și călăreții din Filistia, Canaan și Siria. De pe vârful Taborului, infanteria ușoară a lui Israel putea să urmărească toate mișcările lor și să profite de orice ocazie potrivită pentru atac. Povestea grafică a lui Barac și a Deborei mi-a revenit aici în minte; Barac urmărea cu nerăbdare înaintarea lui Sisera pe câmpie; în timp ce Debora, cu entuziasmul unui patriot și cu inspirația unei profetese, privea și se ruga la cer pentru semnalul de atac. În cele din urmă, ochiul ei l-a văzut și a strigat: "Ridică-te, căci aceasta este ziua în care Domnul l-a dat pe Sisera în mâna ta: nu cumva Domnul a ieșit înaintea ta?" (Judecători IV. 14).

Soarele a apus, iar umbrele adânci și purpurii au căzut pe câmpie și pe vale. Plânsul sălbatic și plângăcios al șacalilor, amestecat cu urletul mai ascuțit al lupilor, m-a avertizat să caut un loc mai sigur. Am încălecat și am coborât încet spre Deburieh. Aici se afla Daborath-ul canaanit, dar a dispărut de mult, iar singurele rămășițe ale antichității sunt acum zidurile unei biserici medievale.

VALEA JEZREEL

"Voi frânge arcul lui Israel în valea Jezreel" (Os. i.5). -Vechiul oraș Jezreel a dat numele uneia dintre cele mai nobile câmpii din Palestina, iar acest nume a fost ulterior îndulcit de greci în mai familiarul Esdraelon. Poziția sa oferă o cheie pentru istoria sa sângeroasă. Ea intersectează Palestina Centrală, întinzându-se de la golful Acre până la vadurile Iordanului. Astfel, a fost deschisă tuturor invadatorilor - filistenilor de pe coastă, israeliților din est și sirienilor din nord; în timp ce, într-o perioadă ulterioară, a fost drumul pe care au trecut și au trecut armatele Asiriei și Egiptului. Pajiștile sale întinse și lanurile de porumb, pășunile sale luxuriante și apele sale abundente curtau odihna și ofereau un spațiu larg pentru manevrele militare. Triburile nordice îi supravegheau pe invadatori de pe vârful Tabor, iar triburile sudice își aveau locul de adunare pe înălțimile Gilboa sau la trecătorile de la Megiddo, după cum inamicul venea dinspre est sau dinspre vest. Issacar, căruia i-a fost atribuită această câmpie, a suferit mai mult decât toate celelalte triburi. Soarta lui a fost grea. În starea și istoria câmpiei - deschisă la orice incursiune, expusă la orice șoc al războiului - vedem soarta tribului și avem un comentariu melancolic al binecuvântării lui Iacov: "Isahar este un măgar puternic, culcat între două poveri; și a văzut că odihna este bună și țara că este plăcută; și și-a plecat umărul ca să poarte și a devenit rob al tributului" (Gen. xlix. 14,15). Așa cum fac și acum țăranii care cultivă petice din Esdraelon, Issachar a plătit șpagă "copiilor din Est". Când tribul a văzut isprăvile lui David și capacitatea lui de a proteja Israelul, posesiunile lor valoroase și poziția expusă i-au făcut să fie nerăbdători pentru succesiunea lui la tron. Și astfel se explică cuvintele scriitorului sacru: "Dintre copiii lui Isahar, care erau oameni care aveau subînțelesul vremurilor, ca să știe ce trebuie să facă Israel" (1Chron. xii. 32). Partea principală a Esdraelonului are o formă triunghiulară. baza sa dinspre est se întinde de la Engannim la Tabor, cincisprezece mile; iar vârful său se află la poalele Carmelului, unde Kishon se varsă în câmpia Acre. De la bază ,însă, trei brațe se întind spre est, împărțite de două scurte creste paralele. Brațul nordic se află între Tabor și creasta Moreh, iar cel central între aceasta din urmă și Gilboa.aceste două se întind până la Iordan.

ENDOR ȘI NAIN.

Al treilea braț se află în partea de sud a Gilboa și este închis la est de munții Efraim.

ENDOR.

În amurgul roșiatic al dimineții am călărit pe frumoasa câmpie spre Endor. Este un sat sărac de vreo douăzeci de case, cocoțat pe versantul pustiu al Moreh, la aproximativ două sute de metri deasupra câmpiei. rocile din jurul lui sunt străbătute de peșteri - unele naturale, altele artificiale, ca și cum vechii locuitori ar fi fost troglodiți. Deasupra satului se află una mai mare decât celelalte, a cărei intrare se află între stânci înalte și este parțial acoperită de ramurile unui smochin. Înăuntrul ei se află o fântână numită "Ain Dor", "fântâna lui Dor", care a dat fără îndoială numele satului antic, dar și celui modern. Intrând în această grotă sumbră și privind în jur la laturile sale întunecate și zimțate, am simțit cât de potrivit ar fi fost un astfel de loc pentru interviul dintre Saul și vrăjitoare.

NAIN

O plimbare plăcută de patruzeci de minute de-a lungul dealului m-a dus la Nain. A fost pe aceeași cale pe care Domnul nostru s-a apropiat de ea, pentru că venea dinspre Capernaum. Prin urmare, am observat cu nu puțin interes, în stânga mea, la trei sau patru sute de metri de sat, un grup de morminte din piatră. Spre unul dintre acestea se îndrepta probabil cortegiul funerar când El l-a întâlnit și l-a oprit. Cât de viu îmi apărea întreaga scenă acum, când stăteam la fața locului! Procesiunea ieșind pe poartă; bărbații purtând sicriul deschis; femeile din spate, grupate în jurul sărmanei văduve și sfâșiind aerul cu strigătele lor, așa cum o fac și acum. O altă procesiune îi întâmpină. Cel care o conduce se uită cu o tandrețe înduioșătoare la văduvă și îi spune, cu accente care îi emoționează sufletul: "Nu plânge". El atinge sicriul. În uimire și uimire amestecată, purtătorii se opresc. "Tinere, îți spun: "Ridică-te!"". În timp ce cuvintele sunt rostite, mortul se ridică la viață; și într-o clipă este în brațele mamei sale.

Nain este un sat mic, dar ruinele din jurul său arată că a fost mult mai mare pe vremuri și că are una dintre cele mai frumoase priveliști din

Palestina Centrală. Sub el se află câmpia, dincolo de care se înalță dealurile împădurite ale Galileii; iar la nord, marea cupolă platâ a Taborului, cu Hermonul care răsare în spatele său la orizontul îndepărtat. Din acest loc am văzut pentru prima dată acești doi munți în strânsă apropiere de perspectivă și m-am gândit că poate că o astfel de priveliște a fost cea care a sugerat cuvintele Psalmistului: "Nordul și sudul le-ai creat; Tabor și Hermonul se vor bucura în numele Tău" (lxxxix. 12).

SHUNEM

Drumul de la Nain la Shunem trece pe lângă versanții vestici ai Moreh. Când m-am întors cu spatele la Tabor, am văzut dealurile brune ale Samariei, care arătau ca o continuare mai joasă a Carmelului; apoi a apărut Gilboa, care se ridica albă și goală din centrul frumoasei câmpii verzi și care avea la baza sa vestică ruinele cenușii ale Jezreelului. Întorcându-mă în continuare spre stânga, am privit brațul mijlociu al Esdraelonului până la înălțimile pe care se afla vechiul oraș Bet-Șan și, dincolo de el, până la pitorescul lanț al Galaadului. Aceasta este "valea lui Izreel", așa cum se numește în mod corespunzător, și scena unora dintre cele mai importante evenimente din istoria evreilor. Shunem se afla acum sub mine, situat într-un mic colțișor la poalele crestei, înconjurat de grădini închise și de câmpuri luxuriante de porumb. Am intrat călare în ea și am coborât la fântână. Oamenii erau nepoliticoși și aproape ostili ; dar în jurul lor se simțea un aer de independență robustă, de economisire și de succes în casele și pe câmpurile lor, ceea ce mi-a plăcut. Un grup de bărbați și femei erau ocupați cu secerișul într-un câmp de orz alăturat; și un număr de copii mici se scăldau în soarele strălucitor printre teancuri și miriște, toți cu capetele goale, iar câțiva dintre ei complet dezbrăcați.

VICTORIA LUI GIDEON

M-am așezat și am citit povestea lui Shunemite, al cărei detaliu a căpătat o vivacitate asemănătoare cu cea a vieții. În casa unui mare om - probabil șeicul - din acel sat obișnuia să se cazeze Elisei. Într-o zi, fiul său -copilul făgăduinței- "a ieșit la tatăl său la secerători", așa cum ieșiseră copiii pe care îi vedeam acum. Dar căldura era prea mare pentru el. Lovitura fatală

a soarelui l-a trântit la pământ: "Capul meu, capul meu", a strigat el; și când a fost dus acasă la mama sa, "a stat pe genunchii ei până la amiază și a murit" (2Regi IV, 8-20). Călătoria mamei prin acea câmpie până la Carmel și miracolul lui Elisei sunt bine cunoscute. Scena uneia dintre cele mai glorioase victorii și a uneia dintre cele mai dezastruoase înfrângeri din analele lui Israel a fost în fața cămii Shunem. Cu un interes deloc obișnuit am procedat la cercetarea câmpului de luptă, pentru a înțelege pe deplin relatarea sacră. Atunci când "madianiții și fiii Răsăritului", cu turmele lor, numeroase și distrugătoare ca lăcustele, au invadat țara în urmă cu trei mii de ani, ei și-au așezat corturile pe partea de nord a văii Izreel, "lângă dealul Moreh"; în timp ce Ghedeon și mica sa trupă de războinici "și-au așezat lângă fântâna lui Harod", pe partea de sud, la poalele Gilboa (Judecători vi.3,30;vii.1). Dealul Moreh se afla acolo, ridicându-se aproape în spatele lui Șunem.

Tabăra madianiților se întindea de-a lungul bazei sale, extinzându-se probabil de la fântâna din Șunem până la Bet-Șan. Încălecând pe cal, am traversat valea bogată până la tabăra lui Ghedeon de la fântâna Harod. Distanța este de puțin peste cinci kilometri și există o ușoară coborâre pe tot drumul. Fântâna, sau mai degrabă "izvorul", căci cuvântul ebraic este Ain, izvorăște dintr-o săpătură largă în rădăcina stâncoasă a Gilboa și trimite un râu copios care formează un lac în miniatură, apoi murmură în josul văii.

Gilboa se înalță peste el în stânci frânte. Urmașii activi ai lui Ghedeon se adunaseră pe munte; și el, la porunca lui Dumnezeu, "i-a coborât la apă" pentru a-i testa (vii. 4); aceasta fiind făcută, au urcat din nou (vers. 8) În timpul nopții Ghedeon "a coborât" cu slujitorul său pentru a spiona tabăra dușmanului (versetele 9,10).

L-a auzit pe madianit povestindu-și visul; el a știut astfel că venise vremea eliberării Domnului; și prin stratagema sa singulară, dar eficientă, și prin asaltul său neașteptat, el a băgat groaza în oastea dușmanului, iar aceștia au fugit în dezordine sălbatică în josul văii până la vadurile Iordanului.

Pentru prima dată am văzut acolo cum nu numai că fiecare detaliu al bătăliei era exact, dar și cum fiecare expresie incidentă a istoricului sacru era ilustrată de topografia câmpului de luptă.

Două secole mai târziu, filistenii au mărșăluit în centrul lui Israel și și-au stabilit poziția la Shunem, pe locul unde își așezaseră tabăra madianiții. Saul a adunat apoi triburile pe înălțimile din Gilboa (1Sam. xxviii.4). Privind de pe poziția sa de comandant la dispozitivul războinic și la formidabilele care de război ale inamicului, așezate în vale, Saul "s-a temut și inima lui s-a cutremurat foarte tare". Conștiința îl făcea laș, căci simțea că Îl uitase pe Dumnezeu și că, prin urmare, Dumnezeu îl părăsise. Scena finală a vieții lui Saul este tristă și solemnă. Inima cuiva sângerează pentru marele om ; și privindu-l atât din punct de vedere moral, cât și fizic, cineva este constrâns să exclame: "Cum au căzut cei puternici ! " Părăsit de cer, el a uitat de sine până într-atât încât a căutat sfaturile spiritelor întunericului. În timpul nopții, a traversat valea, trecând pe partea de est a armatei filistinene, și a trecut peste umărul lui Moreh până la Endor, unde a vizitat-o pe vrăjitoare. Distanța este de aproximativ șapte mile, așa că trebuie să fi parcurs cel puțin paisprezece în acea noapte. Deși obosit de drum și cu spiritul frânt, și-a adunat trupele dimineața la fântâna lui Harod.

BĂTĂLIA DE LA GILBOA.

.Poziția a fost prost aleasă. Terenul coboară în pantă dinspre Sunem, iar filistenii aveau astfel tot avantajul de a ataca; în timp ce israelienii erau expuși atât în față, cât și pe flancuri, iar fuga era aproape imposibilă, din cauza abruptului muntelui din spate. Israeliții au fost frânți de prima încărcătură impetuoasă a inamicului, iar măcelul a fost cumplit în timp ce încercau să fugă pe Gilboa : "Au căzut uciși pe muntele Gilboa. Și filistenii au urmărit cu îndârjire pe Saul și pe fiii săi..... Și bătălia s-a dus cu asprime împotriva lui Saul, și arcașii l-au lovit; și a fost grav rănit de arcași" (I Sam. xxxi. 1-3). David, în frumoasa sa odă, a scos în evidență particularitatea poziției : "Frumusețea lui Israel a fost ucisă pe locurile înalte..... Cum sunt căzuți cei puternici în mijlocul luptei! O, Ionatan, tu ai fost ucis pe înălțimile tale !". (2Sam. i.19,25.) Dezgolirea și mutilarea celor uciși, menționate în narațiune, pot părea unora inumane și aproape incredibile. Ciudat este să spunem că este caracteristică războiului arab până în zilele noastre. Eu însumi am văzut un exemplu înspăimântător în

urmă cu câțiva ani, la nu mulți kilometri de acest loc. În timpul unei călătorii prin Palestina am asistat la o bătălie, sau mai degrabă la un masacru al kurzilor de către arabii din Hawâra.
Am vizitat câmpul de luptă a doua zi; și acolo am găsit pământul plin de cadavre, toate dezbrăcate, iar unele mutilate îngrozitor. Akeil Aga, și hoarda de derbedei care îl urmează acum, sunt demni reprezentanți ai vechilor filisteni. După acest spectacol de barbarie umană, am citit cu sentimente de groază și mai intense scena finală a bătăliei de la Ghilboa : "A doua zi, când filistenii au venit să dezbrace pe cei uciși, au găsit pe Saul și pe cei trei fii ai săi căzuți pe muntele Ghilboa.
Și i-au tăiat capul și i-au dezbrăcat armura..... și i-au pus armura în casa Astartei; și i-au legat trupul de zidul din Beth-shan" (1 Sam. xxxi. 8-10).
De la fântâna lui Harod am urcat pe o cărare veche, săpată adânc în stânca din Gilboa. Privind acel munte - alb, alb și sterp, fără copac, fără arbori, fără arbuști sau fire de iarbă -, nu m-am putut abține să nu mă gândesc că cuvintele sălbatic de plângăcioase ale plângerii lui David erau profetice : "Munți din Gilboa, să nu fie rouă, să nu plouă peste voi, nici câmpuri de jertfe; căci acolo scutul celui puternic este aruncat cu josnicie, scutul lui Saul, ca și cum n-ar fi fost uns cu untdelemn" (2Sam. i.21).

JEZREEL

Apropiindu-mă de micul sat care ocupă locul vechiului oraș Jezreel, am trecut printr-un cimitir modern, care se află deschis și neglijat pe coasta dealului. Acolo am văzut o trupă de câini care scormoneau într-un mormânt nou făcut, în timp ce doi vulturi uriași erau cocoțați pe o stâncă la nici o sută de metri distanță. Locul părea pustiu; nu era nimeni "să îi fraierească". Nu părea o ilustrare a blestemului profetic și a relatării istorice prezentate în Biblie? - "În partea lui Izreel, câinii vor mânca carnea Izabelei" (2Regi 6.36; comparați 1Regi sxxi.23). Acesta nu a fost singurul loc din Palestina unde am văzut vulturi de nisip de câine care țineau un carnaval oribil printre morminte. În Izreel nu mai există acum nici un vestigiu de regalitate. O duzină de case mizerabile grupate în jurul unui turn sfărâmat sunt tot ceea ce marchează locul și poartă numele capitalei lui Ahab. Cu excepția unui sarcofag mare și a unor peșteri

săpate în calcarul moale al dealului, nu mai există urme ale antichității. Orașul este complet ruinat. Însăși ruinele sale au dispărut. Viile sale, de asemenea, au dispărut cu totul, iar pantele din jurul satului sunt goale și sterpe ca un deșert. Sângele vărsat și crimele comise acolo par să fi adus un dublu blestem asupra lui Izreel. Privind acea scenă de pustiire, în centrul uneia dintre cele mai frumoase câmpii din lume, m-am gândit la uciderea bietului Apropiindu-mă de micul sat care ocupă locul vechiului oraș Jezreel, am trecut printr-un cimitir modern, care se află deschis și neglijat pe coasta dealului. Acolo am văzut o trupă de câini care scormoneau într-un mormânt nou făcut, în timp ce doi vulturi uriași erau cocoțați pe o stâncă la nici o sută de metri distanță. Locul părea pustiu; nu era nimeni "să îi fraierească". Nu părea o ilustrare a blestemului profetic și a relatării istorice prezentate în Biblie? - "În partea lui Izreel, câinii vor mânca carnea Izabelei" (2Regi 6.36; comparați 1Regi sxxi.23). Acesta nu a fost singurul loc din Palestina unde am văzut vulturi de nisip de câine care țineau un carnaval oribil printre morminte. În Izreel nu mai există acum nici un vestigiu de regalitate. O duzină de case mizerabile grupate în jurul unui turn sfărâmat sunt tot ceea ce marchează locul și poartă numele capitalei lui Ahab. Cu excepția unui sarcofag mare și a unor peșteri săpate în calcarul moale al dealului, nu mai există urme ale antichității. Orașul este complet ruinat. Însăși ruinele sale au dispărut. Viile sale, de asemenea, au dispărut cu totul, iar pantele din jurul satului sunt goale și sterpe ca un deșert. Sângele vărsat și crimele comise acolo par să fi adus un dublu blestem asupra lui Jezebel Privind acea scenă de pustiire, în centrul uneia dintre cele mai frumoase câmpii din lume, m-am gândit la uciderea bietului Naboth, a lui Ioram, a infamei Izabela și a întregii familii regale, (1Rege sxxi. \2Regele șase, ,x.).

RĂZBUNAREA LUI JEHU'S

Dar locul este unul nobil, demn de un oraș regal. Este o mică colină la extremitatea vestică a lanțului Gilboa. Câmpia verde căreia i-a dat numele se întinde aproape în jurul bazei sale. Stând în vârful colinei, am văzut întreaga panoramă a Esdraelonului, de la valea Iordanului de sub Beth-shan până la creasta întunecată a Carmelului și de la munții Samariei, la

sud, până la înălțimile împădurite ale Galileii, la nord. am citit acolo cu un nou interes narațiunea grafică din capitolul al nouălea din 2 Regi. Din acei munți estici, din Ramot din Galaad, a venit Iehu. În susul acelei văi, paznicul de pe turnul lui Izreel a văzut călăreții și carele care se năpusteau și a strigat: "Conducerea este ca cea a lui Iehu, fiul lui Nimshi; căci el conduce cu furie". Ioram a ieșit în întâmpinarea lui în carul său, iar Ahazia l-a însoțit în carul său. Ei au condus pe coborârea abruptă spre vale. Acolo l-au întâlnit pe Iehu, și acolo Ioram a fost ucis și trupul său a fost aruncat în via lui Nabot. Ahazia s-a întors și a fugit spre sud pe "drumul spre En-gannim" (tradus incorect în versiunea noastră "pe drumul casei din grădină", ver. 27). Dar și el a fost rănit mortal și l-au dus peste câmpie la Meghido, unde a murit.

CÂMPUL DE LUPTĂ DE LA MEGIDDO

Era amiază când am plecat din Jezreel. Soarele strălucea în centrul unui cer fără nori. Câmpia, de obicei atât de tăcută și pustie, era toată agitată de turmele și cirezile lui Bedawîn, care trecuseră Iordanul cu două zile înainte, ca niște lăcuste pentru mulțime și ca niște lăcuste pentru distrugere.

Am găsit unul dintre micii șeici la Jezreel și l-am angajat să călărească cu mine până la Carmel, pentru a preîntâmpina neplăcerile și, poate, pericolele ; căci tribul său nu era de bună reputație. El era un exemplu bun al ismaelitului, —- sălbatic, liber și generos.

De asemenea, era foarte bine montat și era foarte dispus să arate prin cuvinte și gesturi perfecțiunile inegalabile ale iepei sale. M-a întrebat despre țara mea, în special despre ceea ce el numea "navele de foc" și "caii de foc", despre care cineva îi povestise, deși era evident că nu crezuse nici măcar un cuvânt. După ce i-am descris cât de bine am putut construcția, puterea și viteza vaporului cu aburi și a locomotivei, s-a apropiat și, punându-și mâna pe brațul meu și privindu-mă cu o privire de vultur drept în față, mi-a spus, cu o voce adâncă și impetuoasă: "Ya Beg ! pe viața profetului, râzi de barba mea ,sau e adevărat ce spui ?".

Bineînțeles că l-am asigurat că am afirmat fapte simple. El a dat din cap și s-a întors, pe jumătate perplex, pe jumătate dezamăgit. A călărit în față

aproape zece minute fără să scoată un cuvânt; apoi, întorcându-se, a povestit cu o gravitate desăvârșită povestea unchiului său, care călătorise pe spinarea unui Jannde la Bagdad până în India și înapoi într-o singură noapte. Era o mare doză de ironie tăcută în această întâmplare. Eu nu am crezut un cuvânt din povestea lui, iar el nu a crezut un cuvânt din povestea mea. Un drum ascuțit de o oră și un sfert ne-a adus în satul Taannuk, reprezentantul vechiului oraș Taanach. Acesta se află aproape de baza nordică a munților Samariei. Lângă el se află un tell izolat și acoperit de ruine. Ne apropiam acum de câmpul pe care Barac a obținut faimoasa sa victorie: - "Împărații au venit și s-au luptat; apoi au luptat împărații Canaanului în Taanac, lângă apele Meghido" (Judecători v. 19). Am călărit mai departe prin câmpie, prin lanuri de porumb luxuriante și pajiști verzi și, în mai puțin de o oră, eram pe locul unde se afla Megiddo. Vechiul oraș aproape că a dispărut, iar numele său a fost de mult uitat. Acum se numește Lejjûn, acorupție a Legiunii romane, care a luat locul Megiddo-ului evreiesc. Ruinele unei mari caravane medievale, două sau trei mori într-un râu din apropiere, câteva coloane, grămezi de gunoi și pietre de construcție de-a lungul unui mic pârâu, acestea sunt singurele vestigii ale orașului regal al canaaniților.

BĂTĂLIA DE LA MEGIDDO

Se află într-un colț liniștit, la poalele dealurilor, la granița cu Esdraelon. La mică distanță spre nord se află un tell sau un deal mare, izolat; a fost probabil locul unei fortărețe sau cetăți. Pârâul curge pastit, și se varsă în Kishon la două mile spre nord. Aici se află fără îndoială "apele din Megiddo", lângă care a avut loc bătălia. Călătorind spre vârful tell-ului, câmpul de luptă era în fața mea. Taanach era vizibil, iar câmpia intermediară se întindea ca o hartă. detaliile bătăliei erau acum inteligibile. Se pare că Sisera își adunase armata, cu cele "nouă sute de care de fier", pe malul sudic al Kishonului, între Taanach și Meghiddo, cu scopul probabil de a invada teritoriul triburilor din sud (Judecători IV, 13). Dar a sosit vestea că triburile nordice se adunaseră pe Tabor. Sisera s-a întors să le iasă în întâmpinare - el a fost atras de Barakas, așa cum prezisese Debora (vers. 7). Debora a dat semnalul; Barak a atacat în josul

muntelui. Probabil că respingerea vanului a avut loc între Tabor și Endor(Ps. ixxxiii. 10). În acel moment critic ,după cum povestește Josephus sus, înainte ca canaaniții să aibă timp să se adune, o furtună extraordinară de ploaie, grindină și tunete venite dinspre răsărit a izbucnit pe câmpul de luptă și a izbucnit din plin în fața dușmanului. Caii, oamenii, carele, au fost împinși înapoi într-o confuzie căzută, - "Au luptat din cer, stelele în cursele lor au luptat împotriva lui Sisera" (Judecătorul sv. 20). Câmpia a devenit o mlaștină; Chișon a crescut rapid; malurile sale aluvionare au fost transformate în mlaștină: "Râul Chișon i-a măturat, acel râu străvechi, râul Chișon" (vers. 21). În primăvara anului 1858, am văzut părțile joase ale Esdraelonului, care înainte erau tari și uscate, transformate într-o mlaștină periculoasă în urma unei ploi puternice de câteva ore; iar Kishon-ul s-a umflat atât de mult încât l-a făcut cu totul impracticabil la vadurile obișnuite.

Șase secole mai târziu, o altă bătălie a avut loc pe câmpia Megiddo. Și atunci, în loc de un cântec de triumf, un vuiet de moarte a răsunat în munții lui Israel. Faraon-necho, mărșăluind împotriva Asiriei, a trecut de-a lungul câmpiilor Palestinei. Regele Iosia a încercat în mod nechibzuit să se opună progresului său. Monarhul egiptean i-a dat un avertisment prietenos: "Ce am eu de-a face cu tine, rege al lui Iuda? Nu vin astăzi împotriva ta, ci împotriva casei cu care am război; căci Dumnezeu mi-a poruncit să mă grăbesc: ferește-te să te amesteci cu Dumnezeu, care este cu mine, ca să nu te distrugă" (2Cron. xxxv. 21). Avertismentul a fost neglijat. Iosia și-a postat trupele la Meghido, pentru a-i ataca pe egipteni atunci când vor defila prin trecătoarea dinspre Saron. Dar arcașii dușmanului, poate de pe vreun deal sau de pe vreo stâncă, i-au făcut lui Iosia o rană fatală, ceea ce a decis bătălia. Regele a fost dus la Ierusalim ca să moară ; și toată țara l-a plâns atât de amar pe bunul rege, încât jalea a devenit un proverb, la care Zaharia face astfel aluzie: "În ziua aceea va fi o jale mare, ca. jalea lui Hadad-rimmon, în valea Meghidonului" (xii. 11). Se poate ca această câmpie a Megiddo, acest mare câmp de luptă al Israelului și al Palestinei, să fi fost în mintea apostolului Ioan în Patmos, când a descris în mod figurat conflictul dintre puterile binelui și răului, care s-au adunat într-un loc" numit în limba ebraică Ar-Mageddon, - adică "orașul Megiddo" (Apoc. xvi. 16). De la

Megiddo am călărit spre vest de-a lungul malului sudic al Kishonului, trecând pe lângă situl pustiu Jokneam, apoi de-a lungul bazei Carmelului până la Haifa, apoi am urcat pe o cărare abruptă până la mănăstire, la care am ajuns în cele din urmă, obosit și frânt de drum, după una dintre cele mai lungi și mai grele călătorii pe care le-am avut vreodată în Siria.

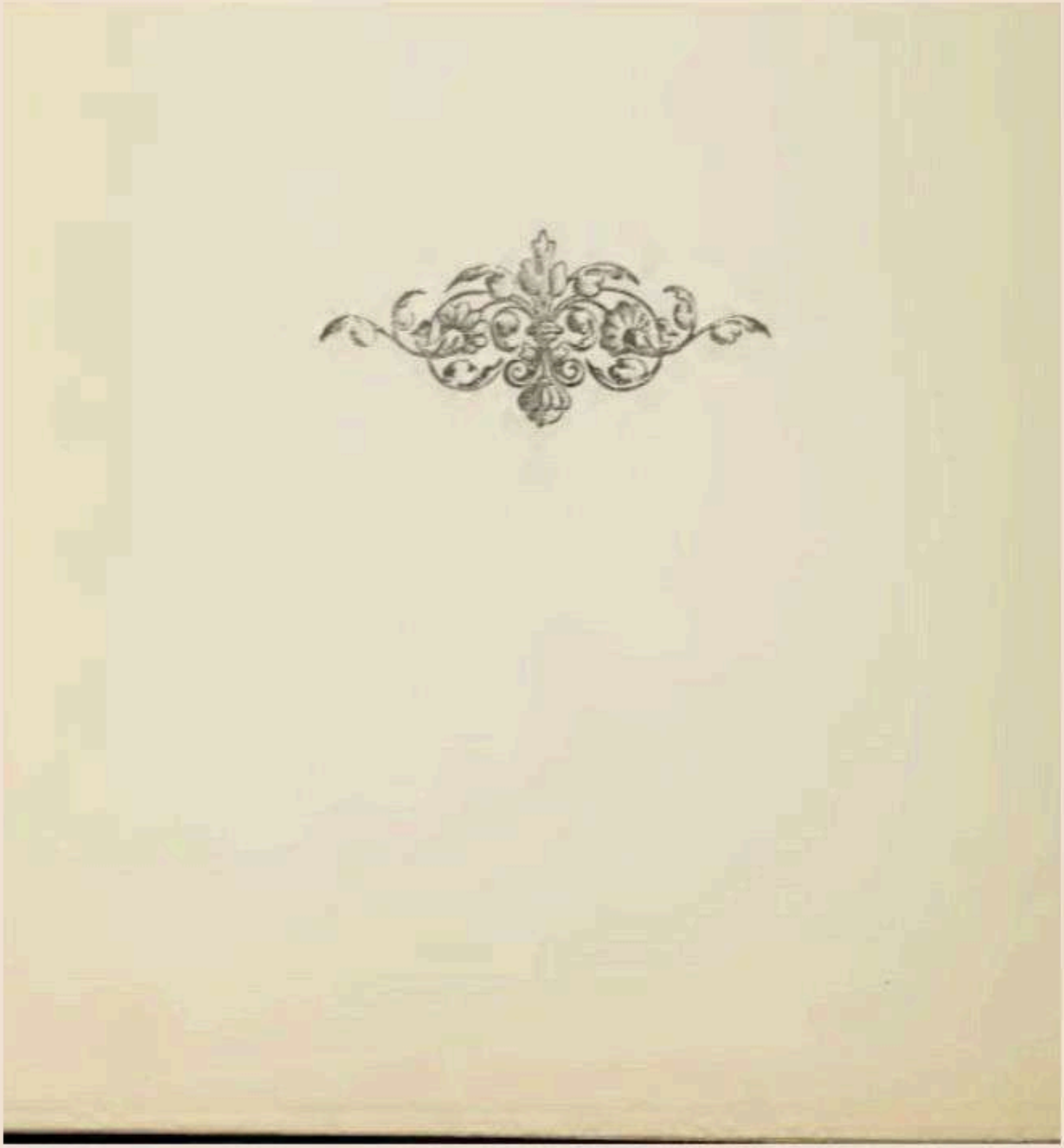

III.

SANCTUARELE LUI NEFTALI ȘI ORAȘELE FENICIEI.

"Unde este locul tău favorit, voce eternă,
Regiunea aleasă de tine,
Unde, netulburat de păcat și de pământ, sufletul
Îți stăpânește întreaga ta stăpânire?
'Este pe vârful muntelui întunecat și înalt,
Când furtunile trec grăbite;
'Este în mijlocul temeliilor puternice ale pământului,
Unde torenții își au nașterea."

Naphtalii erau muntenii din Palestina. Teritoriul lor era o prelungire a "acelui munte frumos, Libanul", despărțit de lanțul principal prin râpa îngustă a Leontesului. Sanctuarele și fortărețele lor se aflau în mijlocul munților; dar pășunile lor se întindeau până la malurile Iordanului, iar lanurile lor de porumb se întindeau de-a lungul malurilor însorite ale Mării Galileii. În interiorul granițelor lor exista o mai mare varietate de peisaje și de climă decât în oricare dintre celelalte triburi. Câmpia din Genesaret, lângă lac, se află la șapte sute de metri sub nivelul oceanului. Acolo domnește căldura tropicală și vara veșnică. solul este de o fertilitate supraevaluată, producând cele mai alese fructe și cele mai rare flori. Chiar și bătrânul Josephus, de obicei plictisitor și prozaic, vorbește elocvent sub inspirația bogăției și frumuseții acestei nobile câmpii. Apoi, pajiștile verzi de-a lungul râului sacru, precum și pantele și podișurile verzi de deasupra, rivalizează în luxurianță cu pășunile din Basan, pe malul opus.

Iar când urcăm pe versanții muntoși împăduriți care închid valea Iordanului, ne aflăm pe o întindere largă de câmpie, la două mii de metri și mai mult deasupra mării.

Peisajul este aici fermecător - cu totul diferit de dealurile pustii și de poienile accidentate din sud, unde vița de vie și măslinul sunt la ele acasă pe terase stâncoase.

Aici sunt câmpii aluviale acoperite de porumb, crestele lungi și ondulate și vârfurile grațioase și rotunjite ale dealurilor, acoperite cu frunzișul veșnic verde al stejarului și al terebintului; în timp ce tufișurile de arbuști aromatici și peluzele catifelate de gazon verde, presărate cu flori, umplu poienile din pădure. Apoi există poienile - poienile lungi, sinuoase, cu păduri dense - cu râulețe mici care murmură printre stânci și se joacă cu florile de oleandru, departe, în straturi adânci și umbroase. Versanții munților sunt brăzdați de aceste poienile - atât de retrase, atât de muzicale, atât de parfumate, atât de sălbatic de pitorești, încât nu te saturi niciodată să te plimbi prin ele sau să te reculegi în adâncurile lor secrete. Dacă natura ar putea influența mintea, dacă ar putea crea geniul, Neftali ar fi un ținut al poeților.

Acolo mintea primește pe toate căile tot ceea ce tinde să încânte, să înnobileze, să inspire. Brizele proaspete de munte sunt încărcate de parfumuri - "mirosul Libanului". Urechea este plină de melodie - cântecul păsărilor; murmurul apelor; muzica pădurii, când furtuna își mătură acordurile sălbatice sau când zefirul atinge, ca cu degetul serafimilor, notele sale cele mai dulci. Iar ochiul se bucură de cele mai frumoase scene ale naturii - frumusețea blândă, ca un parc, a câmpiei de pe munte, frumusețea pitorească a văilor și poienilor șerpuitoare și măreția Hermonului și a Libanului, ale căror vârfuri înzăpezite se înalță mult deasupra capului, acum legănând norii de furtună ai iernii, acum distilând roua verii. Să fie oare posibil ca Iacov, inspirat din ceruri, privind în viitorul îndepărtat, să-l fi văzut pe Naphtali's plasat în mijlocul acestor peisaje înnobilante și să-i fi indicat efectele în binecuvântarea profetică: "El rostește cuvinte de frumusețe" (Gen. xlix. 21)?Și să fie oare posibil ca cântecul de război al lui Barac - una dintre cele mai frumoase ode din Biblie - să fie un exemplu al acestor "cuvinte de frumusețe" și să ne fi fost transmis ca un specimen și o dovadă a geniului poetic al lui Naphtali's ?

Naphtali este, de asemenea, plin de viață animală. Am fost întotdeauna impresionat de singurătatea din sudul Palestinei. Cuvintele lui Ieremia îmi reveneau mereu în minte în timp ce călăream prin câmpii pustii și printre dealuri pustii: "Este pustiu, fără oameni și fără animale" (xxxii.43). Oamenii, animalele și păsările par să o fi părăsit deopotrivă. În Naphtali totul este diferit. Este adevărat, omul este aproape un străin cel adevărat așa ; dar jos, lângă Iordan, pășunile sunt acoperite de stoluri de bivoli înrudiți ; și junglele sunt pline de vin sălbatic ; și suprafața lacului și a râului este toată plină de păsări. Cheile de munte sunt infestate de leoparzi, hiene și șacali ; iar trupe de gazele fugare cutreieră câmpiile de sus.

BINECUVÂNTAREA LUI MOISE PENTRU NAPHTALI

Legiuitorul iudeu a avut o viziune profetică asupra țării care îi era rezervată lui Neftali și a schițat în imagini poetice trăsăturile sale principale. Din nefericire, versiunea noastră în limba engleză ascunde mai degrabă decât dezvăluie tușele grafice ale textului ebraic. Voi încerca să scot în evidență adevăratul înțeles. Binecuvântarea este o exclamație ; ca și cum, cu ochii deschiși, văzătorul ar fi fost extaziat de arătarea bruscă a unui tablou luminos și plin de bucurie : "O, Neftali, sătul de favoare, plin de binecuvântarea lui Iehova, stăpânește marea și Daromul" (Deut. xxxiii. 23). "Ia în stăpânire marea", adică Marea Galileii, cu țărmurile ei însorite și fertile; "și Darom", numele propriu al districtului munților, al ținuturilor înalte, probabil așa numite din cauza aspectului sudic și a peisajelor luminoase.* Cât de expresive sunt cuvintele se! Ele aruncă lumină și asupra unui pasaj oarecum obscur din Noul Testament.

*Versiunea engleză are, în loc de "marea și Darom", "vestul și sudul". " Cuvântul ebraic pentru "mare" se aplică și la "vest", pentru că marea era limita vestică a Palestinei; iar cuvântul Darom, deși în acest pasaj este un nume propriu, semnifică și "sudul" sau "o regiune sudică". Astfel a luat naștere eroarea de traducere ; o eroare pe care numai geograful putea să o detecteze și să o corecteze.

Când Domnul nostru a părăsit Nazaretul natal și a făcut din Capernaum casa sa și din ținutul din jur scena miracolelor și învățăturilor sale, Matei spune - și aici, din nou, pentru a scoate în evidență sensul deplin al scriitorului sacru, trebuie să modific puțin versiunea noastră engleză, de obicei atât de corectă și atât de frumoasă - "Și lăsând Nazaretul, a venit și a locuit în Capernaum, care este pe coasta mării, în hotarele lui Zabulon și Neftalim, pentru ca să se împlinească ceea ce a fost spus prin profetul Isaia, care a zis: Ținutul Zabulonului și ținutul Neftalimului, regiunea mării, Perœa,Galileea neamurilor; poporul care ședea în întuneric a văzut o mare lumină" (Matei iv. 13-16). Aici, să observăm că districtul numit "regiunea mării" este același pe care Moise îl numește "marea"; iar "Galileea neamurilor" a fost numele dat în timpul lui Isaia și al Domnului nostru celui mai vechi "Darom".

ISTORIA LUI NAPHTALI

Este interesant și instructiv să observăm efectul pe care poziția sa geografică l-a avut asupra caracterului și istoriei lui Neftali. A fost separat de marele corp al națiunii. Puterea lui Israel se afla în munții lui Efraim și Iuda. Câmpia Izreelului, atât de des măturată de armatele străine și de hoardele deșertului, aproape că a tăiat comunicațiile cu Neftali și a lăsat acest trib izolat și neajutorat în mijlocul munților săi. Trebuie să ne mai mirăm că, în astfel de circumstanțe, a dat dovadă de timiditate și indecizie - că s-a ferit de războiul activ și a lăsat unele dintre orașele care îi fuseseră atribuite în mâinile canaaniților, mai degrabă decât să lupte pentru drepturile sale (Judecătoriii. 33). Chiar și Barac, cel mai renumit războinic al lui Neftali, a refuzat să iasă pe câmpul de luptă până când Debora nu a consimțit. să-l însoțească: - "Dacă vrei să mergi cu mine, atunci voi merge; dar dacă nu vrei să mergi cu mine, nu voi merge: ", la care profetesa mustrătoare i-a răspuns că ezitarea lui îl va deposeda de glorie și o va conferi unei femei (Judecători iv.6 9).

Dar, pe de altă parte, atunci când tribul a fost forțat să se războiască, când a fost împins la golf, ca să zicem așa, de un dușman implacabil - când ezitarea și timiditatea nu puteau asigura siguranța, atunci naftalienii

au dat dovadă de activitatea, rezistența și spiritul eroic al muntenilor. Sisera a învățat acest lucru din experiența fatală de pe malurile Kishonului. Privit astfel în lumina istoriei, putem înțelege sensul binecuvântării lui Iacov: "Neftali este o căprioară lăsată în libertate" (Gen. xlix. 21). S-ar părea că ochiul patriarhului a măturat acești munți nordici și a ales una dintre gazele lor ca emblemă potrivită pentru trib. Mereu timidă și nehotărâtă la început - mai degrabă înclinată să fugă decât să lupte; dar, odată adusă la golf, un dușman feroce, activ și periculos. Unii au spus că versiunea noastră engleză este greșită aici. Eu nu văd nimic. Redarea ebraică este literală și gramaticală. Aluzia este frumoasă și adevărată (comparați 2Sam.ii.18;1Chron.xii.8). Poziția geografică a lui Neftali a produs alte efecte asupra istoriei sale. Tribul ocupa ținuturi de graniță. A intrat în contact strâns cu sirienii din Damasc, cu triburile muntenești din Liban și, mai ales, cu marea națiune comercială din Phœnicia. Separați de corpul poporului evreu, forțați să intre în legătură cu străinii, naftalienii au devenit mai puțin exclusiviști decât frații lor. Fenicienii au făcut comerț cu ei și s-au stabilit printre ei (1Regi ix. n-13). Linia netă care despărțea evreii de neamuri a fost cel puțin în parte ștearsă. În cult, în maniere și chiar și în limbă, ei s-au acomodat cu vecinii lor neamuri și, în cele din urmă, întregul ținut a fost numit "Galileea Neamurilor", iar poporul său a pierdut casta cu evreii exclusiviști din sud. Aceste fapte pot ajuta la explicarea întrebării lui Natanael: "Poate ieși ceva bun din Nazaret?" (Ioan 46); și a observației femeii cu privire la Petru: "Tu ești galileean și vorbirea ta este în acord cu aceasta" (Marcu xiv. 70). Situată la granița de nord,
Naphtali a dus prima lovitură a fiecărei invazii venite din acea parte. Generalii lui Benhadad din Damasc "au bătut Ijon, Dan, Abel-Bet-Macaha și toată țara lui Naphtali" (1Regi xv.20); și Neftali a fost primul dintre triburile lui Israel care a căzut sub puterea Asiriei și a simțit lanțul captivității (2Regi xv.29).

PEISAJ MONTAN.

Era o zi însorită din luna mai când am călărit ultima dată prin desișurile încâlcite de spini și ciulini de pe câmpia pustie din Genesaret și, după o vizită de adio la Corazin, Betsaida și Capernaum, am întors capul calului

meu spre munții Neftali. Căldura de-a lungul țărmului era intensă ; dar pe măsură ce urcam pe abrupturile abrupte, brize răcoritoare îmi vânturau obrazul, iar parfumul de arome și flori umplea aerul. Maculii, anemonele, gălbenelele, convolvulus, steaua de Betleem și numeroase altele îmbrăcau versantul muntelui, - aici un câmp de un stacojiu strălucitor și neîntrerupt ; acolo un altul de galben auriu ; acolo un banc de arbuști și stejari pitici, toți drapați și împodobiți cu convolvulus alb ca zăpada ; iar intervalele se umpleau pretutindeni cu un mozaic strălucitor de nuanțe de curcubeu,----

"Și ce sălbăticie de flori!
Parcă din toate bolțile.
Și din cele mai frumoase câmpuri din tot anul,
Se împrăștiau aici prada amestecată."

A fost un drum aspru și anevoios. De multe ori nu exista nicio potecă; și am mers drept pe mal, prin frâne, ghidându-ne după crenelurile încruntate ale Safed, care se profilau pe cerul albastru strălucitor de deasupra noastră. De pe coasta dealului am virat într-o poiană sălbatică, unde glasul broaștei țestoase plutea din copac în copac; iar răcnetul nenumăraților porumbei de lemn curgea ca un flux de melodie suavă de-a lungul stâncilor zimțate de deasupra noastră. Ne opream la intervale de timp pentru a privi țara care se deschidea treptat în spatele nostru.

CUTREMURUL DIN 1837

Spun "noi", pentru că acum nu eram singur - o bună companie de prieteni pelerini din vestul îndepărtat mă înconjurau, toți la fel de conștienți de frumusețile naturii și de interesul captivant al "locurilor sfinte" ca și mine. Îmi amintesc bine un loc unde ne-am oprit într-un colț retras, la umbra unui nuc uriaș, pentru a admira o scenă de o măreție covârșitoare. În prim-plan, în stânga, se înălța o stâncă de calcar de trei sute de metri sau mai mult. La jumătatea înălțimii se aflau fațada și ușa întunecată a unui mormânt antic. Dincolo de el, departe, în jos, prin priveliștea poienii sălbatice, dormea Marea Galileii în fundul ei adânc, adânc. În fundal se vedea lanțul muntos al Galaadului - un zid masiv de un purpuriu bogat; iar în dreapta, peste o pădure de vârfuri de dealuri brune, se ridica vârful grațios și rotunjit al Taborului.

A FOST SALVAT DE CUTREMUR

Ne-am așezat corturile lângă castelul Safed și ne-am petrecut seara explorând ruinele acestuia. Acesta încoronează un vârf înalt de două mii șapte sute șaptezeci și cinci de metri, care formează punctul culminant sudic al munților Neftali. Orașul se află de-a lungul pantei abrupte. dedesubt, și conține o populație de o mie de evrei și două-trei mii de musulmani. Casele sunt înșirate ca niște terase - acoperișurile nivelurilor inferioare formând străzile celor de deasupra. Acest lucru explică distrugerile mari de bunuri și sacrificiul teribil de vieți omenești în timpul cutremurului din 1837. Safed era pe atunci mult mai mare decât în prezent, dar într-o singură clipă trei sferturi din casele sale au fost dărâmate, iar cinci mii de locuitori au fost îngropați sub ele. Evreii săraci au suferit cel mai mult. Spectacolul prezentat după cutremur a fost sfâșietor. Mulți au fost uciși pe loc; alții, îngropați sub ruine sau blocați de pietrele și lemnele căzute, au pierit mizerabil înainte de a putea fi eliberați; câțiva au fost scoși abia după cinci sau șase zile, acoperiți de răni și leșinați de sete.

Încă mai existau numeroase urme ale cutremurului. Multe dintre cele mai mari și mai bune case din orașe au fost acoperite cu pălării și părăsite; altele, deși încă locuibile, erau rupte de sus până jos; crenelurile și turnurile vechiului castel zăceau în grămezi confuze ; Și, ceea ce era mult mai impresionant decât toate și permitea să ne facem o idee mai clară despre înspăimântătoarea catastrofă, întreaga suprafață a pământului, în vârful și în jurul versanților dealului, purta urmele cumplitei convulsii; - aici, mari mase de stâncă sfâșiate și rupte; acolo, fisuri uriașe în pământ, pe jumătate umplute cu lut și pietre desprinse de pe versanții zguduiți. Hugh Miller a spus undeva: "Limitele naturale ale geografului sunt rareori descrise prin linii drepte. Totuși, ori de câte ori acestea apar, geologul poate căuta ceva remarcabil. " Probabil că Palestina oferă cel mai bun exemplu din lume în acest sens. De la poalele Hermonului până la granițele Edomului Valea Iordanului este o linie dreaptă, dreaptă ca o săgeată ; și nicăieri altundeva geologul nu întâlnește fenomene fizice atât de remarcabile. Întreaga vale, așa cum am arătat în altă parte, este o imensă fisură în scoarța terestră, variind de la unu la treisprezece sute de picioare în adâncime. Asfaltul este aruncat din patul său; la intervale de

timp sunt emiși vapori sulfuroși și ape fierbinți; în timp ce lanțurile muntoase de pe fiecare parte sunt zguduite la fiecare câțiva ani până la bază de convulsii interne. Safed pare a fi unul dintre marile centre de acțiune vulcanică; și este interesant de observat cum izvoarele fierbinți de la Tiberiada, Gadara și Callirrhoe, pe malul Mării Moarte, izvorăsc la unison cu pulsațiile inimii sale fierbinți. Safed este unul dintre cele patru "locuri sfinte" evreiești din Palestina, și totuși nu prezintă niciun interes biblic. Castelul său este o relicvă a Cruciadelor, construit inițial și cu garnizoană de către eroicii templieri. Marea atracție a locului în prezent, cel puțin pentru pelerinii creștini, este panorama nobilă pe care o comandă. De pe crenelurile sale prăbușite se are poate cea mai bună priveliște a bazinului adânc al lacului Tiberiadei și a prăpastiei Iordanului care intră și iese din el; apoi se poate privi în largul platoului Bashan până la lanțul de munți de la orizontul estic.

KEDESH—NAPHTALI

La sud-est se află lanțul Gileadului, iar la sud, ochiul se plimbă în voie printre dealurile împădurite, poienile sinuoase și câmpiile verzi ale Galileii de Jos. Nu am luat-o pe drumul direct spre Kedesh. Întotdeauna a fost planul meu intravilan prin ținuturile biblice să selectez rutele de cel mai mare interes, chiar dacă nu erau cele mai scurte. Așa am făcut și acum. Dirijându-mă spre dreapta, am ocolit capul unei râpe și apoi am mers de-a lungul bazei estice a unui deal conic care surpă Safed. În jumătate de oră am ajuns pe vârful culmii muntelui, cu vedere spre una dintre cele mai frumoase perspective din Siria. La picioarele noastre se întindea câmpia Iordanului superior, acoperită de verdeață și având lacul Merom dormind liniștit în capătul său sudic. Dincolo de ea se ridica Hermon, care se înălța la trei mii de metri deasupra câmpiei, cu vârful său acoperit de zăpadă și bine definit pe cerul albastru-deschis, ca și cum ar fi fost cizelat în marmură. În stânga, lunga creastă șerpuită a Libanului se întindea, vârf după vârf, toate acoperite de zăpadă, până când se pierdea în depărtare. Am rămas vrăjiți, —

"În timp ce Admirația, hrănindu-se la ochi,
Și tot nesatisfăcută, stăruia asupra scenei."

Pe câmpiile ondulate ale Naphtali ne conducea acum drumul nostru, trecând pe lângă sate mici, prin câmpuri de grâu și orz și prin pustietăți luxuriante, peste care gazelele săreau în fața noastră în trupe vesele. Am coborât în zig-zag în râpa sălbatică de la Hendâj și am luat prânzul acolo unde o salcie își lăsa să cadă ramurile plângătoare peste un torent spumos. Pe malurile acestui pârâu, mai jos, cu vedere spre "apele Meromului", se află, după cum vom vedea, rămășițele Hazor-ului regal. În timp ce stăteam acolo, în mijlocul unor flori superbe de oleandru, ne-a venit gândul că Sisera, în fuga sa, a traversat probabil valea din apropierea acestui loc; căci pe câmpia înaltă din nord a căzut de mâna perfidă a lui Jael. În cele din urmă am ajuns la Kedesh, "sanctuarul" (așa este înțelesul numelui) lui Neftali și orașul de refugiu al triburilor din nord. Locul este frumos - vârful și laturile unei mici creste care se proiectează din înălțimile împădurite de la vest într-o câmpie verde. Dar orașul regal al canaaniților (Judecători xii. 22), "locul sfânt" al Palestinei de Nord, este acum ruinat și pustiu. Este adevărat, mai există câteva cocioabe pe un colț al sitului și câțiva păstori pe pășunile sale; totuși, gloria și sacralitatea lui Kedesh au dispărut de mult. Nu a mai rămas nimic care să le marcheze, în afară de vechiul nume și de ruinele întinse pe scară largă. Culmea este presărată cu ruine, - coloane pe jumătate îngropate în pământ; pietre cioplite adunate în grămezi printre lanurile de porumb, sau construite în garduri rudimentare în jurul grădinilor de tutun; și fundații prea masive pentru a fi îndepărtate de mâna jefuitorului. Dar cele mai interesante vestigii se află în câmpie. Prima clădire pe care am examinat-o a fost un mausoleu pătrat, masiv și simplu; singurul său ornament era o mulură îndrăzneață în jurul ușii. Interiorul este de formă cruciformă și conține o serie de locașuri sau locașuri pentru cadavre, în unele dintre ele aflându-se oase mucegăite. Mai văzusem înainte morminte similare în Basan și în Anti-Liban. Probabil că toate sunt din epoca romană. Nu departe se află un grup de sarcofage frumoase, așezate împreună pe o platformă de zidărie solidă, înaltă de aproximativ doi metri. Am văzut sute de sarcofage în alte părți din Palestina și Siria, dar niciunul ca acestea. Două dintre ele sunt duble, - adică fiecare bloc are două morminte săpate în el, unul lângă altul și acoperite de un singur capac. există și două simple - șase în total. Ele au fost bogat sculptate și

deși foarte uzate, putem descoperi coroane de frunze și conuri de pin de-a lungul laturilor unuia, capete de berbeci în unghiurile altuia și un vultur pe altul.

MORMINTELE DIN KEDESH

La est de acestea se află ruinele unui templu. Porticul a căzut, iar coloanele sale corintice sunt aproape acoperite de spini și ciulini. O ușă triplă, frumos ornamentată cu ghirlande de fructe și flori, rămâne perfectă. Pe lintelul uneia dintre ușile laterale se află un vultur cu aripile desfăcute. Dr. Robinson a presupus că aceste rămășițe sunt de origine evreiască; și se pare că există unele motive pentru această credință în faptul că o tradiție evreiască din Evul Mediu a plasat aici mormintele și monumentele lui Barak, Deborah și Jael. Când le-am văzut, am crezut că stilul arhitectural și sculpturile de pe sarcofage erau mai degrabă romane sau grecești decât evreiești. De atunci, alți călători le-au examinat mai amănunțit, iar rezultatul arată că impresiile mele au fost corecte. La clădirea mare a fost descoperit un altar, cu o inscripție grecească, aproape ștearsă, care conținea o dedicație către "zei".

VICTORIA LUI BARAKA

. Kedesh a fost locul de naștere al lui Barak, eroul lui Neftali și eliberatorul lui Israel. Din Kedesh, Debora l-a chemat să lupte în bătălia pentru țara sa și de aici a mărșăluit în fruntea a zece mii de oameni curajoși. La Kedesh s-a jucat astfel prima scenă a acelei drame istorice; și alături de ea s-a jucat și ultimul act. În acel moment, tribul lui Heber chenitul era așezat "la terebinți de Zaanaim, care este lângă Kedesh" (Judecători IV, 11) ..... Era a doua zi după bătălia de pe Esdraelon ; dar vestea nu ajunsese încă în acești munți. Din turnurile din Hazor, veghetorii căutau în zadar un mesager ; iar mama lui Sisera striga de la fereastra ei: "De ce întârzie atât de mult să vină carul lui? De ce întârzie roțile carelor lui?" (v.28). În seara acelei zile, un lacheu solitar este văzut apropiindu-se de cortul lui Heber, Pasul îi este șovăitor; rochia îi este sfâșiată și acoperită de noroi; pe fața ei se citește disperarea neagră. Jael se grăbește să iasă în întâmpinarea ei. Este Sisera. Ea nu trebuie să pună nici o întrebare, căci poate citi întreaga poveste dintr-o privire. Și auziți! Strigătele urmăritorilor răsună deja prin munți. Priviți! Armele lor se întrezăresc printre frunze.

"Întoarce-te, domnul meu, întoarce-te la mine - nu te teme. "S-a întors spre cort. "Dă-mi puțină apă, mi-e sete." Ea i-a dat lapte : el a băut, și s-a scufundat epuizat în somn. A fost ultimul lui somn. Jael a luat într-o mână un cui de cort de fier și în cealaltă un ciocan greu și, printr-o singură lovitură, i-a străpuns tâmplele războinicului adormit. Așa a murit Sisera. La umbra unui terebint, lângă ruinele din Kedesh, am citit această poveste tragică. În fața mea, într-o poiană de pădure, se aflau corturile negre ale unor turci, reprezentanți moderni ai cnejilor. Am văzut ace mari de fier pentru corturi; am văzut ciocănelele cu care femeile le înfigeau în pământ atunci când își făceau tabăra, căci aceasta este munca lor. Le-am văzut pe femei însele - femei puternice, active, cu un aspect fioros, exact așa cum și-ar imagina fantezia o Jael.
Nu lipsea mare lucru pentru a completa scena. Acea puțină imaginație a suplinit cu ușurință ; și iată că din nou s-a realizat în fața mea una dintre cele mai grafice povești biblice.

BETH-REHOB

Am călărit spre nord-est timp de două ore printr-o zonă bogată în păduri și apoi am ajuns pe coama estică a lanțului muntos. O coborâre bruscă de douăzeci de minute m-a adus în satul Hunîn.
Marea atracție de aici este castelul, acum în ruine, dar care prezintă în fundațiile sale masive și în turnurile sale sfărâmate specimene de măiestrie ale fiecărei rase care a stăpânit țara, de la fenicieni până la turci. Locul este foarte impunător - o terasă pe versantul abrupt al muntelui, la o mie de metri deasupra câmpiei Danului.
Față în față, pe lanțul opus al muntelui Hermon, am văzut ruinele Cezareei Philippi.
Scriitorul sacru, relatând povestea cuceririi Laișului de către daniti, spune că acesta era situat "în valea care se întinde lângă Bet-Rehob" (Judecători xviii.28).
Acolo era valea dedesubt, iar acel mic deal rotunjit din mijlocul ei este locul unde se afla Laiș. Nu este acesta, așadar, Bet-Rehob? Aici mi-am luat rămas bun de la munții Neftali și am călărit până la izvoarele Iordanului.

În timpul unui alt tur, efectuat în același anotimp al anului, am traversat Neftali de la nord la sud. Traversând Leontesul la castelul Shukif, am călărit peste o creastă joasă în frumoasa câmpie Merj' Ayûn, care se află la granița nordică a Neftaliului. Am urcat pe izolatul tell Dibbîn, la capătul superior al câmpiei. Are aproximativ o sută de coapse de taxă, iar pe vârful său plat și în jurul bazei sale sunt mormane de pietre și gunoaie. Tell-ul își ia numele de la un sat vecin, dar numele câmpiei este vechi. Nu este greu să recunoaștem cuvântul ebraic Ijon în arabul "Ayîm". Pe acest loc se afla Ijon, primul oraș capturat de Benhadad când a invadat Palestina de Nord (1Regi xv. 20) și primul luat de Tiglathpileser (2Regi xv. 29). Eram acum pregătit să urmăresc traseul cuceritorului asirian - acel traseu de-a lungul căruia a dus în urma sa atâția captivi plângând. Am coborât pe jos, prin lanuri de porumb și pajiști verzi, până la poalele câmpiei, la vreo opt kilometri de Ijon. Aici, pe vârful unui mic deal conic, se află satul Abel, pe locul lui Abel-beth-Maachah, al doilea oraș capturat de Tiglath-pileser. De aici asirienii au urcat munții și au mărșăluit spre Kedesh. Am călărit spre sud de-a lungul bazei lor estice pentru a cerceta câmpia Huleh (sau Merom) și pentru a căuta locul unde se afla Hazor. După un drum lung, ale cărui incidente trebuie să le trec aici în revistă, am ajuns la o câmpie ondulată situată între poalele munților și malul vestic al apelor Meromului.

Urcând pe o creastă proeminentă, am examinat minuțios țara și am fost convins că aveam în fața mea câmpul de luptă unde Iosua a răsturnat confederația nordică: "Iosua a venit deodată împotriva lor lângă apele Merom" (xi.7). Dacă este așa, unde era Hazor?Trebuie să fi fost aproape, căci după ce urmărirea s-a încheiat, "Iosua s-a întors și a luat Hazor".

LOCUL UNDE A FOST DESCOPERIT HAZOR.

Notele incidentale ale scriitorilor sacri plasează Hazor la sud de Kedesh (Iosif xix. 36; 2Rege sxv. 29); iar Iosef afirmă că era situat deasupra lacului Merom și că câmpia din jurul lacului a fost numită după numele său. Lângă locul unde stăteam era gura ravenei Hendâj. Încalecând calul, am urmat o cărare largă, ca o veche șosea, pe malul său sudic, și în curând am ajuns la ruinele unui oraș antic. Nici o clădire - nici măcar o fundație nu era perfectă. Cisterne mari, grămezi de pietre, mormane de

gunoaie, coloane prosternate, acolo conductele unui templu și un altar cu o inscripție grecească - acestea erau ruinele împrăștiate pe acest sit. Am crezut la momentul respectiv că acestea ar putea fi ruinele lui Hazor, iar de atunci mi s-a confirmat din ce în ce mai mult această convingere. De la acest loc interesant am călărit peste munți până la Safed, iar de acolo am luat-o pe un traseu drept, coborând pe un versant accidentat al dealului și traversând un teren ondulat acoperit de tufișuri de ciulini gigantici, până la gura Iordanului, unde acesta intră în Marea Galileii. A fost o plimbare obositoare, dar foarte interesantă, care a oferit o imagine clară deopotrivă a bogăției minunate a solului și a nu mai puțin minunatei pustietăți a țării. După ce am străbătut astfel Neftali, care constituie diviziunea estică a Palestinei de Nord, mă îndrept acum spre Phœnicia de Vest.

ORIGINEA PHOENICIA.

PHOENICIA

De-a lungul întregului litoral al Palestinei se întinde o câmpie joasă, lată de douăzeci de mile la capătul sudic, dar la cel nordic o simplă fâșie. În vremurile biblice, era împărțită în trei provincii: Filistia, Sharon și Fenicia, cele două din urmă fiind separate de creasta Carmelului. La baza sa nordică se află câmpia Acre, care se întinde spre interior până când se unește cu Esdraelon. Dar mai întâi munții Neftali, apoi lanțul mai înalt și mai îndrăzneț al Libanului, își trag rădăcinile spre vest, iar câmpia de coastă, de la Achzib până la intrarea în Hamath, nu are în medie mai mult de o milă în lățime și este adesea întreruptă de promontorii stâncoase. Pe această întindere îngustă, la umbra Libanului, se aflau orașele de renume mondial Tyr și Sidon. Fondatorii Feniciei au fost Sidon, Arvad și Arki (Gen. x. 15-18), fii ai lui Canaan și, în consecință, atât în Biblie, cât și pe monedele și monumentele lor, poporul este întotdeauna numit "canaaniți" (Judecătoriii. 31,32). Numele Phœnicia este de origine grecească și provine probabil de la "palmieri" (phœnikes) care odinioară fluturau pe câmpia însorită. Phœnicia a fost marea mamă a comerțului - Anglia, de fapt, a Lumii Vechi. Cele mai mândre orașe de pe malurile

Mediteranei au fost fiicele ei: Cartagina, Siracuza, Cadiz, Marsilia ,și multe altele. Câmpia Phœnicia a fost inclusă în Țara Făgăduinței (Iosif xiii. 4-6), dar israeliții nu au putut și, probabil, nu au vrut să-i alunge pe negustorii bogați și puternici (Judecători i. 31,32). David și Solomon chiar au căutat ajutorul lor ca marinari și au profitat de priceperea lor ca arhitecți (2Sam. v. 11;1Reg.; ix. 27). Astfel, în timp ce interesul sacru care se strânge în jurul fiecărui loc din Palestina nu se poate spune că își găsește cu greu locul în Phœnicia, există un interes istoric în ruinele sale spălate de valuri care le face dragi cercetătorilor; și există o legătură ocazională între ele și povestea biblică, care trezește atenția creștinului. Miracolul lui Ilie la Sarepta, un oraș din Sidon (I Regi xvii. 9;Lucaiv. 26), întrevederea Domnului nostru cu femeia siro-fetniciană (Matei xv. 21;Marcu vii. 26), și vizitele apostolului Pavel la Tir (Fapte xxi. 3), Sidon (xxvii. 3) și Ptolemaida (xxi. 7), nu pot fi niciodată uitate. Phœnicia, de asemenea, este plină de interes profetic. Adevărul infailibil al Scripturii este scris pe țărmurile ei pustii.

COASTA MĂRII.

Prima mea plimbare prin Phœnicia a fost o continuare a uneia dintre primele mele excursii în Țara Sfântă. Au trecut mulți ani de atunci, dar scenele sunt încă proaspete în fața ochilor memoriei. De la Nazaret am călătorit spre vest prin dealurile împădurite ale Galileii și prin câmpia bogată până la Acre. Accho, sau Ptolemaida, are puțin interes biblic, așa că am trecut pe lângă ea și am călărit spre nord până la Aczib, unul dintre acele orașe pe care Asher a considerat că este mai bine să le lase, împreună cu Accho și Zidon, în mâinile fenoticilor (Judecători i. 31). Dealurile se aflau acum aproape în dreapta mea, îmbrăcate cu plantații de măslini, ceea ce mi-a adus în minte binecuvântarea lui Moise pentru Asher - "Să-și înmoaie piciorul în ulei" (Deut. xxxiii. 24). Am escaladat Scara Tyriană, un promontoriu îndrăzneț care se avântă departe în mare, iar peste alte două ore am urcat pe scara amețitoare până în vârful Capului Alb - o stâncă perpendiculară de calcar care se ridică la sute de metri din sânul adâncurilor; de-a lungul frunții sale se desfășoară vechiul și singurul drum, săpat în stânca vie. De acolo am pornit mai departe și am tăbărât la fântânile din Tyr. Aproape tot țărmul, de la Scara Tirului

spre nord, era presărat cu ruine. Grămezi de pietre cioplite și cantități de tesseræ de marmură se aflau în calea mea ; în timp ce în dreapta și în stânga se vedeau puțuri sparte și mormane de gunoaie - aici încoronând o stâncă, acolo spălate de valuri. Un lucru am remarcat în mod special: din momentul în care am plecat din Achzib și până am ajuns la fântâni nu am văzut nicio ființă umană, - o tăcere jalnică și solitară domnește de-a lungul coastei Phœnicia.

RUINELE DIN TYRE

TYRE

Am petrecut două zile la Tyre și nu au fost cele mai puțin interesante din pelerinajul meu. Am examinat mai întâi fântânile, numite acum Ras-el-Ain. Sunt izvoare naturale, patru la număr, înconjurate de ziduri masive, care ridică apa suficient de sus pentru a alimenta orașul, la care era adusă pe apeducte arcuite de peste cinci kilometri lungime. În continuare, am cercetat minuțios situl dezolant al "vechiului Tyre", Palœtyrus ; apoi, trecând peste molul lui Alexandru, am explorat toate rămășițele "noului Tyr". Rezultatele acestei examinări și ale altor examinări le-am detaliat în altă parte (Hand-book), și nu este nevoie să le repet aici. Tyre era un oraș dublu, sau mai degrabă existau două orașe cu același nume, unul vechi și unul nou. Primul se afla pe continent, iar cel de-al doilea pe o insulă opusă, la o jumătate de milă de țărm. Din vechiul Tyre nu a rămas nici un vestigiu. Am cercetat câmpia pe care era așezat, fără să descopăr vreun fragment de zid, vreo urmă de fundație sau măcar o grămadă de gunoaie. Istoria explică acest fapt remarcabil. Cu trei secole înainte de Hristos, orașul a fost cucerit de Alexandru cel Mare, care a trecut imediat la asediul noului Tyre de pe insulă. Neputând să ajungă la zidurile acestuia cu mașinile sale, a adunat toate rămășițele vechiului oraș - pietre, lemn, gunoaie - le-a aruncat în canalul îngust și a format astfel o șosea. Aici avem una dintre cele mai izbitoare împliniri ale profeției de care se are cunoștință. Cu trei secole înainte de nașterea lui Alexandru cel Mare, Ezechiel a scris: - "Așa vorbește Domnul Dumnezeu: "Iată, Eu sunt împotriva ta, Tyrus, și voi face să se ridice împotriva ta

multe națiuni, cum face marea să se ridice valurile sale. Și vor distruge zidurile Tyreului și-i vor dărâma turnurile: îi voi mai răzui praful de pe ea și o voi face ca vârful unei stânci.... Îți vor pune pietrele, lemnul și țărâna în mijlocul apelor..... Voi face din tine o groază și nu vei mai fi; chiar dacă vei fi căutată, nu vei mai fi găsită niciodată, zice Domnul Dumnezeu" (xxvi. 3,4, 12,2l).

Nu ar fi ca și cum profetul ar fi dat la o parte vălul care învăluie viitorul și, privind în jos, de-a lungul a douăzeci și cinci de secole, ar fi văzut acea câmpie goală, nemarcată, pustie, așa cum am văzut-o eu?

S-ar putea chiar să ne imaginăm că ochiul său profetic ar fi fost capabil să distingă un călător solitar dintr-un ținut îndepărtat, rătăcind în sus și în jos, căutând, dar căutând în zadar, orașul despre care a spus: "Chiar dacă vei fi căutată, nu vei mai fi găsită niciodată".

Noul Tyre este reprezentat acum de un sat sărac. Străvechea "stăpână a mărilor" se poate lăuda doar cu câteva bărci de pescuit. Casele moderne, de o clasă mai bună, au avut zidurile atât de zdrobite de cutremure încât locuitorii le-au abandonat ; iar bastioanele moderne sunt atât de ruinate încât am intrat și am ieșit peste ele în mai multe locuri.

Cea mai impunătoare ruină este cea a catedralei, construită în secolul al IV-lea, pentru care Eusebiu, istoricul ecleziastic, a scris o predică de consacrare, și în care William, istoricul cruciadelor, a prezidat ca arhiepiscop. Dar un lucru m-a frapat în mod deosebit în plimbarea pe situl Tyre.

De-a lungul țărmurilor peninsulei se află fragmente uriașe de vechi ziduri bătute de mare și grămezi de coloane de granit și marmură. Sunt goale ca vârful unei stânci ; și ici și colo am văzut pescarii întinzându-și plasele pe ele, ca să se usuce la lumina strălucitoare a soarelui.

Când le-am văzut, m-am așezat pe unul dintre cele mai înalte fragmente și am citit, cu sentimente amestecate de uimire și de teamă, cuvintele lui Ezechiel: "Te voi face ca vârful unei stânci; vei fi un loc pe care să se întindă plaselen (xxvi.14).

FRUMUSEȚEA SIDONULUI

SIDON

De la Tyre la Sidon am călătorit șase ore, oprindu-mă în intervalul dintre valuri pentru a examina locul pustiu al orașului Sarepta și pentru a citi povestea vizitei și a miracolului lui Ilie (1Regi xvii.9-24). Aspectul Tirului este sumbru și gol, dar cel al Sidonului este bogat și înfloritor. De fapt, este unul dintre cele mai pitorești orașe din Siria. Se află pe o colină joasă, care se aruncă în Mediterana, și este apărat de ziduri și turnuri vechi, dar pitorești. Pe o insuliță stâncoasă, legată de oraș printr-un pod rupt, se află un castel în ruină, cândva apărarea portului. Rămășițele arhitecturale antice din jurul Sidonului sunt puține, - câteva coloane de marmură și granit, câteva bucăți de pavaj mozaic și câteva fragmente de cornișă sculptată. Dar mormintele sunt interesante. Ele împânzesc câmpia și partea de munte de dincolo de ea și au dat deja o recoltă bogată anticarului: sarcofage ferengi, monede grecești, ornamente funerare și vase de cristal. Ele ar merita încă o inspecție mai amănunțită. Grădinile și livezile din Sidon sunt fermecătoare. Portocalele, lămâile, citricele, bananele și palmierii cresc luxuriant și dau împrejurimilor orașului vechi un aspect de primăvară eternă. Sidon este unul dintre puținele locuri din păcate din Siria unde luxuriança naturii a triumfat asupra neglijenței și a ruinei și unde câteva relicve ale prosperității antice au mai rămas încă pe străzi, în piață și în port.este instructiv să comparăm Tyre și Sidon. Primul a depășit-o cu mult pe cea de-a doua în ceea ce privește grandoarea, bogăția și puterea, dar istoria sa a fost mai scurtă și mai importantă. O dată și încă o dată valul războiului a cuprins Tyreul, lăsând mai întâi orașul vechi pustiu, iar apoi pe cel nou în ruine. Sidonul a fost mai norocos, sau poate ar trebui să spun mai puțin nefericit. Valul războiului s-a abătut și asupra ei, dar valul nu a fost atât de distructiv. Cum putem explica această diferență marcantă în istoria a

două orașe fondate de același neam, situate pe același țărm, aproape la vedere, locuite de același popor și expuse acelorași pericole? Previziunea umană, dacă ar fi fost întrebată, ar fi declarat Tyreul mai sigur, deoarece poziția sa îl făcea aproape inexpugnabil. Spiritul profeției ar fi judecat altfel. Și, răspunzând la această întrebare, cititorul atent al Bibliei și studentul atent al istoriei nu va trece cu vederea faptul că, în timp ce numele Sidonului este ușor trecut cu vederea de către profeții evrei, blestemele pronunțate asupra Tirului sunt printre cele mai cuprinzătoare și mai teribile din întreaga sferă a profeției.

TERITORIILE DE LA FRONTIERA DE NORD

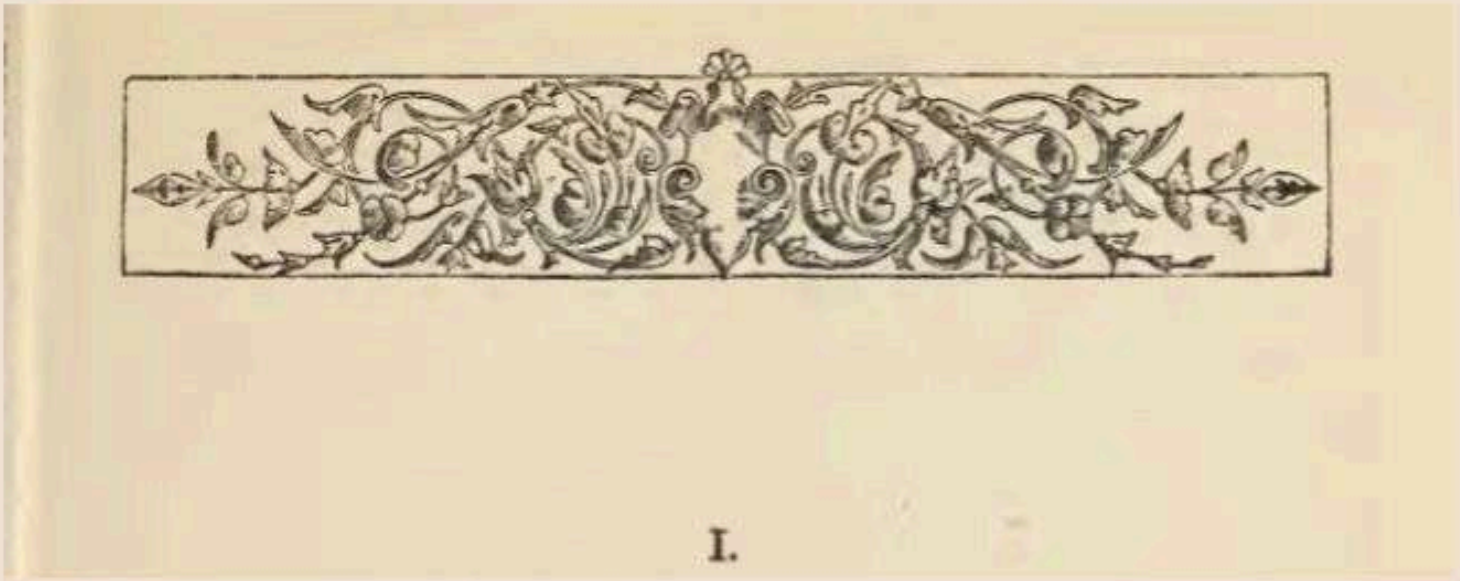

I.

LIBANUL

"Chipul lui este ca Libanul, excelent ca cedrii." - Cântarea a 4-a, v. 15.

Libanul a fost paradisul poeților evrei; și nu este ciudat că a fost așa. Pentru măreția peisajelor, bogăția produselor și frumusețea climei, nu este întrecut în lume. După câmpiile mlăștinoase ale Egiptului, după stâncile goale ale Sinaiului și după deșertul arid al Arabiei pustii, trebuie să ne mai mirăm că atunci când Moise a privit Libanul - vârfurile sale încoronate de zăpadă care se înalță spre ceruri, părțile sale învolburate de frunze - el i-a insuflat astfel lui Dumnezeu dorința inimii sale: "Te rog să mă lași să mă duc și să văd țara cea bună care este dincolo de Iordan, acel munte frumos și Libanul"?" (Deut. hi. 25.) Numai cei care au traversat sub un soare oriental un pustiu oriental pot realiza luxul umbrei și al verdeții. Solomon, în imagistica inegalabilă a Cântecului său, surprinde cu toată priceperea și cu tot entuziasmul unui poet frumusețile de frunte ale Libanului. Pentru locuitorul Ierusalimului, uscat de căldură într-o zi sufocantă de vară, cu cerul deasupra capului său de aramă, cu zidurile albe, cu stâncile albe și cu dealurile albe de jur împrejurul său strălucind ca un cuptor - nici o fântână, nici un râu sau lac, nici o pajiște verde, nici o umbră răcoroasă la vedere - ce ar putea să-i transmită minții sale o viziune mai încântătoare decât cuvintele sugerate de peisajul acestor munți: "O grădină închisă este grădina mea soră, un izvor de grădini, o fântână de ape vii,
și izvoare din Liban"?" (iv. 12,15.) Cu ochii ațintiți și asupra prospețimii pădurilor primare ale Libanului, a pădurilor de cedru, de pin și de stejar

veșnic verde, și asupra măreției liniei sale exterioare, poetul-cântăreț conturează gloria soțului printr-o singură atingere: "Chipul lui este ca Libanul" (v. 15). Și apoi din nou, desfăcându-se în imaginație vie în acele poieni verzi și poieni acoperite de viță-de-vie, unde aerul este încărcat de parfum, el spune despre mireasă: "Mirosul hainelor tale este ca mirosul Libanului". De câte ori m-am desfătat eu însumi pe maluri de dulcele tău eu, și în adâncurile adâncurilor unde mirtul și caprifoiul își răspândesc mirosurile, și în mlaștini de grădină unde trandafirul de damasc și floarea de portocal umplu aerul de parfumuri, printre înălțimile Libanului ! De câte ori, de asemenea, după zile de trudă și de călătorie peste pustietăți fără ieșire, fără umbra nici măcar a unei stânci uriașe, cu buzele uscate de sete, cu globii oculari arzând în orbite, când în cele din urmă am urcat pe acei munți și am simțit brizele lor blânde care îmi vânturau fruntea înfierbântată, când am băut din apele lor reci ca gheața și am privit vârfurile lor înzăpezite strălucind sub un soare arzător, - de câte ori atunci am realizat în toată puterea și înțelesul lor cuvintele profetului: "Va lăsa omul zăpada Libanului ? sau va părăsi apele reci și curgătoare?" (Ier. xviii. 14.) Libanul era mereu înaintea ochilor vechiului israelit. De pe fiecare vârf de deal din Palestina Centrală, din adâncurile văii Iordanului, din înălțimile de masă ale Moabcului și Basanului, el vedea, departe, la orizontul nordic, acele frumoase vârfuri de un albastru palid cu coroanele lorg litte inelare. Iar când traversa Galileea sau cobora pe malurile lacului său, atunci Libanul și Hermonul se ridicau în toată măreția lor, apărându-i ca niște viziuni ale paradisului. ne putem mira că profeții au vorbit și poeții au cântat despre "gloria Libanului" (Isaia xxxv. 2;lx. 13)? Numele Libanului înseamnă "albeață"; și este potrivit fie că privim la albul stâncilor sale calcaroase, fie la cel al zăpezii de pe vârful său. Este un fapt singular faptul că numele celor mai înalți munți din majoritatea țărilor au aceeași semnificație.

NUMELE LIBANULUI

Himalaya, Alpii, Mont Blanc, Ben Nevis, Snowdon, Sierra Nevada, toți sunt "munți albi". În Scriptură, numele de Liban este aplicat la două lanțuri muntoase distincte care se întind în linii paralele pe laturile opuse ale văii

Cœle-Siria. Lanțul vestic este Libanul propriu-zis și în Scriptură nu este numit altfel; cel estic se distinge ca fiind "Libanul dinspre răsăritul soarelui" (Iosif xiii.5), iar vârfurile sale sudice sunt cunoscute sub mai multe nume - Hermon, Sirion, Amanus, etc. Printre locuitorii țării, majoritatea vechilor denumiri biblice sunt încă folosite ; dar mai frecvent "Libanul spre răsăritul soarelui", Anti-Libanul autorilor clasici, este numit Jebelesh Shurky, "muntele de est", în timp ce Libanul propriu-zis este numit Jebel el-Ghurby, muntele de vest. "Hermonului i se dă nobilul titlu Jebel esh-Sheikh, "Muntele Prințului", și îl merită. La peisajele grandioase, la fructele unduitoare și la asociațiile sfinte și istorice ale Libanului propriu-zis, mă voi strădui acum să îl prezint cititorului meu.

CARACTERISTICILE FIZICE ALE LIBANULUI

Lanțul Libanului are o lungime de aproximativ o sută de mile. Urmează țărmul Mediteranei, trimițând aici rădăcini aspre până departe în mare, iar aici lăsând o fâșie de câmpie mărginită de un banc de pietriș. Această câmpie are un nume faimos și o istorie proprie și mândră. Este Phœnicia, Anglia antichității; pe ea se aflau marile orașe Sidon și Tyr, leagănul comerțului mondial. Libanul își privea cu mândrie aceste fiice frumoase. Din pajiștile verzi ale Esdraelonului se ridică, în ondulații grațioase, dealurile împădurite ale Galileii. Dealurile
Galileii se umflă până la pitorești munți Neftali; iar aceștia se întind din nou peste râpa sublimă a Leontesului și se înalță până la creasta maiestuoasă a Libanului. Începând de la o altitudine de șase mii de picioare, această creastă crește treptat până la aproape unsprezece mii, apoi se termină brusc în valea numită de Moise "intrarea Hamatului" (Num. xxxiv. 8). Declivitățile estice ale Libanului sunt abrupte și accidentate ; dar cele vestice sunt lungi și treptate, străbătute de sus până jos de râpe sălbatice și rupte peste tot de stânci albe și de maluri abrupte, precum și de zeci de mii de terase, care se ridică ca niște scări de la mare până la coroanele de zăpadă. Aceste declivități vestice sunt "rădăcinile Libanului", masive, largi și de mare întindere. Se poate vedea, în timp ce se plimbă peste ele, cât de grafic și de expresiv a fost limbajul lui Osea: "Eu voi fi ca roua pentru Israel; el va crește ca un crin și își va înfige rădăcinile ca Libanul"' (xiv.5).

BEYROUT

Clasicul Berytus, celebru pentru școala sa de filosofie, precum și Beyrontul modern, nu își are locul în Biblie. Cu toate acestea, ea este acum capitala Libanului și singurul port maritim real al Siriei. Întreprinderea occidentală i-a dat un aer de prosperitate, în timp ce în alte părți pustietatea sumbră se așterne asupra țării. Situl de la Beyrout este unul dintre cele mai frumoase din lume. De la baza Libanului, o câmpie triunghiulară se aruncă în mare, iar în jurul unui mic golf de pe malul nordic se află nucleul orașului, înconjurat de ziduri și turnuri vechi. În spatele orașului, terenul se înalță cu o pantă ușoară și este împânzit de vile de toate formele grațioase pe care le poate concepe fantezia orientală, grefată pe gustul occidental, și toate sunt învelite în frunzișul portocalelor, al murelor și al palmierilor. Primăvara și vara, Beyrout este frumos. Gloria Libanului în spate, o mantie de verdeață înfășurată strâns în jurul său, mărginită de un fir de perlă; în față marea nemărginită, strălucitoare și albastră ca cerul care o acoperă. Așa este Beyrout.

PLIMBARE LA RÂUL CÂINELUI

RÂUL CÂINELUI ȘI MONUMENTELE SALE

Era aproape de prânz într-o zi luminoasă de aprilie când am încălecat pe Nezîk, favoritul meu - unul dintre cei mai frumoși și mai sălbatici cai arabi - la poarta din Beyrout. Servitorii și catârii mei erau deja cu câteva ore înainte ; iar Nezîk, în timp ce hăhăia la măturică și lăbărța pământul, își arăta nerăbdarea de a mă urma. Am trecut curând de pădurile de mure și de ulițele mărginite de cactuși Pentru o clipă m-am oprit în golful Sfântul Gheorghe, pentru a mai privi o dată scena legendară a conflictului sfântului nostru protector cu balaurul, cu care frumoasele piese vechi de coroană au familiarizat atât de mult ochii englezilor. Apoi, trecând prin vadul leneșului Magoras, am ajuns la țărmul argintiu care aici se întinde pe kilometri întregi de-a lungul Mediteranei. Slăbind frâiele, o oră de galop m-a adus la poalele faimoasei trecători a râului Dog. Una dintre marile "rădăcini" ale Libanului lovește aici de departe și se scufundă, o prăpastie stâncoasă, în sânul adâncurilor. Peste stânca abruptă, egipteanul Sesostris, treisprezece secole înainte de Hristos, a tăiat un drum în zig-zag. Șapte sute de ani mai târziu, drumul a fost reparat de asirianul

Sennacherib, când se afla în marșul său spre câmpia fatală de la Libnah, (2Rege sxviii. 13,&c.) Apoi, după un interval și mai lung, a venit romanul Antonin și a reconstruit trecătoarea. Iar de pe vremea lui, turcii și francezii, dacă nu au făcut prea multe reparații, cel puțin și-au satisfăcut vanitatea lăsând o mărturie a prezenței lor. Lunga istorie a trecătorii este scrisă pe versanții stâncoși ai acesteia. Există nouă tăblițe, fiecare dintre ele fiind la fel de mare ca o ușă obișnuită. Trei sunt egiptene și șase asiriene; acestea din urmă se disting prin figuri ciudate și rigide și prin metri de litere cuneiforme. Tăblița romană este de dimensiuni mai moderate: simplă și lipsită de importanță, la fel ca oamenii care au făcut-o. Turcii au la fel de multe înfloriturî în litere ca și în legenda lor; iar francezii, cu o modestie caracteristică, și-au însușit, se spune, pentru că vizita lor a fost ulterioară vizitei mele, unul dintre panourile egiptene.
Cât de ciudat este să vezi într-un singur loc, dintr-o singură privire, înscrisuri care se întorc succesiv aproape până în vremea lui Moise! Să vezi acolo, de asemenea, dovezi monumentale ale unuia dintre cele mai remarcabile incidente din istoria Bibliei - expediția lui Sennacherib !
Tăblițele de pe această trecătoare nu sunt depășite în interes și importanță de nici un monument din Siria. Urcând pe drumul antic și ocolind marginea unei stânci amețitoare, valea Nahr el-Kelb s-a deschis brusc în fața mea. Era o scenă de o măreție singulară. Departe, în adâncurile de dedesubt, torentul nebun se prăbușea în plăci de spumă, peste albia sa stâncoasă. Malurile sale erau mărginite de oleandri, acum ude de stropi și strălucind sub razele strălucitoare ale soarelui. Deasupra se înălțau prăpăstii zimțate de calcar alb, încoronate de departe de o mănăstire și un sat. Cu o ocazie anterioară, am urmărit râul până la izvorul său, prin peisaje alpine bogate care mi-au oferit o imagine vie a "gloriei Libanului". Acum, traseul meu era diferit. Am urmat malul adânc crestat ; și după o oră de drum greu am răcorit coastele spumoase ale calului meu în râul ADONIS
Cu câteva zile înainte de vizita mea, în Liban căzuse o ploaie torențială ; și am avut astfel ocazia să văd Adonis "alergând purpuriu spre mare" ; apele sale s-au colorat cu pământul pe care torentul umflat îl smulgea de pe versanții munților. Fabula lui Venus și Adonis este bine cunoscută. Grecii au împrumutat-o de la sirieni ; iar malul acestui pârâu a fost scena

catastrofei. Povestea are un interes atât sacru, cât și clasic. Adonis era probabil identic cu Tammuz, pentru care Ezechiel reprezintă femeile evreiești îndrăgostite ca plângând (viii.14); iar Milton al nostru a aruncat în jurul fabulei păgâne și a viziunii profetice toate farmecele versurilor sale inegalabile: -.

-----"Thammuz venea în urma lui,
A cărui rană anuală în Liban a atras
Domnișoarele siriene să-i plângă soarta
În cântece amoroase toată ziua de vară;
În timp ce Adonis cel neted de pe stânca sa natală
Alerga purpuriu spre marea presupusă cu sângele
Lui Thammuz, rănit anual."

Am mers încet, uitându-mă în sus la Liban, pe măsură ce vârf după vârf se dezvăluia; și acum peste Mediterana fără margini, strălucind ca aurul ars sub soarele de seară.

ORAȘUL GIBLIȚILOR
GEBAL,

Mi-am găsit cortul amplasat sub zidurile prăbușite ale lui Gebal; și am coborât la ușa acestuia în timp ce soarele atingea apa. Jebeil, numele modern al acestui oraș, este diminutivul ebraicului Gebal, care înseamnă "munte". Orașul a fost capitala gibliților sau a "muntenilor", tribul conducător al Libanului în zilele lui Iosua (xiii.5). Giblții par să fi fost un popor educat și întreprinzător într-o epocă foarte îndepărtată. Ei au fost principalii arhitecți ai lui Solomon când a construit Templul; deși, din păcate, versiunea noastră în limba engleză din 1Regi v.18 ascunde acest fapt, redând Giblții "pietrari". Erau renumiți, de asemenea, ca constructori de nave; căci bătrânii din Gebal și "înțelepții lor" erau oameni de frunte în șantierele portuare din Tyre (Ezechiel xxvii.9). Este foarte interesant de observat cât de deplin sunt confirmate și ilustrate chiar și aluziile incidentale ale scriitorilor sacri de către faptele istoriei antice și de rezultatele cercetărilor moderne. În timpul războaielor lui Alexandru cel Mare, flota din Gebal, sau Byblus, cum o numeau grecii, era o putere formidabilă în Levant. Când, în dimineața de după sosirea mea, am

procedat la explorarea ruinelor, am fost deosebit de impresionat de zidăria masivă și splendidă a vechii cetăți. Unele dintre pietrele sale au o lungime de șase metri și, prin mărimea, stilul și perfecțiunea finisajului, se aseamănă foarte mult cu cele pe care le văzusem înainte în fundațiile Templului din Ierusalim.
Nu se poate ca aceiași muncitori să fi fost angajați la ridicarea ambelor clădiri? Dar gloria lui Gebal a dispărut. Zidurile sale masive sunt rupte și sfărâmate; portul său este o ruină; flota sa navală este redusă la o jumătate de duzină de bărci de pescuit; iar populația sa este formată acum din aproximativ șase sute de țărani săraci.

TRIPOLI

O călătorie plăcută de opt ore m-a dus de la Gebal la Tripoli. Drumul meu se întindea în continuare de-a lungul țărmului: acum șerpuind peste fruntea unei stânci, acum plonjând pe o cărare abruptă într-o prăpastie, acum călcând ușor pe țărmul de pietriș pe care valurile mereu neliniștite făceau o melodie solemnă. Micile sate, mănăstirile, podgoriile și livezile de smochini și măslini vorbesc despre industria modernă și despre rodnicia Libanului; dar ruinele întinse, crenelurile sfărâmate și porturile pustii vorbesc și mai impresionant despre măreția de altădată. Tripoli este un oraș pitoresc de treisprezece mii de locuitori, înconjurat de grădini și livezi de portocali, caise și meri. Fructele sale rivalizează cu cele din Ioppa și Sidon. Câmpia înconjurătoare este un mic paradis, acoperită de verdeață și scânteind de râuri și fântâni. Un promontoriu triunghiular iese din oraș în Mediterana, iar pe malul său nordic, la o milă și jumătate distanță, se află Mina sau portul Tripoli. Pe acest promontoriu se afla orașul antic - Tripolis, sau "Orașul Triplu" al grecilor, care, spune tradiția, a fost numit astfel pentru că a fost fondat de trei colonii din Tyre, Sidon ,și Arvad. Am urmărit ruinele vechilor ziduri de-a lungul gâtului promontoriului și în jurul țărmurilor sale ; și am văzut coloane de granit și marmură, cu mormane de pietre și gunoaie, împrăștiate pe suprafața sa. În timpul primei cruciade, Raymond de Toulouse, a construit un castel în interior, pe malul Kadîsha, pentru protecția pelerinilor creștini ; și în jurul lui a crescut orașul modern.

GLORIA LIBANULUI

ASCENSIUNEA LIBANULUI

Soarele nu răsărise încă deasupra muntelui Hor (Num. xxxiv. 7) când am pornit spre Cedri.

Timp de aproape două ore am călărit de-a lungul malului nordic al râului Kadîsha, acolo unde acesta își croiește drum printre pintenii inferiori ai Libanului. Apoi a început adevărata ascensiune. Nu era o joacă de copii să urci acel munte.

Drumul este o simplă potecă de capră ; acum în albia unui torent stâncos, acum pe marginea unei prăpastii înfricoșătoare, acum pe o coroană alunecoasă de calcar gol, acum pe niște scări rudimentare care parcă "coborâte din însuși cerul". Am străbătut multe poteci rele și periculoase în Siria, dar aceasta a fost printre cele mai rele. Niciodată înainte, nici măcar la urcarea pe Hermon, nu îmi fusese pusă la mai mare încercare tăria și fermitatea lui Nezik.

Mărturisesc, de asemenea, că și nervii mei au fost uneori puși la încercare, atunci când mi-am găsit o scăriță zornăind de stânca proeminentă, în timp ce cealaltă era suspendată deasupra unui abis fără fund. Drumul era adesea precum cel pe care îl evită Roger:—

> ' Calea însăși pentru cei care îndrăznesc să sfideze
> Pericolul, nici să se ferească, poartă ce formă vor;
> Care peste cazan, când potopul fierbe,
> Atârnă ca în aer."

Dar peisajul a fost minunat. Sate de jur împrejur, agățate de stânci sau cuibărite în adâncurile unor văi izolate, mănăstiri, ca niște castele feudale, cocoțate pe fiecare stâncă și vârf de deal, viță de vie care țâșnea din crăpăturile stâncii și își trimitea ramurile lungi în fâlfâiri pe versanții zimțați, lanuri de smochini și mure care acopereau terasele pe care mâna industriei le-a format peste tot, de la fundul celei mai adânci poieni până în vârful celui mai înalt vârf. Erau acolo și mici petice izolate și benzi înguste, ca niște panglici, de porumb verde. arta și industria, de fapt, păreau ca și cum ar fi triumfat asupra naturii; în timp ce natura însăși, în toată asprimea ei magnifică, se bucura de acest triumf.

Încoronând fiecare eminență succesivă, am privit în jos, cu uimire și admirație din ce în ce mai mare, noi scene de o bogăție și măreție amestecate. Numai în astfel de circumstanțe și după o astfel de experiență se poate înțelege pe deplin sensul profetului când spune: "Va înflori din belșug și se va bucura chiar cu bucurie și cântec, gloria Libanului îi va fi dată" (Isaia xxxv. 2); sau al psalmistului când rostește promisiunea: "Va fi o mână de grâu pe pământ, pe vârful munților, și roadele lui vor tremura ca Libanul" (lxxii. 16). Mi-am petrecut noaptea în satul Ehden, care, prin frumusețe, ar putea trece aproape drept un Eden. La umbra unuia dintre nucii săi parfumați am stat toată după-amiaza lungă privind visător în jos pe versantul muntelui și în depărtare peste marea nemărginită. Cât de dulce și de proaspăt era "mirosul Libanului" în acea seară blândă, când roua a început să cadă! Drumul direct de la Ehden la Cedri nu conține nimic interesant, așa că am coborât dimineața devreme spre Kanobîn, cea mai celebră dintre mănăstirile maronite și reședința principală a patriarhului. Locul său este deosebit de romantic. Puțin mai sus de el, valea Kadîsha se contractă într-o prăpastie sublimă, cu pereții săi stâncoși care se ridică perpendicular la o mie de metri de fiecare parte și care, pe alocuri, nu lasă loc nici măcar pentru o potecă pe lângă pârâul care face spume pe fundul ei. Pe o proeminență a uneia dintre aceste stânci stupide, în parte naturală și în parte artificială, se află Kanobîn. Biserica sa și unele dintre celulele sale sunt săpate în stâncă; și multe legende ciudate și emoționante sunt povestite despre părinții care le-au săpat și locuit. Patriarhul era absent, dar am fost primit cu amabilitate și ospitalitate de către călugări. În timp ce mă învârteam în jurul sanctuarelor lor, nu mi-am putut reprima sentimentele de rușine - aproape de groază - în fața parodiei de creștinism care este expusă acolo. Cu excepția numelui, biserica de la Kanobîn diferă foarte puțin de sanctuarele lui Baal, care probabil ocupau același loc pe vremea vechilor gibliniți.

CEDRII DIN LIBAN

Drumul de la Kanobîn la Cedri trece prin unele dintre cele mai măreț și mai bogate peisaje din Liban. El șerpuiește în sus pe valea Kadîsha, care se extinde treptat în pante terasate, acoperite de podgorii și de frunzișul

strălucitor al murelor. Căsuțe pitorești și vilele șeicilor ereditari, aici grupate, acolo împrăștiate individual printre grădini și livezi, împânzesc toate malurile. Cultura este minunată. Fiecare mică adâncitură retrasă sub stâncile proeminente, fiecare colțișor printre stâncile zimțate, fiecare cornișă și crăpătură de pe marginea prăpastiei, la care piciorul omului poate ajunge sau pe care poate fi depus un coș de pământ, este ocupată de viță de vie, de mure sau de un petec de grâu.

CEDRII

La capătul Wady Kadîsha se află o adâncitură vastă în creasta centrală a Libanului. În jurul ei, în semicerc, se înalță cele mai înalte vârfuri ale lanțului, ale căror vârfuri strălucesc de zăpadă perpetuă. Părțile laterale ale adânciturii sunt netede, albe, uniforme și perfect goale; iar în centrul ei, pe vârful unei coline de calcar, departe de orice altă frunză și verdeață, se află, într-o singurătate stranie, cedrii Libanului. Văzut de la distanță, micul crâng nu este decât o pată pe versantul muntelui ; iar primul sentiment al pelerinului care a călătorit mult pentru a-l vizita este acela de amară dezamăgire. Dar când intră, toate aceste sentimente dispar. Apoi, frumoasele ramuri în formă de evantai și formele grațioase ale copacilor mai tineri, trunchiurile colosale ale patriarhilor și brațele lor mari și noduroase care se întind până departe pentru a-i îmbrățișa pe frații lor, precum și umbra adâncă și sumbră în mijlocul acelei străluciri de soare, toate se combină pentru a-i stârni admirația. Crângul are un circuit de abia de o jumătate de milă, iar în unele locuri nu este dens. Nu conține decât aproximativ patru sute de arbori de toate mărimile. O duzină dintre ei sunt foarte bătrâni, unul sau doi măsurând peste patruzeci de picioare în circumferință, iar ceilalți nu cu mult mai puțin; dar trunchiurile lor sunt scurte și sunt mult cioplite și cioplite de vandalismul călătorilor.
Alte treizeci sau patruzeci sunt de dimensiuni foarte respectabile - trei, patru și chiar cinci picioare în diametru. Copacii mai tineri se află în cea mai mare parte la periferia pădurii, iar patriarhii în centru. Crângul ar crește dacă nu ar fi faptul că puieții sunt fie cultivați de capre, fie rupți de ciobani. În prezent nu există arbori foarte tineri. Aceasta a fost a doua mea vizită la Cedri ; și impresia făcută asupra minții mele a fost și mai profundă decât înainte, -probabil în parte datorită singurătății. Prima mea

vizită a avut loc în timpul sărbătorii anuale, când livada era plină de zgomot și zarvă. Acum, nici o ființă vie nu se afla acolo, iar coroanele de zăpadă încă se întindeau adânc în jurul copacilor sacri. Am avut suficient timp să le examinez măreția și frumusețea și să meditez asupra istoriei lor lungi și glorioase. Și, în timp ce priveam, nu mă puteam mira că evreii îi priveau cu o venerație aproape religioasă și că profeții lor îi numeau "pomii Domnului" (Ps. civ. 16), iar locul în care creșteau "grădina lui Dumnezeu" (Ezechiel xxxi. 8). Nici nu m-aș putea mira că poeții ebraici au ales frunzișul atât de grațios, formele impunătoare și trunchiurile colosale, ca embleme ale mândriei, măreției și puterii. "Ziua Domnului oștirilor", scrie Isaia, "se va abate asupra oricărui mândru și înălțat, și asupra oricărui înălțat, și va fi doborât; și asupra tuturor cedrilor Libanului, care sunt înalți și înălțați" (ii. 12,13). Iar Ezechiel spune: "Iată, Asirianul era un cedru în Liban, cu ramuri frumoase,.... și de o statură înaltă ;.... înălțimea lui era mai presus de toți copacii câmpului" &c. (xxxi. 3, &c.) În timp ce stăteam acolo, singur, în Cedrul de Cedri, imaginea magnifică a Psalmistului despre o furtună mi-a fost adusă în minte mai viu decât fusese vreodată înainte. O creangă uriașă a unuia dintre cei mai bătrâni copaci fusese ruptă de curând de o furtună și, în căderea ei, a distrus parțial un copac mai tânăr.

O FURTUNĂ ASUPRA LIBANULUI.

Era acolo, în fața ochilor mei, în mijlocul ruinelor pe care le provocase, ca și cum ar fi arătat puterea furtunii și ar fi ilustrat cuvintele Psalmistului. Am citit cuvintele, privind, în timp ce citeam, la acele "ape mari" de unde venea glasul furtunii, la versanții munților pe care se rostogolea și la cedrii pe care îi frângea:----

"Glasul lui Iehova este pe ape;
Dumnezeul slavei tronează:
Iehova este pe ape mari.
Glasul lui Iehova este putere;
Glasul lui Iehova este măreție.
Glasul lui Iehova sfărâmă cedrii,
Iehova sfărâmă cedrii Libanului;
Îi face să sară ca un vițel. "

(Ps. xxix. 3-6.)

Am obținut ulterior o bucată din ramura ruptă și am adus-o în această țară; am păstrat o parte din ea încă în starea ei naturală. După ce am citit multe relatări contradictorii cu privire la calitatea și frumusețea lemnului de cedru, am hotărât să îl pun la încercare. Am dat creanga în mâinile unui meșter priceput, care mi-a făcut o piesă de mobilier ornamental dintr-o parte din ea. El a declarat că lemnul era de prima calitate - "aproape la fel de tare ca stejarul, cu o granulație la fel de apropiată ca a boxului. "la un finisaj înalt, iar sculptura stă bine și perfect. Ca aspect, nu diferă prea mult de pin ; dar culoarea sa este mai profundă și mai bogată. Își păstrează parfumul la fel de proaspăt și puternic ca atunci când a fost tăiat pentru prima dată. Dacă vreunul dintre cititorii mei dorește să vadă lemnul de cedru autentic din Liban, dacă îmi va face plăcerea de a mă vizita, voi avea o mare plăcere să îl mulțumesc.

TEMPLELE DIN LIBAN.

De la cedri m-am întors spre sud, urmând o potecă pe care o mai parcursesem și pe care am descris-o în altă parte. Acum era atât dificil, cât și periculos, deoarece zăpada era adâncă, iar pârâurile de vară se transformaseră în torente spumoase.
În a doua zi am ajuns la fântâna lui Adonis din Afka. Izbucnește dintr-o peșteră aflată la poalele unei stânci stupide, iar apele sale spumoase se precipită într-o prăpastie sălbatică. Ruinele Templului lui Venus, construit, spune tradiția, pe locul unde a căzut Adonis, zac împrăștiate pe o mică movilă lângă gura peșterii, iar unele dintre pietrele masive și coloanele de granit se află acum pe fundul albiei torentului. De aici am călărit de-a lungul flancului Jebelului Sunnin, care se ridica în stânga mea, o piramidă imaculată de zăpadă. Trecând de izvoarele superioare ale Nahrel-Kelb și de prăpastia traversată de podul natural, am revizitat castelul și templele din Fukra. Un templu este în parte săpat în stâncă; un altul, simplu, masiv și măreț chiar și în pustietatea sa, este de cel mai vechi tip. Acestea au fost fără îndoială sanctuare ale lui Baal sau Tammuz, construite de către gibleni în epoci îndepărtate. Traversând o altă poiană sublimă, care trimite un mic afluent la râul Dog, am urcat pe pantele acoperite de viță

de vie până la Mănăstirea grecească Mar Elias, situată pe vârful unei stânci care domină o panoramă sălbatică și largă a muntelui și a mării. După o scurtă ședere, am încălecat din nou și am plecat spre Bukfeiya, unde am fost primit cu ospitalitate în palatul emirului, unul dintre prinții ereditari ai Libanului. Locul este fermecător. Nu te-ai plictisi niciodată să privești în jos prin priveliștea văii magnifice a râului Dog. Grădinile, podgoriile, viile, smochinii și măslinii, care înconjoară casele și îmbracă pantele abrupte de mai jos, dau o mărturie nobilă a rodniciei Libanului. Vârfurile de deasupra satului se ridică atât de abrupt și sunt atât de brăzdate de stânci ascuțite, încât cultivarea este imposibilă. Cu toate acestea, chiar și acolo, frunzișul strălucitor al ilexului, care răsare din orice crăpătură, contrastează frumos cu calcarul alb; în timp ce, departe, de-a lungul vârfului șerpuit al culmii, acolo unde gresia crește, se află tufe de pini.

RUINELE DE LA DEIR EL-KULAH
TEMPLUL LUI BAAL

Deir el-Kulah se află la opt kilometri sud de Bukfeiya, dar drumul este atât de prost și de anevoios încât mi-a luat aproape tot atâtea ore să ajung acolo.
Numele semnifică "mănăstirea castelului" și este descriptiv, o mănăstire fiind construită pe ruinele unei vechi cetăți. Se află pe creasta unei creste înguste și înalte, în jurul bazei căreia se întinde podișul sălbatic al Magoras.
Pârâul se află la o distanță de o mie cinci sute de metri mai jos, șerpuind printre frunzișuri întunecate ca un fir de argint. Spre est, ochiul se plimbă pe valea Metnului printre sate, vii, plantații de mure și păduri de pini, până când se oprește pe vârful înzăpezit al lui Kenîseh.
La nord și la sud se întind versanți muntoși, bogați și accidentați, cât vezi cu ochii; iar la vest, câmpia Beyrout se află la picioarele noastre, cu pustietățile sale de nisip alb pe de o parte și cu orașul său strălucitor, înfățișat în verdeață, pe de altă parte; în timp ce dincolo se află întinderea nemărginită a Mediteranei; - nu chiar nemărginită, însă, căci atunci când

strălucirea apusului acoperă orizontul, dealurile îndepărtatului Cipru, depășite de clasicul Olimp, se ridică în linie clară.
Ruinele de la Deir el-Kulah includ un sat antic, un castel sau o cetate și un templu. Acesta din urmă este cel mai interesant. Are o sută șase metri lungime și cincizeci și patru de metri lățime.
Porticul său avea un șir dublu de coloane, cu diametrul de șase picioare; iar unele dintre pietrele din ziduri măsoară paisprezece picioare pe cinci picioare și jumătate.
Am văzut, așa cum au văzut și alții înaintea mea, mai multe inscripții grecești. Acestea sunt scurte și fragmentare, dar din fericire suficient de lungi pentru a arunca lumină asupra originii și obiectului clădirii. Una dintre ele conține o dedicație către "BAAL-MARKOS, Domnul Suveran al Sporturilor".
Baal este adesea menționat în Biblie. Lui i-au fost dedicate majoritatea "locurilor înalte" din Palestina. La fenicieni, el era principalul obiect de cult, iar cultul său a fost introdus în Israel de infama "Izabela, fiica lui Eth-Baal, regele sidonienilor" (1Regi xvi. 31) În Biblie, această divinitate este numită sub diferite nume: Baal berith, "Domnul legământului" (Judecători ix.4); Baal-zebub, "Domnul muștelor" (2Regi i.2); și Baal-peor (Num. xxv.1). Așadar, avem aici un templu dedicat lui Baal-markos, "Domnul Sporturilor". Era fără îndoială unul dintre marile centre ale idolatriei feseniene, unde rudele și orășenii Izabelei se alăturau ritualurilor lor lascive. Din timpuri imemoriale, Libanul a fost un mare centru de superstiție și idolatrie. Templele încoronau aproape fiecare înălțime, iar sanctuarele erau consacrate în aproape fiecare crâng; "Pe un deal foarte înalt, în toate vârfurile munților, sub fiecare copac verde și sub fiecare stejar gros, ei dădeau o aromă de fiere tuturor idolilor lor" (Ezec. vi. 13). Timpul nu a schimbat-o. Profesând o credință diferită și numindu-se cu un nume diferit, spiritul religios al poporului său rămâne același. Mănăstirile lor sunt acum la fel de numeroase cum au fost vreodată sanctuarele lor de idoli; și dacă vechii gibliniți și fenicieni și-ar putea vizita din nou țara, le-ar fi greu să distingă sfinții și îngerii care împodobesc altarele creștine de imaginile propriilor zeități.
De la Deir el-Kulah am coborât la Beyrout, după ce am traversat astfel aproape întreaga secțiune maronită a Libanului.

"Înfocați, duri, mândri, în libertatea conștientă îndrăzneți,
Acele scaune furtunoase pe care le ocupă războinicii Drus,
Din sângele normand își trasează linia lor măreață,
Curajul lor de leu dovedește rasa lor generoasă:
Ei, numai ei, în timp ce toți în jurul lor îngenunchează
În omagiu mohorât oțelului trac,
Învață palida lună apuseană a despoților lor să se teamă
De spaimele patriotice ale suliței de munte."

Am explorat fiecare colțișor interesant din sudul Libanului, patria drusilor. Cu toate acestea, voi prezenta aici doar o scurtă schiță a unei scurte excursii care m-a condus prin cea mai bună parte a țării și în cel mai bun anotimp, cel al recoltei.

DRUZELE.

Am plecat din Beyrout spre Deir el-Kamr într-o după-amiază însorită, la începutul lunii septembrie. Singurul meu însoțitor era servitorul meu, un alpinist, care cunoștea fiecare centimetru de drum la fel de bine ca și mine. Distanța este de cinci ore, iar drumul nu este unul dintre cele mai bune. Prima oră este în câmpie, vâslind prin nisipuri adânci, la umbra unei păduri de pini, apoi șerpuind printre grădini de mure. Sunt mai mulți palmieri aici decât suntem obișnuiți să vedem în Siria sau Palestina - nu în crânguri ca în Egipt, ci singuri și în grupuri de trei sau patru. Se ajunge la poalele muntelui și începe urcușul pe un traseu care seamănă mai degrabă cu albia stâncoasă a unui torent de iarnă, decât cu o autostradă spre capitala Libanului. Dar, pe măsură ce urcăm, asprimea este uitată și suntem încântați de varietatea, bogăția și amploarea priveliștilor. Ne lipsește însă aici cultivarea atentă și grijulie din districtul maronit. Viile nu sunt atât de bine cultivate și, ici și colo, există porțiuni lungi de munte, unde vechile terase sunt rupte și solul este pustiu. Drusii sunt mai degrabă războinici decât agricultori. Ei se bucură de arme mai mult decât de viță de vie. Se observă acest lucru de îndată ce se intră în țara lor. O citește în privirile lor. Ochiul sclipitor, pasul arogant, și purtarea calmă, nu sunt caracteristicile unui fiu al muncii. barba îngrijită, turbanul alb și imaculat și pumnalul lung proclamă mai degrabă soldatul decât țăranul.

Cu toate acestea, drusii nu sunt lipsiți de industrie și, dacă ar fi sub o conducere înțeleaptă, s-ar putea face multe din ei. Costumele femeilor din această parte a Libanului, atât ale drusilor, cât și ale creștinilor, sunt ciudate și izbitoare. Aici se vede la fiecare fântână cea mai singulară dintre toate singularitățile vestimentației sau ornamentelor feminine - tantûr. Este un tub sau un corn, din aur sau argint, lung de la un metru până la doi, cu un diametru de aproximativ cinci centimetri, care se îngustează ușor. La capătul de jos sunt fixate mai multe butoane de argint cu ajutorul unor corzi de sihastru de un metru lungime. Cornul este așezat drept în vârful capului, legat în jurul bărbiei și echilibrat de butoanele de argint care atârnă pe spate. Peste tot este aruncat un voal lung de muselină albă, care, după bunul plac al purtătoarei, fie este lăsat să coboare în falduri grațioase în spate, fie este înfășurat în așa fel încât să ascundă atât fața, cât și figura. Acesta este costumul obișnuit al matroanelor din Liban și, indiferent ce se poate spune despre absurditatea sa, nu există nicio îndoială că conferă o grație și o demnitate ținutei demne de a fi imitate în țări mai favorizate. Tantûr-ul este prima cerință a miresei; pentru că fecioarelor nu le este permis să îl poarte. Originea sa este necunoscută și este foarte îndoielnic dacă la el face aluzie Psalmistul (lxxv. 4).

O NUNTĂ DRUZĂ

Când ne-am apropiat de satul Ain 'Anûb, am fost oarecum speriați auzind împușcături și văzând trupe de călăreți galopând încoace și încolo pe versantul muntelui. Am aflat în curând că era nunta unuia dintre șeicii ereditari; și am fost invitat să mă opresc o oră pentru a asista la festivitate. Am consimțit cu plăcere. Modul obișnuit de a proceda în ziua nunții este următorul. Câțiva preoți druse, însoțiți de câteva rude ale mirelui, merg la casa miresei, care, în acest caz, se afla într-un sat vecin. După ce se redactează și se citește contractul de căsătorie, mireasa, îmbrăcată în cea mai bogată ținută a ei și complet învăluită într-un voal alb și auriu, este așezată pe un cal acoperit cu niște carcase superbe și condusă la soțul ei. Un lung șir de rude și prieteni, bărbați și femei, în costume de sărbătoare, o urmează. Când ajung la aproximativ o jumătate de milă de satul soțului ei, prietenii și servitorii acestuia - care în cazul de

față sunt câteva sute - ies în stradă și urmează un simulacru de luptă. Ambele părți fiind înarmate și bine antrenate în războiul de munte, scena devine extrem de palpitantă. Din spatele stâncilor și copacilor, din vârful stâncilor, din orice punct de observație, salve de muschete, bineînțeles la gol, sunt aruncate asupra trupelor care avansează.
Călăreții atacă și se retrag. Pas cu pas, grupul mirelui se retrage, contestând fiecare centimetru; și, în cele din urmă, în mijlocul aclamațiilor, al strigătelor stridente ale femeilor și al salvelor de muschetă, mireasa intră în sat în triumf și este dusă în grabă la hamal. Acolo este lăsată singură, încă învelită în văl, să-și aștepte soțul care nu i-a văzut încă fața. După un timp, acesta intră, ridică respectuos vălul, aruncă o privire, îl pune imediat la loc și se întoarce la oaspeții săi. Petrecerile continuă adesea timp de mai multe zile..... Soarele apusese de mult înainte de a intra în Deir el-Kamr.

MASACRUL DIN ANUL 860

Deir el-Kamris, sau mai bine de șapte ani, este un orășel frumos de șapte mii de locuitori, construit la înălțimea unei pânze sălbatice și înconjurat de vii și livezi terasate.Castelul, ocupat de o garnizoană turcă, încoronează o faleză, iar pe partea opusă a pânzei se află frumosul palat al lui Emir Beșhir, fostul guvernator al Libanului. Malul abrupt și bogat în placaj care duce la el, locul de comandă, masivul de clădiri cu tablouri și dealul împădurit din spate, toate acestea amintesc de Castelul din Heidelberg. De ani de zile, palatul a fost transformat în tabără; iar turcii fac acolo ceea ce au făcut peste tot; -și reduc rapid curțile sale splendide, sălile de marmură și saloanele de aur, lauin. Deirel-Kamrh a suferit mai mult decât oricare altă localitate din Liban din cauza vicisitudinilor lui Druse și Maronite.Fiind un oraș exclusiv creștin, în centrul districtului Druse, a fost întotdeauna primul focar de luptă și a fost în mod repetat ars până la cenușă.Dar cea mai înspăimântătoare tragedie, chiar și în istoria sa, a avut loc în 860. La începutul războiului din acel an, orașul a fost cucerit și inundat de către Druse, care, după ce au ars Zahleh, s-au întors pentru a completa lucrarea de distrugere. Nefericiții locuitori s-au hotărât să-și apere viața până la capăt, pentru că știau prea bine soarta care îi aștepta. Restul tristei povești îl voi relata în cuvintele unuia care a

fost martor ocular.* "Guvernatorul turc, care avea patru sute de soldați în castel, în timp ce la Bteddin, la o jumătate de milă depărtare, mai erau încă trei sute, le-a spus oamenilor că nu au de ce să se teamă dacă vor renunța la arme; și a insistat să facă acest lucru.Ei au cerut o escortă până la Beyrout; el nu a permis acest lucru. I-a obligat să își plaseze obiectele de valoare în castel, apoi a ordonat ca o mare parte din populație să meargă acolo. În noaptea de 20, bărbați, femei și copii s-au înghesuit cu toții în palat, sub protecția lui. În dimineața zilei de 21, drusii s-au adunat în jurul orașului; unul dintre liderii lor a venit la palat și a cerut să vorbească cu guvernatorul. S-a purtat o conversație cu voce joasă..... În cele din urmă a fost pusă o întrebare la care guvernatorul a dat răspunsul: Hepsi, adică „all." După care drusa a dispărut, dar în câteva minute poarta a fost deschisă și au intrat în grabă demonii, tăind și măcelărind fiecare bărbat ; soldații cooperau!" Douăsprezece sute de oameni au fost masacrați în acea zi fatală!

SUDUL LIBANULUI

La ora șase eram din nou în șa și, într-o oră, am ajuns pe fruntea Wady Baruk, la patru mile sud de Deir el Kamr, una dintre cele mai bogate și sălbatice poieni din Liban. Pe malul său sudic se află satul Mukhtara și palatul răposatului Said Bey, șeful drusilor. Este o clădire de mari dimensiuni, care ocupă un loc splendid, dar care nu are pretenții de frumusețe arhitecturală. După o vizită în grabă la Bey, pe care îl cunoscusem înainte și care acum insista să trimită cu mine o pereche de călăreți, mi-am continuat călătoria.

VEDERE DIN LIBAN

Drumul nostru se întindea de-a lungul versantului terasat al muntelui, adesea sub ramurile întinse ale nucilor parfumate. Am privit în jos, în frumoasa vale Baruk, iar dincolo de ea, peste o creastă împădurită, spre Marea Mediterană. Am trecut sat după sat și podgorie după podgorie. Din când în când, băieți și fete ieșeau în grabă cu ciorchini de struguri delicioși care ar fi făcut cinste viilor din Eshcol și îl rugau pe Bey să le accepte ofranda.

* Cyril C. Graham, Esq,

Părăsind valea Barûk, am pornit spre Wady Jezzin; și trecând de un sat mare cu acest nume, am urcat printr-o regiune pustie și accidentată spre fruntea sudică a Libanului. Scena care ne-a apărut brusc în fața ochilor a fost magnifică. La patru mii de metri și mai mult sub locul unde ne aflam, se afla adânca prăpastie a Leontesului, care intersectează lanțul, ducând apele din Cœle-Siria spre Mediterana. Deasupra ei se încruntau masivele creneluri ale castelului Shukîf, fondat de către fenicieni pentru a păzi drumul spre colonia lor agricolă de la Laish. La est se înălța Hermonul, cu coroana sa de gheață strălucind în soarele roșiatic. La poalele sale se aflau câmpiile Ijon (1Regi xv. 20) și Dan (Judecătorul sxviii. 7-10), care se întindeau în pajiști verzi până la apele Meromului (Iosif xi. 5). La sud se întindea pitorescul lanț muntos al lui Neftali, peste care apăreau la orizont dealurile de un albastru palid ale Samariei. Iar în depărtare, la dreapta, se vedea linia de coastă ondulată care se întindea de la crenelurile zdrobite ale Tirului până la îndepărtatul Cap al Carmelului. De fapt, întreaga diviziune nordică a Palestinei se afla în fața ochilor mei, fiecare trăsătură fiind evidențiată cu îndrăzneală de soarele de seară. Era una dintre acele imagini pe care timpul nu le poate șterge niciodată din memorie. Coborârea până la malurile Leontesului a fost lungă și anevoioasă. Traversând pârâul pe vechiul pod din Burghos, am încercat să ajungem într-un mic sat din apropierea acestuia, unde intenționam să ne petrecem noaptea; dar ne-am rătăcit și am fost nevoiți să ne oprim sub un stejar mare. Legându-mi calul de o creangă, mi-am înfășurat mantia în jurul meu și am adormit în curând. Tovarășii mei mi-au urmat exemplul ; iar a doua zi am pornit spre Rasheiya, de unde am plecat spre Damasc. Astfel s-a încheiat călătoria mea în sudul Libanului.

II.

HAMATH ȘI GRANIȚA DE NORD A ISRAELULUI

Aceasta va fi granița voastră de nord. De la Marea cea Mare să vă arătați Muntele Hor; de la Muntele Hor să vă arătați până la intrarea în Hamath; și ieșirea din hotar va fi la Zedad; și hotarul va merge până la Ziphron, și ieșirea din el va fi la Hazar-enan: aceasta va fi hotarul nostru de nord." - Num. xxxiv. 7-9.

De la Dan la Beer-Șeba "era în vechime expresia populară pentru "toată Palestina"." "Tronul lui David a fost așezat peste Israel de la Dan până la Beer-Șeba" (2Sam. hi. 10); "Împăratul a zis lui Ioab: "Du-te acum prin toate semințiile lui Israel, de la Dan până la Beer-Șeba, și numără poporul, ca să știu numărul poporului" (xxiv. 2). Expresia a devenit un proverb mondial; și totuși am motive să cred că este adesea înțeleasă greșit de către studenții biblici; și știu că a stat la baza uneia dintre cele mai grosolane gafe din nefericita carte a episcopului Colenso - cea în care compară numărul israeliților cu întinderea Canaanului. "* Dan și Beer-Șeba erau limitele nordică și sudică ale țării alocate celor douăsprezece triburi de către Iosua și stăpânite efectiv de acestea. Alte două repere de teren sunt, de asemenea, menționate de istoricul sacru. "Astfel, Iosua a luat tot pământul.... de la muntele Halak care urcă spre Seir, până la Baal-Gad, în valea Libanului, sub muntele Hermon" (Iosua xi. 17); și din nou: "Aceștia sunt regii pe care Israel a lovit... de la Baal-Gad, în valea Libanului, până la muntele Halak, care urcă spre Seir, pe care Iosua l-a dat în stăpânire triburilor lui Israel."(xii.7)

*Pentateuh, Parteal. p. 82. 20

Muntele Halak era în paralel cu Beersheba, iar Baal-gad este identic cu Banias, la patru mile est de Dan. Acestea erau deci limitele a ceea ce putem numi "țara de stăpânire". "Țara făgăduinței" era mult mai mare. Limitele sale sunt definite în cuvintele Domnului către Avraam : - "În aceeași zi, Domnul a făcut un legământ cu Avraam, zicând: "Seminței tale i-am dat țara aceasta, de la râul Egiptului până la râul cel mare, râul Eufrat" (Gen. xv. 18). Promisiunea a fost reînnoită lui Israel în deșert: - "Îți voi pune hotarele de la Marea Roșie până la marea Filistenilor și din deșertul (Sinaiului) până la râu" (Eufrat). Acest vast teritoriu, care se întindea din Egipt, la sud, până la malurile Eufratului, la nord, a fost promis cu anumite condiții; poporul trebuia, din partea sa, să fie credincios și ascultător față de Dumnezeul său, - "Dacă vei asculta cu adevărat de glasul Lui și vei face tot ce-ți voi spune, atunci... îngerul meu va merge înaintea ta și te va aduce", etc. (Exod xxiii. 22-31). Israel nu a îndeplinit condițiile și, prin urmare, nu i s-a dat întreaga țară ; "Și mânia Domnului s-a aprins împotriva lui Israel și a zis: "Pentru că acest popor a încălcat legământul meu pe care l-am poruncit părinților săi și nu a ascultat de glasul meu, nu voi mai alunga de acum înainte nici eu din fața lui din neamurile pe care le-a lăsat Iosua când a murit" &c. (Judecători ii. 20-23; comparați Iosua, xxiii. 13-16). Aceste fapte erau necunoscute episcopului Colenso ; sau, dacă le cunoștea, au fost trecute cu nedreptate cu vederea, și de aici și forța uneia dintre cele mai grăitoare, dar și mai sofistice obiecții ale sale la adresa adevărului înregistrării divine. Înainte de moartea lui Moise i s-a făcut o revelație distinctă cu privire la granițele țării pe care urma să o ocupe Israel. Este un fapt singular că acestea erau diferite atât de cele din legământul avraamic, cât și de cele din "țara de stăpânire". La sud, linia de frontieră se întindea de la Cades până la râul Egiptului (Num. xxxiv. 4,5);

RĂSPUNS PENTRU COLENSO

în timp ce la nord este descrisă astfel: "Aceasta va fi granița voastră de nord; de la Marea cea Mare vă veți arăta Muntele Hor; de la Muntele Hor veți arăta până la intrarea în Hamat; și ieșirea din graniță va fi la Zedad; și

treizeci de secole sau mai mult, viața a fost în impas acolo. Totul este patriarhal -costumele, manierele, salutul, ocupațiile. Venerabilii bătrâni, care, cu capetele acoperite de turban, cu bărbile și veșmintele curgătoare, stau zilnic la porți, ar putea trece drept bătrânii fiilor lui Heth care au negociat cu Avraam la porțile din Kirjath-arba; iar șeicii arabi, care intră și ies mereu și mereu, înarmați cu sabia și sulița, nu sunt reprezentanți nedemni ai înflăcăratului Ismael. Nu există nici un oraș în lume în care viața primordială să poată fi văzută într-o asemenea puritate ca în Hamat. Poporul se mândrește cu ea. Nici o insultă mai mare nu le-ar putea fi adusă decât aceea de a pune în contrast Hamatul cu orașele necredincioșilor. Amplasamentul Hamatului este pitoresc. Se află în adânca poiană a râului Orontes, al cărui pârâu larg și rapid îl împarte prin centru. Malurile sunt mărginite de plopi, iar casele ciudate se ridică ca niște terase de-a lungul pantelor abrupte. Patru poduri traversează pârâul și leagă cele două cartiere ale orașului.Vestigiile antichității au dispărut aproape în totalitate; cetatea este o imensă movilă de gunoaie; moscheile sunt în ruină; iar casele particulare, deși în câteva cazuri sunt splendid decorate în interior, sunt grămezi informe de noroi și lemn.

ISTORIA LUI HAMATH

Dar marea curiozitate a orașului Hamath sunt roțile persane, care sunt dispuse pe malul râului, rotite de curent și care ridică apa pentru a alimenta moscheile, casele și grădinile. Ca orice altceva, sunt vechi și nebunești ; și, în timp ce se învârt lenește, scârțâie și gem, acum în basuri adânci, acum în acute stridente, iar acum într-un concert oribil de sunete zguduitoare. În liniștea serii de vară, când umbrele cad pe malurile râului, ascunzând unduirile apei și roțile care muncesc, și când tăcerea domnește pe străzile și casele vechiului oraș, aceste sunete ciudate se umflă din întunericul care se adună și răsună prin vale, ca și cum spiritele răului ar fi ieșit din casa lor de prizonierat și ar umple aerul de țipete și jale. Hamath se numără printre cele mai vechi orașe din lume, fiind fondat de fiul cel mai tânăr al lui Canaan, cu aproximativ patru mii de ani în urmă (Gen. x. 18). Era deja capitala unui regat în momentul Exodului. În timpul domniei războinice a lui David, a fost forțat să se supună lui Israel

turcești: "Francii", a spus el, "posedă înțelepciunea și puterea janns (spiritele rele); dar Allah ne-a rezervat numai nouă adevărata religie. Lillâh el-mejd, slavă lui Dumnezeu!

ȚINUTUL HAMATH

Ieșind din poiană, în care se află orașul, ne aflăm într-o câmpie deschisă și ondulată, pustie și goală. Un petec de grâu aici, un cioban și turma sa acolo și un grup de călăreți arabi care se zăresc la orizont sunt singurele obiecte care sparg monotonia călătoriei monotone pe care o parcurgem. Puținul entuziasm al pericolului pe care îl simte cineva aproape că este o ușurare aici.

Nu există umbră, iar iarba verde, cu excepția cazului în care se întâmplă să fie sezonul de primăvară, nu se vede nicăieri. Orontesul se ascunde în patul adânc la câțiva kilometri spre est.

Trei ore de mers rapid de-a lungul liniei unei vechi autostrăzi romane ne aduce din nou în fruntea unei râpe și, uitându-ne în jos pe malul abrupt și accidentat, vedem râul galben curgând mult mai jos, printre rânduri de sălcii care se apleacă să îi sărute apele murmurânde. Un pod cu zece arcuri și purtând urmele arhitecților romani, sarazini și turci, traversează canalul. Traversându-l și urcând pe malul sudic ne aflăm în mijlocul ruinelor Arethusei, un vechi oraș episcopal. Urme de ziduri, de porți, de străzi, de biserici și de câmpuri care le înconjoară sunt aici, toate acum ruinate și abandonate.

După ce am rătăcit o vreme printre ruine, am descoperit un biet țigan ghemuit de groază sub un zid sfărâmat. Era singura ființă vie din Arethusa, iar povestea lui era destul de tristă. Cu o zi înainte era bogat și fericit, capul unei familii numeroase și al unui trib atașat. Acum era singur și cerșetor. Corturile poporului său fuseseră așezate pe malul Orontesului; cămilele și caprele lor se hrăneau pe câmpie. O trupă de Anezei s-a năpustit brusc asupra lor și i-a măturat pe toți, cămile, capre, corturi, femei, copii.

El și cei doi fii ai săi au scăpat aruncându-se în râu și traversând înot. Fiii săi erau pe urmele jefuitorilor, iar el stătea la pândă aici, în speranța că va reuși, în timpul nopții, să-și elibereze familia și, poate, să le elibereze și pe cele ale familiei sale. să-și recupereze turmele sau un echivalent sufici-

Nici un vestigiu din Emesa romană nu mai este acum vizibil, cu excepția câtorva coloane de marmură și granit împrăștiate pe străzi și încorporate în zidurile moderne. Movila pe care se afla odată cetatea și, probabil, și templul, seamănă cu o imensă movilă de gunoi și amintește de movilele din Ninive și Babilon. Ca și acestea, ar putea răsplăti din plin munca de excavare. Există multe alte movile similare în câmpia învecinată. Acesta măsoară un sfert de milă în circuit și are o înălțime de până la 30 de metri. Din vârful său am avut o priveliște foarte bună asupra "țării Hamatului". Este o câmpie vastă, care se întinde la est și la nord până la orizont și este închisă la sud și la vest de crestele munților. Cuprinde un circuit cu un diametru de nu mai puțin de cincizeci de mile, iar prin el, de la nord la sud, bate Orontesul. La o mică distanță spre vest de Emesa se află Bahr Kades, un lac lung de opt mile, parțial, dacă nu chiar în întregime, artificial, format de un mare baraj trasat peste albia râului. Apa astfel ridicată este condusă prin canale către grădinile și livezile orașului. Ce câmpie nobilă trebuie să fi fost aceasta în zilele de prosperitate ale Siriei! Plină de o populație harnică; presărată cu orașe și sate ale căror situri sunt acum marcate de movile fără formă. Un sol bogat, apă din belșug, un climat genial; - "toate darurile pe care le oferă cerul și pământul" sunt aici. Dar toate acestea sunt irosite. Ținutul Hamatului este pustiu; cetățile din Zobah sunt părăsite.

"INTRAREA DIN HAMATH."

Stând în vârful cetății în ruină, am văzut în partea de vest a câmpiei o mare deschidere sau o trecătoare prin munți. Pe latura sa sudică, creasta Libanului se ridică brusc până la o înălțime de trei mii de metri; iar pe latura sa nordică, creasta inferioară a Bargylusului se termină într-un promontoriu stâncos.

Între cele două se află singura deschidere din țara Hamatului spre coasta Mediteranei. Aceasta este, fără îndoială, "intrarea Hamatului", menționată în mod repetat de scriitorii sacri ca fiind unul dintre reperele teritoriale de la granița nordică. "Aceasta", a spus Moise, "va fi granița voastră de nord". De la marea cea mare vă va arăta muntele Hor. De la Muntele Hor veți arăta granița voastră până la intrarea Hamatului" (Num. xxxiv. 7,8). Ulterior, atât când navigam de-a lungul coastei siriene, cât și când mă

aflam pe câmpia Phœnicia, am văzut, cu și mai multă claritate, această trecere remarcabilă. Am văzut atunci cât de grafică era descrierea lui Moise. El afirmă că granița vestică a țării era "marea cea mare". Apoi adaugă: "De la marea cea mare (Marea Mediterană) vă va arăta muntele Hor. " În ebraică este Hor-ha-har, "muntele muntelui"; adică, cu emfază, "muntele cel mare". Era acolo, în fața mea - maiestuosul vârf nordic al Libanului, cel mai înalt munte din Siria; coroana sa strălucitoare înconjurată de o aureolă de nori argintii. "De la muntele Hor să vă arătați granița până la intrarea în Hamat", adică "intrarea" dinspre marea cea mare. Nu există decât una singură, și nu poate fi confundată. Acea trecătoare dintre Liban și Bargylus este singura deschidere dinspre coastă spre țara Hamatului. Mi s-a spus că până în ziua de azi este numită de oamenii din Tripoly Bab Hamah, "ușa Hamatului". De la "intrare", linia de frontieră era trasată spre nord-est, spre orașul Hamat ; apoi spre sud-est, prin Ziphron, Zedad și Hazar-enan (Num. xxxiv. 8,9). Pe Ziphron l-am văzut deja în defpărtare ; și acum le vom vizita pe celelalte două.

UN MARȘ NOCTURN SPRE ZEDAD

În timpul uneia dintre vizitele mele la Emesa m-am întâlnit cu un preot iacobit din "satul deșertului" Sudud, vechea Zedad.
Am simțit un interes profund pentru el și pentru turma sa.

JACOBIȚII DIN SUDUD.

Sududîyeh sunt cu toții membri ai Bisericii Iacobite și constituie singura rămășiță a acestei secte străvechi din Siria. Ei sunt săraci și asupriți, dar harnici și curajoși. În căminul lor din deșert trăiesc într-un confort relativ, în ciuda tiraniei turcilor, a exacțiunilor Bedawîn și, ceea ce uneori este resimțit mai aspru decât oricare dintre acestea, a dușmăniei neîncetate a întregului corp al concetățenilor lor creștini. Din nefericire, se întâmplă ca diferitele secte creștine din Siria să se urască reciproc cu o ură acerbă și, adesea, să își folosească influența pe lângă conducătorii turci pentru a-i oprima și prăda pe frații lor. Iacobitii din Sudud au suferit mult în acest fel ; și am avut norocul de a le asigura ușurarea unei nedreptăți crude. Acum își exprimau din belșug recunoștința. În numele poporului său, preotul

ZEDAD.

Sudud este încă un sat mare, deși nu conține nici măcar un singur vestigiu al antichității, cu excepția câtorva fragmente de coloane construite în pereții de lut ai caselor moderne. Este înconjurat de grădini și câmpuri cultivate, irigate de un pârâu care iese dintr-unul dintre acele ciudate apeducte subterane, pe care le vedem atât de des pe câmpia Damascului. Oamenii sunt toți creștini; și, deși limba lor ecleziastică este siriaca, ei vorbesc și înțeleg doar araba. Preoții mi-au arătat câteva manuscrise siriene vechi, dintre care unul sau două erau pe vellum ; dar erau scrise prost și nu aveau nicio valoare literară. Numele de Zedad nu a fost menționat nici măcar o dată în istorie de la vremea când Moise a definit atât de minuțios granița de nord a Palestinei. Cât de ciudat este să găsești orașul încă aici, după un interval de peste trei mii de ani, cu numele său puțin schimbat !

HAZAR-ENAN

"Ieșirile din ea (granița) vor bate Hazar-enan" Acest Hazar-enan, sau, după cum înseamnă cuvântul, "Satul fântânilor", se afla, prin urmare, în colțul de nord-vest al țării promise; și, în consecință, la est sau sud-est de Sudud. La trei ore la sud-est de Sudud se află Hawarîn, un mic sat cu câteva ruine antice. Este posibil ca numele să fie o corupere a lui Hazar-enan ; dar nu există nici o fântână acolo, după cum mi s-a spus, căci nu l-am vizitat, iar acest fapt pare fatal pentru identitate. În drumul meu de întoarcere de la Palmira la Damasc, am ajuns în seara celei de-a doua zile în satul mare Kuryetein, care se află în centrul acelei lungi văi descrise mai jos ca fiind cea care pleacă spre vest de la orașul deșertului. Se află la douăzeci și două de ore de marș de Palmira, la aproximativ același timp de Damasc și la șase ore de sud-est de Sudud.

Aici se află fântâni abundente, singurele de importanță în toată această regiune aridă și vastă. Cuvântul ebraic Hazar-enan semnifică, așa cum am spus, "satul fântânilor"; iar cuvântul arab Kuryetein," două sate". Ruinele împrăștiate printre ulițe și grădini arată că Kuryetein a fost

chiar și în cele mai mici detalii? Moise vorbește de "Riblah, pe partea de est a Ainului" ; sau de "fântâna", după cum înseamnă în ebraică. La 16 km vest de Riblah se află marea fântână a Orontesului, pe care am vizitat-o și eu, și care este numită până în ziua de azi de toți locuitorii din vecinătate el-Ain, "fântâna". După bătălia de la Meghiddo, fatală bunului rege Iosia, Faraon-Neco, continuându-și marșul spre Asiria, a tăbărât la Riblah și aici a stabilit succesiunea în monarhia iudaică, punându-l pe tron pe Eliachim (2Regi xxiii. 29-34). Tot aici, pe această câmpie nobilă, Nabucodonosor pare să fi rămas în tabără în timp ce generalul său asedia și lua Ierusalimul. În acest loc, monarhul iudeu a fost adus prizonier, iar ochii i-au fost scoși imediat după ce a asistat la uciderea crudă a fiilor săi (2Regi xxv. 1-7). Pe locul pătat de sânge m-am așezat și am citit din Biblie cele câteva incidente din istoria Riblahului; apoi, privind spre satul nenorocit și spre câmpia bogată, dar pustie, nu am putut să nu văd că aici a fost aruncat un blestem și nu am putut să nu simt că era meritat. Alte gânduri, triste și solemne, îmi erau de asemenea impuse în minte de scenele din jurul meu. Întregul Ținut era darul lui Dumnezeu pentru poporul Său. El l-a dat în legământ lui Avraam; l-a dat în promisiune lui Moise; l-a împărțit în parte triburilor sub Iosua ; și a dat-o în toată lungimea și lățimea ei, - "de la râul Egiptului până la râul cel mare, râul Eufrat" - națiunii sub David. Dar poporul a uitat bunătatea Domnului și s-a răzvrătit împotriva autorității Sale, astfel încât, prin propriile lor acțiuni deliberate, au adus asupra lor și asupra țării lor blestemul amenințat. acum, la granița de nord, ca și mai înainte la cea de est, de sud și de vest, am asistat cu ochii mei la împlinirea literală a blestemului profetic: - "Voi aduce țara în pustietate; și dușmanii voștri care o locuiesc vor fi uimiți de ea. Vă voi împrăștia printre păgâni, și voi scoate sabia după voi; țara voastră va fi pustiită și cetățile voastre vor fi pustiite. Atunci țara se va bucura de sabatele ei,cât timp va zăcea pustiită, și voi veți fi în țara vrăjmașilor voștri" (Lev. xxvi. 32-34).

III.

PALMYRA

"Și Solomon a zidit Tadmor în pustiu." - 2 CRON. viii. 4.

"Totuși aș putea să plâng - pentru că tu zaci, vai!
Jos în țărână; și te admirăm acum
Așa cum admirăm frumosul în moarte."

În anul 1691, o companie de negustori englezi, care locuia în Alep, a auzit relatări ciudate despre ruinele unui oraș magnific în centrul deșertului sirian. Rapoartele le-au parvenit din diverse surse ;- de la negustori din Bagdad, care străbătuseră deșertul cu caravanele lor; de la vânzători ambulanți și armurieri autohtoni care au mers pe urmele rătăcitorului Bedawîn; de la șeici arabi care conduceau triburile și conduceau raidurile din Anezeh și Beni Shemâl One și toți povesteau despre marele oraș. Atâtea palate și temple, atâtea șiruri de coloane și mormane de ruine, atâtea morminte și castele, atâtea mulțimi de inscripții, statui și monumente pe care lumea nu le văzuse niciodată cum erau acolo, grupate în jurul fântânilor și împrăștiate pe câmpia pustie a Tadmorului. Descrierile incandescente semănau cu o romanță din Antar sau cu o poveste din Nopțile Arabe.---

"Pământul,
Liga după ligă, ca un mare cimitir
Este acoperit de monumente înmormântate:
Și, dacă cei vii se plimbă pe unde vor
Nu pot părăsi urmele morților."

Făcând toată concesia pentru exagerarea orientală, și a influenței magice

a fanteziei orientale, negustorii s-au gândit că trebuie să existe un temei real - suficient, cel puțin, pentru a răsplăti truda și cheltuielile unei expediții.
În acele vremuri, era o chestiune serioasă să pătrunzi în deșert; este o lucrare destul de dificilă și periculoasă chiar și acum. Dar a fost organizată o expediție; au fost angajați ghizi și gărzi; a fost străbătută pustietatea fără drumuri; iar călătorii aventuroși au fost răsplătiți din plin prin descoperirea ruinelor demult pierdute ale "Tadmorului din pustiu", orașul fondat de Solomon și condus de Zenobia. În câteva luni, toată Europa a răsunat de povestea aventurilor lor și de descrierile strălucitoare ale orașului din deșert. Timp de mai bine de o jumătate de secol, interesanta narațiune a negustorilor din Alep a fost citită cu un soi de semiscepticism. Faptele principale nu au fost puse la îndoială. Nimeni nu a mers atât de departe încât să se îndoiască de faptul că Palymra clasică a fost descoperită; dar în general se credea că descrierile ruinelor erau foarte colorate și că atunci când alți călători le vor explora și descrie, neinfluențate de emoția unei mari descoperiri, de acele sentimente de romantism care uneori înconjoară ca o aureolă mințile anticarilor și pionierilor geografi, vor deveni cunoscute caracterul și starea reală, concretă, a orașului antic. În anul 1751, o altă expediție celebră a ajuns la Palmyra. Aceasta era bine organizată, complet echipată, iar obiectivele pe care le urmărea au fost îndeplinite cu succes. Expediția a fost planificată și desfășurată de oameni care, datorită marii lor învățături, gusturilor clasice și călătoriilor anterioare în Italia, Grecia și Asia Mică, erau în toate privințele calificați în mod satisfăcător pentru a explora, delimita și descrie orașul. Au fost dotați cu cele mai bune cărți și instrumente și au fost însoțiți de un arhitect și un desenator desăvârșit. Au petrecut două săptămâni cercetând, măsurând, schițând, desenând planuri și copiind inscripții; și s-au întors prin deșert cu portofolii pline și cu o caravană de cămile încărcate cu marmură și opere de artă.

RUINELE MINUNATE

Splendida broșură pe care au publicat-o după aceea * va oferi celor care nu au vizitat orașul cea mai bună idee despre minunatele sale vestigii.

*Ruinele din Palymra, altfel spus Tedmor în deșert. Londra, 1753.

văi lungi și sinuoase și poienile adânci și accidentate, acum, la începutul primăverii, toate împânzite de anemone roșii strălucitoare, de mac și de convolvulus vesel, amestecate cu câteva, foarte puține, smocuri de iarbă verde și buruieni verzi. În toate celelalte privințe era un deșert. Nu exista nici măcar o singură casă sau un singur semn de locuire așezată; nu se vedea nicăieri nici măcar un petic solitar de teren cultivat; nu am întâlnit nici măcar o picătură de apă în pârâu, fântână, fântână sau rezervor; nu apărea nici un copac sau arbust verde pe versanții acelor dealuri goale și pustii. Aceasta este exact o astfel de regiune pe care scriitorii Vechiului Testament ar fi numit-o Midbar (numele dat de obicei peninsulei Sinai și "pustiul rătăcirii"), o regiune lipsită de culturi și de locuitori stabili, dar care oferă pășuni bune pentru turme și cirezi. Deșertul era acum întregit de marele trib al Anezeilor, care revendica pășunile sale ca fiind ale lor. La fiecare câțiva kilometri dădeam peste câte un mic cerc de corturi negre, instalate în vreo vale retrasă sau lângă vreo fântână secretă; și când vedeam turmele de cămile care acopereau țara pe kilometri întregi, precum și turmele de oi și capre, am aflat cum au fost hrănite turmele și cirezile lui Israel în timpul celor patruzeci de ani de rătăcire în mijlocul Sinaiului.

Am observat multe trăsături ciudate și interesante ale vieții și legilor arabe. Ori de câte ori drumul nostru ne ducea în apropierea unei tabere, așa cum se întâmpla frecvent, găseam întotdeauna un șeic activ sau un patriarh venerabil, care stătea "la ușa cortului său" și, de îndată ce ne aflam la îndemână, auzeam cuvintele serioase de bun venit și de invitație, pe care Scripturile Vechiului Testament le făcuseră demult familiare tuturor: "Stai, domnul meu, stai. Nu trece înainte până nu vei mânca pâine și nu te vei odihni sub cortul robului tău. Coboară și rămâi până când servitorul tău va ucide un ied și va pregăti un ospăț." Din nou și din nou aceste invitații au fost date și îndemnate în așa fel încât ne-a fost imposibil să le rezistăm. De fapt, progresul nostru a fost serios întârziat de această ospitalitate cu adevărat patriarhală ; și mai mult de o dată sau de două ori am fost martori ai rapidității aproape de neconceput cu care a fost ucis, pregătit și servit iedul cu "unt și lapte", după modelul ospățului lui Avraam la Mamre, (Gen. xviii.) Am mai observat o altă trăsătură a vieții în deșert. În mai multe ocazii ne-am aflat brusc și neașteptat în

de un aliniament de munți stâncoși aproape perfect albi. În spatele nostru, o altă câmpie, înverzită de iarba primăverii,și înțesată de corturile negre ale lui Bedawîn. Ne-am întors acum spre est și am coborât în diagonală într-o câmpie atât de stearpă și pustie încât nu mai văzusem niciodată așa ceva. Întreaga ei suprafață era acoperită cu mici fragmente atât de fwhitelimestone, amestecate cun bucăți de silex de culoare închisă. cerul era liniștit , așa cum fusese de trei zile, fără nici un nor ; iar razele soarelui cădeau pe acel deșert uscat ca niște râuri de foc lichid. Pielea fețelor și a buzelor noastre se zbârcea și se crăpa din cauza căldurii, ochii noștri puteau suporta cu greu strălucirea intensă și, asemenea lui Iacob, "seceta ne-a mistuit", căci apa din sticlele noastre se epuizase. Fără îndoială, cu o astfel de ospitalitate se lăuda Iov atunci când spunea: "Străinul nu s-a cazat pe stradă; eu mi-am deschis ușile pentru călător" (xxxi.32). Era, așa cum am spus, a cincea dimineață a călătoriei noastre. Ne trezisem înainte de răsărit, iar prima dungă cenușie a noii zile era abia vizibilă de-a lungul orizontului estic când am încălecat dromadele și am pornit la drum. Tabăra în care ne petrecusem noaptea se afla într-o vale largă, închisă la nord și la sud de lanțuri abrupte de calcar nud, dar care se deschidea la est, la o distanță de câțiva kilometri, către o câmpie nemărginită. Conducătorul nostru a mers direct la creasta nordică. Am urcat pe ea pe o potecă atât de abruptă, atât de accidentată și, pe alocuri, atât de îngustă, încât de multe ori m-am temut că dromaderul se va răsturna și ne va zdrobi pe stâncile de jos. De pe vârf aveam o priveliște impunătoare. În față, o câmpie largă, goală și cenușie, delimitată la nord de un aliniament de munți stâncoși aproape perfect albi. În spatele nostru, o altă câmpie, înverzită de iarba primăverii, și înțesată de corturile negre ale lui Bedawîn. Ne-am întors acum spre est și am coborât în diagonală într-o câmpie atât de stearpă și pustie încât nu mai văzusem niciodată așa ceva. Întreaga ei suprafață era acoperită cu mici fragmente atât de fwhitelimestone, amestecate cun bucăți de silex de culoare închisă. cerul era liniștit , așa cum fusese de trei zile, fără nici un nor ; iar razele soarelui cădeau pe acel deșert uscat ca niște râuri de foc lichid. Pielea fețelor și a buzelor noastre se zbârcea și se crăpa din cauza căldurii, ochii noștri puteau suporta cu greu strălucirea intensă și, asemenea lui Iacob, "seceta ne-a mistuit", căci apa din sticlele noastre se

gunoaie, Colonada lui Tadmor formează unul dintre cele mai impunătoare tablouri din lume. Nu am obosit niciodată să o privesc. am văzut câte o trăsătură nouă și izbitoare din toate punctele de vedere. Este un fapt curios că fiecare mare oraș din Orient avea o via recta - "o stradă dreaptă" sau "stradă înaltă" - oarecum asemănătoare în plan și ornament cu cea de la Palmira. Urme ale străzilor și ale colonadelor pot fi încă văzute la Gerasa, Samaria, Bozrah și Apamea; iar după o mică investigație am descoperit că "strada numită dreaptă" din Damasc (Fapte ix.n) era de același fel.

MORMINTELE.

Palmyrenii, ca toate celelalte națiuni orientale, acordau o cinstire specială memoriei morților. Printre cele mai frumoase și mai remarcabile monumente se numără mormintele. Unele dintre cele din interiorul orașului erau de mari dimensiuni și par să fi fost destinate atât templelor, cât și mormintelor. Mormintele de piatră, atât de comune în Siria, Edom și Egipt, sunt aici necunoscute ; iar locul lor este luat de structuri în formă de turn care par a fi specifice Palmyrei. Acestea sunt foarte numeroase. Le vedem în câmpia din jurul orașului, pe ambele părți ale trecătorii care duce spre el dinspre vest, iar câteva sunt cocoțate pe vârfurile vârfurilor vecine. Planul tuturor este același, deși variază foarte mult în ceea ce privește stilul și bogăția ornamentelor interioare. Sunt pătrate, măsurând de la șase până la șase metri pe fiecare latură, având în general patru etaje. Fiecare etaj este format dintr-o singură cameră construită cu niveluri de loculi adânci, sau nișe, pe fiecare parte, care ajung de la podea până la tavan. Se obișnuia să se amplaseze busturi ale morților, cu nume și date, fie la deschiderile locurilor, fie pe pereți sau pe tavane. Decorațiile ale unora dintre aceste conace ale morților sunt extrem de bogate și de caste. Nivelele de nișe sunt separate de piloni subțiri din marmură, iar pereții și tavanele sunt pannelate și ornamentate cu festoni de fructe și flori și busturi fin executate. Inscripțiile sunt numeroase și aproape toate sunt de tip palmyrenian. Efectul decorațiilor este mult sporit de coloritul cast. Fundalul este în general de un albastru delicat, care pune în evidență masele de sculptură de un alb pur. Inscripțiile de pe aceste morminte arată că aproape toate au fost ridicate în primele trei secole ale

erei noastre. Pe lângă mormintele-turn, în câmpia din nordul și sudul orașului există un număr imens de morminte subterane. Acestea nu sunt săpate în stâncă, ci par să fi fost construite în cavități naturale sau artificiale, iar apoi acoperite cu pământ. S-a constatat că cele care au fost deschise conțineau loculi, busturi, statui și inscripții ca și celelalte morminte. Numeroase dintre ele au rămas încă neexplorate și ar putea oferi într-o zi comori bogate anticarului. Modul de înmormântare pare să fi fost întotdeauna următorul: -corpul era îmbălsămat, înfășurat strâns în pânză și așezat într-o nișă, a cărei ușă era apoi închisă și sigilată ermetic. Zidurile Palmyrei sunt acum în ruine. În unele locuri, cu greu se pot urmări chiar și fundațiile lor. Nici o clădire cu din oraș nu a rămas în picioare. Un castel puternic, situat pe vârful unui vârf conic abrupt, la mică distanță de oraș, este, de asemenea, în ruine. Într-o seară calmă și luminoasă din timpul ședерii mele, m-am cățărat pe deal, am escaladat crenelurile sfărâmate și m-am așezat în vârful celui mai înalt turn al său. Nu voi putea uita niciodată acea priveliște. Mi-a rămas întipărită în memorie în toată întinderea ei vastă, în toată măreția ei sălbatică, în toată pustietatea ei stranie și teribilă. Spre vest, ochiul meu a hoinărit departe, prin priveliștea lungă a unei văi albe și goale, până la locul unde ultimele raze ale soarelui auriseră vârfurile înzăpezite ale Libanului. La nord și la sud se aflau lanțuri muntoase care, deși goale și sterpe, prezentau acum o bogăție și o delicatețe a culorilor nemaiîntâlnite în vest. Nu era cea a gazonului verde, nici cea a lanului brun, nici cea a frunzișului pestriț și pestriț, nici cea a albastrului transparent colorat de aerul cerului. Era diferită de toate acestea. Cele mai înalte vârfuri și stânci erau acoperite cu vârfuri ca de aur lustruit. Dedesubt era un gri argintiu și limpede, care era umbrit treptat într-un purpuriu profund și bogat în poieni și văi. Aceste nuanțe moi și ciudate dădeau munților un aspect visător, eteric, așa cum se vede pe unele dintre minunatele tablouri ale lui Turner..... La est, un orizont strălucitor se învârtea în jurul unui semicerc de câmpie neîntreruptă, albă ca zăpada. La picioarele mele, în centrul tuturor, se aflau ruinele orașului din deșert, magnifice chiar și în pustietatea lor totală.

Solomon "a zidit Tadmor în pustiu" (1 Regi ix.18; 2 Cronici viii.4). S-a pus frecvent întrebarea: "De ce a construit Solomon un oraș în mijlocul deșertului, atât de departe de regatul său?". Răspunsul este ușor pentru oricine care cunoaște istoria perioadei și geografia ținuturilor biblice. Solomon a fost un monarh comercial.

ORIGINEA ȘI ISTORIA ORAȘULUI PALMYRA

Unul dintre marile sale obiective a fost acela de a face din Palestina un centru al întreprinderilor comerciale. Asigurarea unei rute sigure și ușoare pentru caravanele care importau comorile din India, Persia și Mesopotamia era de primă importanță. Tadmor se află la jumătatea drumului dintre Eufrat și granițele Siriei. Aici se află singura fântână abundentă din acel deșert arid. Era necesar un loc de popas. Apa era absolut necesară. În consecință, Palmyra a fost fondată ca stație de caravane. Timp de o mie de ani nu am mai auzit nimic despre ea. Apoi, Pliniu îl descrie ca pe un oraș mare și puternic, independent. În al doilea secol al erei noastre a căzut sub dominația Romei, iar acelei epoci i se pot atribui majoritatea monumentelor sale splendide. Când împăratul Valerian a fost cucerit și capturat de perși, fiul său nevrednic l-a lăsat în mâinile cuceritorilor ; dar Odeinathus, un cetățean din Palmira, a mărșăluit împotriva lor, i-a învins și a luat întreaga provincie Mesopotamia. Serviciile astfel aduse Romei au fost considerate atât de mari încât Odeinathus a fost asociat în imperiu cu Gallienus. Acest om curajos a fost otrăvit la Emesa ; dar și-a lăsat puterea unui succesor demn - ZENOBIA, văduva sa. Numele de Palmyra și Zenobia nu pot fi niciodată disociate. Din nefericire, ambiția a determinat-o să uzurpe marele titlu sonor, "regina Orientului". Dar Roma nu a putut tolera niciun rival. Armata ei a fost înfrântă, orașul ei deșertic a fost făcut scrum, iar ea însăși a fost condusă în cătușe pentru a onora triumful învingătorului. Săraca Zenobia! Merita o soartă mai bună. Dacă umanitatea comună nu-i putea împiedica pe cetățenii romani să exulte astfel pentru un dușman

căzut, amintirea serviciilor soțului ei ar fi putut să o salveze de la indignarea de a apărea în fața mulțimii în lanțuri. Perioada de glorie a Palmyrei trecuse acum, și abia dacă avem în istorie o știre despre declinul și căderea sa. În momentul de față, aproximativ cincizeci de cocioabe mizerabile, construite cu în curtea Templului Soarelui, formează singurii reprezentanți ai marelui oraș Zenobia și ai" Tadmorului din pustiu".

IV.

DAMASC

"Această regiune, cu siguranță, nu este de pe pământ, -
Nu a fost ea coborâtă din cer?"

Damascul este cel mai vechi oraș din lume; și este singurul oraș care poate pretinde titlul de "peren". Originea sa se pierde în ceața antichității ; și pe parcursul întregii epoci istorice a fost un mare oraș. Josephus spune că a fost fondat de Uz, fiul lui Aram și nepotul lui Shem. Acest lucru este probabil adevărat ; căci a fost multă vreme capitala diviziunii vestice a țării pe care Aram a colonizat-o și căreia i-a dat numele. Este regretabil că acest fapt nu apare în versiunea engleză a Bibliei, deoarece numele ebraic Aram este redat acolo prin "Siria". Dar, indiferent de cine l-a fondat, un lucru este sigur în ceea ce privește Damascul. Când Avraam a traversat deșertul de la Haran, acum trei mii opt sute de ani, orașul se afla deja pe malul Abanei ; și din acea zi și până în prezent a ocupat primul loc printre capitalele Asiei de Vest. A cunoscut multe schimbări. A trecut prin multe mâini. A fost condus de mulți stăpâni. Sirieni, perși, greci, romani, arabi și turci au guvernat-o sau au asuprit-o pe rând; dar a trăit și a înflorit sub toți aceștia. A avut parte din plin de ororile războiului. De nu mai puțin de douăsprezece ori a fost jefuit și incendiat ; totuși, a renăscut întotdeauna cu o nouă frumusețe din cenușa sa.

REGATUL DAMASCULUI

Damascul a fost capul unui regat care a exercitat o influență considerabilă asupra destinelor evreilor și a ocupat un loc important în istoria Vechiului Testament. Regatul cuprindea lanțul antilibanului și se întindea la nord până la Hamat, iar la sud până la Basan. Deși se afla cu în "Țara Făgăduinței", nu este menționat în istoria timpurie a evreilor. Este adevărat, administratorul lui Avraam era un damascenean ; și dacă ne putem baza pe o tradiție locală foarte veche, marele patriarh însuși a locuit o vreme în oraș. Când israeliții au intrat în Palestina, Hermonul era granița lor nordică. Nici dorințele și nici capacitățile lor nu se întindeau dincolo de acest munte nobil. Ei au găsit un spațiu amplu pe dealurile și văile din sud și o ocupație amplă în alungarea războinicilor canaaniți care locuiau acolo. Atunci când David, ferm stabilit pe tronul său, și-a extins cuceririle până la Eufrat, încercând să facă "Țara posesiunii" să fie învecinată cu "Țara făgăduinței" (comparați 2 Sam. viii. 3-9 ; Gen. xv. 18-21), - atunci Damascul și Israelul au devenit rivali. Timp de trei secole și mai mult, această rivalitate a continuat, antrenând adesea nenorociri triste pentru ambele. Dar această istorie melancolică este presărată cu câteva episoade romantice care îl fac pe cititorul Bibliei să simtă un fel de interes familial pentru vechiul oraș.

POVEȘTI BIBLICE

Mai întâi avem marea expediție a lui Benhadad, când, împreună cu doi-treizeci de monarhi vasali, a invadat Israel și s-a așezat în fața Samariei. Cererea sa insultătoare este bine cunoscută (1 Regi xx. 5,6) ; iar amenințarea sa îngrozitoare atunci când a fost refuzată aproape că dă fiori: "Zeii să-mi facă așa și mai mult, dacă praful Samariei va fi de ajuns ca pumn pentru tot poporul care mă va urma" (vers. to). A fost o laudă deșartă ; căci în timp ce arogantul Damascene "se îmbăta în pavilioane, el și regii", o mână de războinici evrei au surprins tabăra și au pus pe fugă întreaga oaste (vers. 20). Este un fapt singular, care arată permanența numelor în Orient, faptul că una dintre principalele familii dinb Damasc, în momentul de față, se numește Beit Haddad, "Casa lui Hadad". În continuare avem povestea lui Naaman. Naaman era comandantul-șef al

cuprind. Dacă ochii lor s-ar fi deschis numai prin acțiunea divină, ar fi putut vedea, așa cum a văzut Elisei, carele în flăcări și aranjamentul magnific al armatelor lui Dumnezeu adunate în jurul lor. Viziunea profetului ilustrează cuvintele apostolului cu privire la îngeri: "Nu sunt oare toți spirite slujitoare, trimise să slujească pentru cei ce vor fi moștenitorii mântuirii?" (Evr. i. 14).

Urmează memorabila întrevedere dintre Elisei și Hazael. Ilie fusese însărcinat să-l ungă pe Hazael; dar nu avem nicio înregistrare a acestui act. Succesorul său, Elisei, se afla acum într-o vizită în cetate. Benhadad, regele, era bolnav și l-a trimis pe Hazael să-l întrebe pe profet dacă se va însănătoși. Elisei a citit gândurile care se ascundeau în inima trădătorului și a desenat o astfel de imagine a viitoarei sale cariere, încât Hazael a strigat cu indignare și groază: "Este robul tău un câine, ca să facă lucrul acesta?". Cu toate acestea, primul act din acea dramă lungă și sângeroasă l-a săvârșit chiar în acea noapte. Întorcându-se în oraș, Hazael și-a ucis stăpânul și a urcat pe tron. Astfel s-a încheiat linia regală a lui Benhadad.

Evreii din Damasc au o sinagogă deasupra locului unde, potrivit tradiției, a trăit odată Ilie și unde s-au întâlnit Elisei și Hazael.

Aceasta se află la două mile de oraș, într-un sat numit Jobar. Este demn de remarcat faptul că satul este locuit de mahomedani și că evreii nu au și, din câte se știe, nu au avut niciodată casă sau teren acolo, cu excepția sinagogii. Trebuie să existe ceva adevăr în această tradiție, altfel evreii ar fi putut cu greu să dobândească un interes într-un loc îndepărtat dintr-o țară pe care strămoșii lor nu au posedat-o niciodată. Am călărit de multe ori până la Jobar. Este o călătorie dulce și liniștită. Drumurile șerpuitoare sunt umbri- te de ramurile întinse ale unor nuci magnifici și sunt mărginite de livezi înflorite.–

" Aici vița de vie
Se căsătorește cu fiecare ulm, și peste grâul de aur
Atârnă ciorchinii lor luxurianți,
Înveselind Soarele."

Ici și colo, Abana, adâncă și rapidă, țâșnește dintr-un tufiș de sălcii plângătoare și se aruncă în foi de spumă ca de zăpadă peste un vechi vad. Canalele traversează și re-cruzează calea, mărginite de trestii înalte și de

Capul, brațele, mâinile, trupul - pe scurt, întreaga persoană este înfășurată într-un fel de cearșaf de înfășurare. Astfel îmbrăcați, ei umblă ca niște fantome revenite din altă lume pentru a-i chinui pe cei care i-au condamnat pe pământ la o viață de sclavie.
În centrul orașului, casele sunt mai bune, iar bazarele mai bogate. Oamenii care le aglomerează, de asemenea, sunt mai bine îmbrăcați, iar costumele lor sunt mai variate. De fapt, aproape toate costumele din lume se găsesc acolo și nu te saturi niciodată să le privești și să râzi de ele.
Damascul a fost descris de multe ori. Aproape fiecare colțișor a fost explorat, iar minunile sale au fost prezentate Europei de către stilou, creion sau fotografie. Toată lumea știe acum totul despre splendoarea interioară a palatelor sale și despre frumusețea legendară a locuitorilor acestora. Nu voi adăuga aici niciun cuvânt la ceea ce s-a scris despre aceste subiecte. Am o altă poveste de spus - o poveste tristă, dar care ilustrează caracterul oamenilor care conduc acum această țară nefericită; și care arată cât de viu a fost înfățișat viitorul său destin în fața ochilor profeților lui Dumnezeu, în zilele de demult. Masacrele recente nu sunt decât împliniri ale prezicerilor lui Ezechiel: "J voi aduce pe cei mai răi dintre păgâni, și vor stăpâni casele lor.....". vine distrugerea; și vor căuta pacea, și nu va fi niciuna" (vii. 24, 25).

MASACRUL DIN 1860

O schimbare tristă a avut loc în Damasc chiar de când am fost acolo. Un sfert întreg din oraș a fost incendiat și aproape șase mii de locuitori au fost măcelăriți. Această tragedie teribilă, care nu a mai avut egal de pe vremea lui Tamerlan, merită o atenție specială; iar autorii și complicii ei merită să fie supuși la execrația generațiilor viitoare. Creștinii din oraș au fost aproape anihilați; și asta pentru simplul motiv că erau creștini. Oasele lor zac neînsuflețite printre cenușa caselor lor, iar sângele lor, care s-a scufundat în pământ, strigă, dacă nu pentru răzbunare, cel puțin pentru dreptate, împotriva acelei rase de fanatici tirani, care au pus capăt unor veacuri de persecuție neîncetată printr-un masacru în masă.
În dimineața zilei de luni, 9 iulie 1860, în Damasc se aflau aproximativ douăzeci și trei de mii de creștini, inclusiv șapte mii de refugiați din Liban.

Creștinii ocupau un cartier distinct al orașului, în apropierea Porții de Est și care se întindea pe ambele părți ale străzii Drepte. În ceea ce privește inteligența și spiritul de inițiativă, ei erau cu mult înaintea mahomedanilor. Aveau un comportament pașnic și respectuos. Cei mai mulți dintre ei, pătrunși de o teamă ereditară, se înghesuiau în fața mândrilor musulmani care îi stăpâneau de atâta vreme. Ei nu luaseră parte la lupta dintre druse și maroniți. Nu aveau nicio legătură cu triburile din munți. În oraș nu era nici măcar un singur drusem în oraș; iar creștinii nu aveau nicio ceartă cu concetățenii lor musulmani.

Timp de o săptămână sau două fuseseră proferate anterior amenințări ; iar creștinii, neînarmați și neajutorați, au început să anticipeze răul. De câteva zile se închiseseră în casele lor, sperând astfel să scape de insulte și de injurii. A fost în zadar. În ziua menționată, în jurul orei două, un englez rezident a văzut o mulțime agitată care se îndrepta spre cartierul creștinilor, strigând binecunoscutul lor strigăt de război, Uliahu Akbar! El a ghicit scopul lor și a încercat să-i oprească. El era cunoscut pe scară largă și respectat de toate clasele sociale, dar viața lui ar fi căzut ca un sacrificiu pentru umanitatea sa, dacă un prieten - un mahomedan de rând nu l-ar fi luat de pe stradă.

Mulțimea a crescut rapid. Câțiva erau înarmați cu muschete și pistoale vechi; alții aveau pumnale, topoare, bâte și alte arme grosolane care le-au venit la îndemână. Erau acolo băieți și femei; acestea din urmă îi îndemnau pe bărbați. După ce au ajuns pe strada Dreaptă, la granița cartierului creștin, după o scurtă pauză, s-au năpustit asupra casei consulului rus - un grec, care devenise deosebit de odios pentru fanatici.

Ușa era rezistentă, dar a cedat repede la loviturile de topor, Deținuții, paralizați de frică, nu au încercat să opună rezistență. Toți bărbații au fost uciși instantaneu. Din cameră în cameră, demonii au alergat în căutarea consulului, care ieșise cu puțin timp înainte. Când nu l-au găsit, au prins femeile, le-au târât în curtea deschisă și le-au tratat cu cea mai inumană barbarie. Apoi au jefuit casa și i-au dat foc." Acesta a fost primul act al tragediei.

Casa după casă a fost acum spartă. Locuitorii de sex masculin - bărbați bătrâni și copii - au fost uciși cu toții.

3 femeile au fost ultragiate; obiectele de valoare au fost luate și torța a

epidemiei, el a văzut un tânăr creștin întins pe stradă, rănit și pe moarte. Fără să se gândească la pericol, a alergat după un chirurg; dar a fost în curând asaltat de mulțime și a fost forțat să fugă pentru a-și salva viața. S-a refugiat în casa unui musulman numit Mustapha Agha, șeful poliției - un om care își dobândise averea și funcția prin influența consulului englez Agha nu l-a primit cu greu; și când, în cele din urmă, și-a forțat intrarea, urmărit de o mulțime însetată de sânge, a constatat că Mustapha și poliția sa erau printre cei mai activi agenți de distrugere. În timpul nopții, domnul Graham a scăpat și a găsit un azil temporar la un alt musulman. Se pare că, în cursul zilei următoare, Mustapha Agha a aflat unde se ascundea domnul Graham și a trimis un număr de polițiști cu un mesaj trădător, în care spunea că au ordin de la pașa să îl escorteze pe acesta și pe alți refugiați către
casa consulului englez. Sub această escortă, Graham și alți câțiva au pornit la drum, dar, cu o singură excepție, nu au ajuns niciodată la destinație. Bietul Graham a căzut în plină stradă, străpuns de gloanțele escortei sale de derbedei !

Evenimentele care au urmat masacrelor, precum și anchetele și discuțiile prelungite ale comisarilor, sunt bine cunoscute. Turcii vicleni au reușit, ca de obicei, să-și ducă la bun sfârșit politica vicleană de a învrăjbi ambasadorii și guvernele rivale ale Europei. Cartierul creștin din Damasc este încă o ruină înnegrită. Negustorii, odinioară bogați și prosperi, depind acum de caritate. Un număr imens de văduve și orfani sunt vagabonzi fără adăpost și fără bani. Guvernul turc, prin trădare și cruzime fără egal, și-a atins scopul. Au anihilat aproape complet influența creștină în Siria. Au distrus prestigiul puterii europene în această țară și au pregătit până acum calea pentru a-și duce la îndeplinire propria politică distructivă fără a se teme de opoziție internă.

Când vor deschide ochii oamenii de stat englezi asupra adevăratului caracter al turcilor? Când își vor îndrepta atenția către adevărata sursă a tuturor problemelor și calamităților nefericitei Sirii? Masacrul din 1860 nu a fost o izbucnire bruscă sau neașteptată a furiei populare; a fost îndelung premeditat și planificat cu pricepere. Mahomedanii au fost cei care l-au proiectat. Primul impuls a fost dat de la Constantinopol. Funcționarii turci din Siria, de rang înalt și de rang inferior, au încurajat

portaluri. O stradă modernă merge pe linia celei vechi; dar este îngustă și neregulată. Deși multe dintre coloane au rămas, ele sunt în mare parte ascunse de case și magazine. Aceasta este "strada numită Dreaptă", de-a lungul căreia Pavel a fost dus de mână și în care se afla casa lui Iuda, unde a fost cazat.

Marea Moschee.- Tradiția a plasat într-una dintre criptele acestei vaste structuri "capul lui Ioan Botezătorul", transformând-o astfel în "sanctuarul Damascului". Clădirea a fost inițial un templu, ridicat pe planul celui de la Ierusalim. În secolul al IV-lea a fost remodelată și transformată în biserică catedrală; iar în secolul al VIII-lea a fost însușită de mahomedani. Forma sa este cea a unei biserici sau a unei bazilici, cu naos și navete împărțite de coloane corintice. În centru se află o mică cupolă; iar într-o parte se află o curte claustrală spațioasă, pavată cu marmură și ornamentată cu fântâni. Este cea mai vizibilă clădire din oraș, cupolă și cele trei minarete înalte putând fi văzute de la mare distanță. Lângă el se află castelul sau cetatea, o grămadă uriașă fondată în zilele de putere ale orașului și care acum se prăbușește rapid în ruină. Între zidurile sale, mulți dintre creștini și-au găsit azil în timpul masacrului.

Locul convertirii lui Paul - O tradiție la fel de veche ca și în timpul cruciadelor localizează acest "loc sfânt" la aproximativ 16 km sud-vest de oraș, lângă un sat numit Kaukab. În primăvara anului 1858 am făcut un pelerinaj la el. Era o zi însorită și toată natura arăta strălucitoare și frumoasă. Plimbarea a fost fermecătoare ; la început, prin grădini luxuriante, livezi și crânguri, unde...

" Vița de vie în festoane ușoare
Din copac în copac, copacii în bulevarde,
Și fiecare bulevard o alee acoperită,
Atârnată de ciorchini negri".

Dintr-o măslinărie sumbră am ieșit pe câmpia deschisă, și în curând am găsit linia drumului antic - drumul pe care trebuie să fi venit Pavel. Acesta traversează o culme joasă care desparte văile Abana și Pharpar; iar pe vârful culmii se află scena convertirii. Mi s-a părut că există multă probabilitate în această tradiție. În acest loc, călătorul care vine dinspre sud obține prima vedere a Damascului. Când a ajuns acolo, Pavel a văzut în fața lui orașul spre care era îndrumat.

Zelul său înflăcărat ar fi fost în mod firesc aprins de această priveliște, și

faimos la Damasc; și un sat este arătat acolo care își ia numele de la patriarh, fiind numit "Locuința lui Avraam"" (Ant. i.7.2).
Helbon." Profetul spune despre Tyr: "Damascul a fost negustorul tău....in vinul de Helbon și lâna albă" (Ezec. xxvii. 18). La capătul ravenei, la gura căreia se află " Habitatul lui Avraam", se află satul He/bon. Valea sa îngustă este închisă de stânci abrupte și goale și de maluri lungi și abrupte, cu o înălțime cuprinsă între două și trei mii de picioare. Fundul gienelor este plin de livezi luxuriante, iar podgoriile terasate se întind până departe pe pantele munților, vița de vie agățându-se adesea de locuri unde s-ar crede că niciun picior uman nu se poate odihni. Satul este format din aproximativ cincizeci de case consistente, grupate în jurul unei moschei vechi, de sub care izbucnește o fântână nobilă. Deasupra fântânii se află un pridvor care se sprijină pe coloane antice, iar apa este primită de o piatră scobită, cu o legendă grecească ce poartă numele "Marelui Rege Markos". De-a lungul teraselor și în valea de jos se află ruine extinse. Acesta este Helbonul lui Ezechiel; și acestea sunt viile care au produs vinul renumit atât în târgurile din Tyr, cât și la curtea Persiei.
Mormântul lui Abel. Damascenii cred că Grădina Edenului a fost situată în câmpia lor și că lutul din care a fost format Adam a fost luat de pe malul Abanei. Prin urmare, nu este ciudat că ei ar fi localizat mormântul lui Abel în aceeași regiune. Pe o stâncă înaltă care domină sublimul poiană a Abanei, la aproximativ cincisprezece mile la nord de Damasc, se află presupusul mormânt. Acesta măsoară treizeci de picioare în lungime, iar lângă el se află ruinele unui mic templu. Privind în jos, de la această înălțime amețitoare, se vede, în interiorul și în jurul unui sat modern, erau ruinele unui oraș antic; în timp ce deschiderile și fațadele întunecate, care împânzesc îndesat faleza opusă, marchează necropola sa. În acest oraș se poate urmări originea probabilă a curioasei tradiții a mormântului lui Abel. Orașul, după cum aflăm dintr-o inscripție latină de pe marginea unui vechi drum excavat, se numea Ada; și nu a fost greu pentru arabii plini de imaginație să formeze din acest nume povestea mormântului lui Abel.
Dar Abila însăși are un interes sacru. Era capitala acelei provincii Abilene din care Lysanias era tetrarh atunci când Ioan Botezătorul și-a început slujirea publică (Luca iii. 1). Locul este deosebit de sălbatic și romantic.

ANEXĂ

A.

Următoarea estimare a numărului de persoane ucise în Siria în timpul masacrelor din 1860 a fost întocmită cu mare atenție de către reverendul S. Robson din Damasc și mi-a fost oferită cu amabilitate. Este mult mai mică decât propria mea estimare, bazată pe documente oficiale și pe scrisori de la prieteni din timpul și imediat după insurecție, dar probabil că este mai aproape de adevăr decât a mea, deoarece, în timpul acelor scene înfricoșătoare, era imposibil chiar și pentru cele mai cumpătate minți să nu exagereze; și foarte mulți dintre cei care au reușit să scape sau să se ascundă au fost la început considerați uciși. Am auzit de unul care a rămas timp de patru zile într-o fântână; de un altul care a zăcut o perioadă considerabilă de timp sub o grămadă de morți; de mai mulți care au apostaziat. Nici o estimare a numărului celor uciși efectiv nu poate da o idee adecvată a rezultatelor teribile ale acestor masacre. Mii de oameni care au scăpat de sabie au murit de spaimă, de foamete sau din cauza privațiunilor ulterioare. Cei uciși au fost bărbați, majoritatea în floarea vârstei, singurul sprijin și suport al soțiilor și copiilor.
Casele lor au fost arse; proprietățile le-au fost măturate; toate mijloa-

împreună, și mai ales în locuri publice precum bisericile și sălile de școală, un număr foarte mare dintre ei a fost ucis. Este sigur că, proporțional cu numărul lor, au fost uciși mult mai mulți dintre ei decât dintre locuitorii orașului, dar nu existau mijloace de a stabili numărul exact al celor care au pierit.

" Totuși, opinia celor mai în măsură să judece este că numărul străinilor uciși l-a depășit pe cel al locuitorilor care au pierit. Cele mai bune estimări ale numărului variază de la 1300 la 1500.

"Sunt sigur, prin urmare, că sunt mai degrabă sub adevăr decât deasupra adevărului când spun că pe 9, 10 și 11 iulie 1860 au fost uciși în Damasc cel puțin două mii cinci sute de creștini adulți de sex masculin. Aceasta este concluzia la care am ajuns după cele mai atente cercetări.

"Cele mai atente estimări estimează numărul celor masacrați în castelul Hasbeiya, în după-amiaza zilei de 12 iunie, la aproximativ o sută de combustibil, iar numărul celor masacrați în mod similar în aceeași zi în castelul Rasheiya la aproximativ trei sute cincizeci .

'"Doar aproximativ jumătate din bărbații adulți din Deir el-Kamr au pierit în masacrul din acest oraș.

Cele mai exacte estimări fac ca numărul celor uciși să fie între unsprezece și douăsprezece sute.

" Cu câteva zile înainte de masacrele de la Hasbeiya și Rasheiya, cu aproximativ o sută douăzeci de creștini au fost masacrați într-un sat numit Kinâkir, la granița de vest a Hauranului.

"Cam în același timp - adică imediat după începerea războiului din Liban - un mare număr de creștini a fugit din munți pentru a se refugia în Sidon. Porțile orașului au fost închise împotriva lor, iar ei au fost nevoiți să rămână în grădini) Acolo au fost atacați de dmsii din Liban și de mahomedanii din oraș, iar aproximativ trei sute au fost uciși.

"Acestea sunt toate masacrele; dar câțiva creștini au fost uciși în aproape toate satele în care existau locuitori creștini în jurul Damascului; în Ghitah, Wady el-Ajam, Hermon, Wady et-Teim superior, Wady et-Teim inferior și Anti-Liban, precum și în Bekaa și Belad Baalbek. În unele sate au fost uciși astfel doar doi sau trei, în multe șase sau opt sau mai mulți, iar în câteva sate considerabil mai mulți;

dar nu cunosc o estimare exactă a numărului total. Aceste crime au fost foarte deplorabile în sine, dar numărul lor este mic în comparație cu cel al persoanelor ucise în masacre, iar J le omite în întregime din calupul pe care urmează să-l dau. J omit, bineînțeles, și pe cei care au fost uciși în război.
'" Următorul este, așadar, cel mai bun rezumat pe care îl pot oferi :—-"

Damascns..... aproximativ 2.500
Hasbeiya..... "..... 1200
Rasheiya....." 2350
Deir el-Kame ....."..... 1,150
Sidon....."..... 300
Kinâkir ....."..... 120
.....
5,620

"Dacă la aceste cinci mii șase sute douăzeci se adaugă cei uciși, așa cum am observat mai sus, în satele din Damasc, Hermon, Anti-Liban și Bekaa, putem spune cu certitudine că aproximativ șase mii de creștini adulți de sex masculin au fost uciși cu sânge rece în masacrele din Siria din iunie și iulie 1860."

B.

Următoarea relatare foarte interesantă a suferințelor sale personale și a scăpării minunate din mâinile unei mulțimi însetate de sânge a fost scrisă de Dr. Meshakah în Avgust 1860, pentru și la cererea Rey. S. Robsou.
Documentul original în arabă se află în posesia domnului Robson, care a avut amabilitatea de a-mi oferi această traducere.
Pot să precizez că Dr. Meshakah este un protestant, unul dintre primele roade ale misiunii de la Damasc. Este un om cu o cultură considerabilă, de mare talent și cu o poziție socială bună. A fost ținut în cel mai înalt respect de toate sectele și clasele; și fiind medic și având o mare influență pe lângă guvern și consulii străini, a avut multe ocazii de a-i servi pe alții. Pe acestea nu a eșuat niciodată să

îmbrățișeze, iar numeroși mahomedani au experimentat bunătatea sa. Cu câțiva ani în urmă a fost numit viceconsul pentru Statele Unite ale Americii. Janizarul său, un mahomedan, s-a dovedit credincios și, prin curajul și devotamentul său, a fost mijlocul de a-i salva viața.

TRADUCERE

" Narațiunea a ceea ce mi s-a întâmplat în anul 1860 :—-
"În dimineața zilei de luni, 9 iulie, orașul era perfect liniștit, iar domnia sa, emirul Abd el-Kâdir 1 , s-a dus cu treburi personale în satul El-Ashrafiyeh.
"La ora două după-amiaza a izbucnit o insurecție în oraș, pentru că autoritățile au pus în lanțuri niște indivizi care în acea zi făcuseră figuri de cruci în streșini și îi îndemnau pe creștinii care treceau pe acolo să le calce în picioare. 2
"Eram atunci singur în casa mea. Janizarul meu aud fiul meu cel mare era absent cu treburi la palat, iar al doilea fiu era la școală Imediat ce a început izbucnirea revoltei, janizarul meu, Hajy Aly Alwan, s-a grăbit să se întoarcă acasă, dar insurecția ajunsese deja în vecinătatea casei mele și nu mai era posibil să ies singur din ea L-am trimis, așadar, pe janizar la emirul Abd el-Kâdir și l-am rugat să trimită câțiva dintre oamenii săi să mă protejeze.
S-a întâmplat că el se întorsese în acel moment de la E)-Ashrafiyeh și nu avea cu el decât șase dintre urmașii săi. Mi-a trimis patru dintre ei, dar, cum erau neînarmați, nu au reușit să ajungă la mine. Janizarul meu, însă, s-a aventurat cu curaj și a venit singur la mine.
" Când a venit, am încuiat ușile casei.
Aproape imediat au sosit mai mulți bărbați înarmați și au început să spargă ușa cu topoarele.
Abia am avut timp să-mi bag în buzunar o cantitate de monede de aur și de argint pe care le aveam pregătite în așteptarea unei astfel de ocazii, când ușa a fost spartă, iar oamenii înarmați - majoritatea soldați kurzi neregulamentari - au intrat și au început să tragă asupra mea.
Am scăpat și, în timp ce ei erau ocupați să jefuiască casa, am ieșit pe ușa din spate cu janizarul și cu cei doi copilași ai mei, Abraham și Selma.

sute de creștini, printre care și pe reverendul William Graham.
Dar Cel Prea Înalt și Sfânt m-a izbăvit de brutalitatea lor. Mustafa Bey, doi dintre ai săi nepoți și câțiva dintre adepții săi, au fost spânzurați pe data de 20 a lunii următoare.
" Insurecția a început în bazarurile din oraș și nu a ajuns la mine decât după o oră. Între timp, consulul englez l-a rugat pe pașa să trimită o gardă la mine acasă. Pașa a răspuns că a trimis un colonel să mă protejeze ;6 dar nu a venit nimeni la mine din partea guvernului."
Următoarele note la această narațiune sunt comunicate cu amabilitate de către domnul Robson și vor servi la lămurirea unora dintre incidente și declarații.

---

1. "Emirul Abd el-Kâdir a fost un șef al maurilor din Alger și cel mai distins conducător al acestora în lupta îndelungată împotriva Franței. După o lungă și curajoasă rezistență, el a căzut în mâinile cuceritorilor, în timpul domniei lui Ludovic-Filip. Ulterior, a fost eliberat și exilat la Damasc, unde a locuit timp de mai mulți ani înainte de 1860.
Datorită rangului său înalt, faimei sale de războinic și zelului său de mahomedan, a avut o mare influență în Damasc atât asupra poporului, cât și asupra guvernului. Un număr mare de ardeleni, prea îngâmfați și intoleranți pentru a trăi sub o putere necredincioasă cuceritoare, au emigrat în Siria. Mulți dintre ei trăiesc în Damasc și în jurul acestuia. Aceștia se supun cu toții emirului ca șef al lor Emirul, ca toți ceilalți din oraș, se temea de câteva săptămâni de un masacru. Deși era un mahomedan convins, era nerăbdător să îl prevină; și a făcut aranjamente pentru a-i înarma pe ardeleni și a-i angaja în apărarea sau salvarea creștinilor. El a fost în permanență în alertă timp de două sau trei săptămâni înainte de luni, 9; dar au fost luate măsuri pentru a-l convinge că orice pericol era trecut. De aceea, după cum spune Meshakah, orașul părea perfect liniștit în acea dimineață, iar emirul a plecat de acasă pentru afaceri private.
2. "Arestarea a doi mahomedani pentru insultarea publică a creștinilor nu a fost, desigur, cauza insurecției, ci un pretext pentru a acont plini un plan aranjat anterior,

granița va merge până la Zifron, iar ieșirea din ea va fi la Hazar-enan" (versetele 7-9). Dan, așa cum s-a afirmat, era limita nordică a "țării de stăpânire".
Hamat este la o sută douăzeci de mile nord de Dan. Între ele se află lanțurile Libanului și Anti-Libanului, valea Cœle-Syria și câmpia Hamat. Această câmpie factex Joshua xiii. După împărțirea țării "de la Danto Beer-Șeba" între triburi de către Iosua, o mare parte a teritoriului promis lui Moise a rămas încă în picioare și este descrisă cu minuțiozitate. Secțiunea situată la nord este următoarea: "Țara ghibliților și tot Libanul spre răsăritul soarelui (Anti-Libanul), de la Baal-Gad, sub muntele Hermon, până la intrarea în Hamat; toți locuitorii din ținutul muntos, din Liban până la Misrefotmaim, și toți sidonienii" (versetele 5,6). Se va vedea astfel că țara dată în legământ lui Avraam se întindea de la râul Egiptului până la Eufrat; cea promisă lui Moise se întindea de la râul Egiptului până la intrarea în Hamat; în timp ce expresia "de la Danto Beer-Șeba" nu cuprindea decât teritoriul împărțit efectiv de Iosua între triburi. "Un pământ al făgăduinței" este încă rezervat pentru vechiul popor al lui Dumnezeu. Ezechiel, în viziunea profetică, dă limitele sale, care corespund în toate punctele, cu excepția estului, cu cele ale lui Moise. Doar cu nordul am de a face în prezent ; și Ezechiel îl definește după cum urmează : - "Aceasta va fi granița țării spre partea de nord, de la Marea cea Mare, pe drumul lui Hetlon, așa cum merg oamenii spre Zedad; Hamat, Berotha, Sibraim, care este între granița Damascului și granița Hamatului; Hazor-hatticon, care este pe coasta Hauranului .Și granița de la mare va fi Hazar-enan"(xlvii. 15-17). Aceste marșuri nordice nu se află pe traseul obișnuit al călătorilor. Comparativ, s-a scris relativ puțin despre ele. Și totuși, printre ele au fost așezate scenele unora dintre cele mai tragice evenimente din istoria evreiască. Prin urmare, pe lângă interesul sfânt și istoric, o vizită în locurile principale poate avea farmecul noutății.

HAMATH.

Hamath este un oraș vechi și pitoresc. Dacă ne-am putea imagina Pompeiul restaurat și repopulat cu bărbații și femeile ale căror oase mucegăite sunt acum dezgropate din ruinele sale, nu ar prezenta un contrast mai mare cu orașele moderne din vest decât Hamath. Timp de

(2Sam. viii.9); dar într-o perioadă ulterioară Hamath a ajuns la o asemenea putere încât Amos l-a distins cu numele de "mare" (vi.2); iar monarhul asirian a vorbit despre cucerirea sa ca despre una dintre cele mai celebre realizări ale sale (2Rege sxviii.34). Când regatul Seleucizilor s-a stabilit în nordul Siriei, numele Hamat a fost schimbat în Epifania, în onoarea lui Antioh Epifanes, dar la răsturnarea puterii grecești, numele grecesc a dispărut ; și avem până în prezent vechea denumire ebraică păstrată în forma sa arabă Hamath. Hamath are încă treizeci de mii de locuitori. Timp de multe secole a fost reședința unei rămășițe a vechii aristocrații mahomedane - o rasă care se distinge acum prin sărăcie, mândrie și fanatism. Aceștia sunt dușmanii hotărâți ai oricărei schimbări, atât în religie, cât și în literatură, artă și viață socială.
Epoca lui Mahomed este epoca lor de aur; iar literatura Coranului este singura literatură demnă de acest nume.
Ori de câte ori îi întâlnește sau îi vede pe străzile murdare, stând la porți sau la rugăciunile lor din moschee, își amintește imediat de rugăciunea fariseului: "Doamne, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni". Odată am întâlnit un membru distins al acestei rase mândre în casa unui prieten musulman învățat și liberal din Damasc. Conversația s-a axat pe progresul artei și al științei în Europa de Vest. S-a vorbit despre căile ferate, motoarele cu aburi, tipografiile, telegraful electric și multe alte triumfuri ale descoperirilor moderne. El asculta cu un calm și o indiferență desăvârșite ; și în timp ce-și mângâia cu aroganță barba, din când în când murmura câteva cuvinte, printre care am putut depista cuvântul nu foarte elogios kâferîn ("necredincioși"). I s-a pus în mână un exemplar frumos al Coranului, o bijuterie a editurii din Leipzig. L-a deschis. "Este tipărit", a exclamat el, aruncându-l de lângă el și ștergându-și degetele ca și cum simpla atingere ar fi fost o poluare. I-am atras atenția asupra stării comparative a Angliei și a Orientului, atât în antichitate, cât și în timpurile moderne. I-am arătat că trebuie să fie ceva în neregulă în cel din urmă - un defect grav în guvernarea și în credința sa - atunci când un astfel de obstacol fatal a fost pus în calea progresului artei și civilizației. Răspunsul său a fost deosebit de caracteristic pentru starea de spirit a tuturor mahomedanilor ortodocși. El explică, de asemenea, după părerea mea, adevărata sursă a proastei guvernări

ent. Proprietatea este la fel de nesigură încă la granițele deșertului arab ca și în zilele lui Iov (Iov i. 14, 15). La aproximativ trei mile est de Arethusa se află micul sat de Zifrun, probabil identic cu Ziphron, pe care Moise îl menționează ca fiind unul dintre orașele limitrofe ale "țării promise" (Num. xxxiv.9).

Eram nerăbdător să vizitez satul, pentru a face un studiu complet al "marșurilor" nordice; dar se spunea că Anezehii sunt să fi tăbărât în apropiere, iar întreaga câmpie era brăzdată de călăreții lor. Servitorii și ghidul meu au refuzat să mă însoțească.

Au refuzat chiar să călătorească până la Hums, pe malul estic al râului, pentru că spuneau că arabii ne vor vedea și ne vor jefui. Acolo există o cărare de-a lungul malului vestic, dar este foarte lungă și foarte proastă, și am hotărât să nu o urmez, orice s-ar întâmpla.Văzând că argumentele erau zadarnice și că soarele se lăsa în jos, mi-am pintenat calul și am luat-o la fugă pe drumul direct. Servitorii mei m-au urmat cu reticență. Am întâlnit doar doi cavaleri Anezei, care au considerat prudent să ne lase să trecem muezzin îi chema pe "credincioși" la rugăciunea de seară când am am intrat pe poarta din Emesa.

EMESA.

Emesa arabă Hums, și romană Emesa, nu are prea multe elemente de istorie sau de interes anticariat care să atragă călătorul. Este un oraș curat, compact, curat și plin de viață, cu douăzeci de mii de locuitori, înconjurat de ziduri vechi, abia suficiente pentru a respinge o incursiune bruscă a lui Bedawîn. A fost celebru în epoca clasică pentru un magnific templu dedicat zeului soarelui sirian, ai cărui preoți erau prinți de țării. Unul dintre ei a devenit împărat roman și este de obicei numit după numele divinității sale, Elagabalus. Emesa a fost necunoscută în istorie înainte de zilele lui Strabon; dar este doar posibil ca ea să fie identică cu biblica Zobah, care era situată între Hamat și Damasc (1 Regi xi. 23; I Cron. xviii. 3), și pe care regele David a cucerit-o atunci când s-a străduit să câștige pentru Israel întreaga țară cuprinsă în legământul avraamic. Așa consider că este înțelesul lui 2 Sam. viii. 3; "David l-a bătut și pe Hadadezer, fiul lui Rehob, regele lui Zoab, pe când se ducea să își recupereze granița la Râul Eufrat" (comparați Gen. xv. 18).

mi-a făcut o invitație insistentă la Sudud, pe care am acceptat-o cu plăcere. Zedad se afla la opt ore sud-est de Emesa, peste o câmpie deschisă și pustie. Am părăsit orașul cu puțin înainte de apusul soarelui, într-o frumoasă seară de toamnă. Aerul era proaspăt și blând ; dar după cinci luni lungi de cer fără nori și soare arzător, nu e de mirare că "cerul părea de aramă și pământul are fier". L-am găsit pe prietenul meu, preotul, și vreo zece sau doisprezece dintre oamenii săi, călare pe catâri și măgari, așteptându-ne în fața porții. M-a frapat înfățișarea venerabilă și chiar nobilă a bătrânului; și m-am gândit că ar putea fi considerat ca un reprezentant deloc nedemn, cel puțin în ceea ce privește aspectul exterior ,al episcopilor sirieni din vremurile primitive. Ochii îi erau strălucitori, obrazul îi era bronzat, iar barba-i curgătoare era albă ca zăpada. Purta o șapcă neagră, cu coroana înaltă și circulară; o haină dedesubt strânsă din satin purpuriu, legată în jurul taliei cu un brâu; iar peste toate acestea era aruncată o haină lungă și largă din serjă neagră. Călărea un catâr robust, a cărui șa și carcase bine căptușite erau împodobite cu numeroase ciucuri roșii și negri, Bobițe și brelocuri de argint.

O plimbare de o oră și jumătate ne-a dus la Meskineh, un mic cătun ocupat de o colonie din Sudud și care formează unul dintre avanposturile de locuire de pe câmpia Emesa. Aici am făcut o oprire pentru a aștepta formarea caravanei și lumina lunii. Drumul de la Emesa la Sudud este foarte periculos în timpul toamnei. Anezeii și Beni-Shemâl sunt atunci tabărați în jurul fântânilor Kuryetein și Salemîyeh, departe, spre est ; iar călăreții lor cutreieră câmpia până la porțile orașului, jefuind călătorii rătăciți, jefuind caravanele și alungând turmele și cirezile. Preotul mi-a spus că au spioni în Emesa și iscoade călare de-a lungul drumurilor principale, care anunță tribul de orice ocazie favorabilă pentru jaf. Sătenii săraci suferă foarte mult. Convoaiele lor de cereale sunt urmărite îndeaproape și, nu de puține ori, recoltele obținute cu greu pe parcursul unui an întreg sunt luate într-un singur raid. "Și guvernul nu vă protejează? ", am întrebat eu. "Guvernul!", a exclamat el cu surprindere; "guvernul nu face altceva decât să-și colecteze impozitele!". Cât de adevărat era tabloul pe care vechii profeți îl făceau despre viitorul Siriei! "Jefuitorii au venit pe toate înălțimile prin pustiu; căci sabia Domnului va mistui de la un capăt al țării până la celălalt capăt al țării: nici o făptură nu va avea

pace. Au semănat grâu, dar vor secera spini; s-au chinuit, dar nu vor avea nici un folos; și se vor rușina de veniturile voastre, din cauza mâniei aprinse a Domnului" (Ier. xii. 12,13). "Își vor mânca pâinea cu grijă și își vor bea apa cu uimire, pentru ca țara ei să fie pustiită de tot ce este în ea, din cauza violenței tuturor celor care locuiesc în ea" (Ezech. xii. 19). Când a răsărit luna, s-a dat ordinul de plecare. Caravana era mult mai mare decât mă așteptam. Erau în jur de șaizeci de sududîyeh, toți înarmați cu pistoale, în afară de o duzină sau două de negustori din Emesa și Hamat ; iar animalele - cămile, catâri și măgari - puteau fi probabil în număr de două sute.

UN MARȘ DE NOAPTE ÎN DEȘERT

Preotul și șeicul din Sudud, care călărea un cal bun, au preluat conducerea și m-au rugat să mă alătur lor, după ce au dat ordine stricte tuturor străinilor, pentru că țineau la siguranța lor, să nu părăsească corpul principal nici măcar o clipă și să nu vorbească mai mult decât o șoaptă.

Am pornit în viteză. Ritmul nostru era oarecum lent, dar constant. Nu se auzea nicio voce, iar singurul sunet pe care urechea îl putea detecta era zgomotul surd și înăbușitor al pașilor oamenilor și animalelor pe solul prăfuit. Luna palidă își revărsa lumina argintie pe câmpia cenușie, pe jumătate dezvăluind, pe jumătate ascunzând; iar corpul lung și compact al bărbaților și animalelor, care se strecura fără zgomot peste pustiul pustiu, avea un aspect spectral ciudat care aproape că te alarma. La început, terenul era perfect plat ; dar după câteva ore de mers, a devenit din ce în ce mai ondulat și întrerupt "de vaduri și de albii de torente uscate. Într-unul dintre acestea am coborât și am mărșăluit timp de o milă sau mai mult. Am văzut că șeicul era acum numai neliniște și vigilență ; și că reverendul prietenul meu , care o vreme dăduse din cap pe catârul său atent, s-a trezit și i-a adresat câteva cuvinte șefului. Am ajuns la concluzia că aceasta era o parte periculoasă a drumului, iar gândurile mele s-au concretizat curând destul de neplăcut. Șeicul, după cuvintele preotului, a tropăit înainte și în curând a dispărut din vedere. Noi am continuat ca și înainte ; dar, după cum credeam, ceva mai încet.

Șeicul nu lipsise mai mult de un sfert de oră când s-a întors la galop și, împingându-se până în mijlocul caravanei, a strigat cu o șoaptă profundă

și serioasă: "Hauweluf" (stai). Caravana s-a oprit într-o clipă. Totul a devenit atât de nemișcat și de statuar, încât cineva și-ar fi putut imagina că vocea lui i-a transformat în piatră. Încă o clipă și am văzut că toate armele erau desfăcute și că cei din frunte s-au adunat în jurul șefului lor.

Galopând până la grup, am întrebat ce se întâmplase. "Arabii" a fost răspunsul, și a fost suficient pentru a explica totul.

Șeicul, care era bine încălecat, și-a desfăcut pușca, a examinat amorsarea pistoalelor sale și le-a spus oamenilor săi să rămână calmi și liniștiți în timp ce el mergea înainte pentru a face o recunoaștere. M-am alăturat lui. După ce am călărit aproximativ un sfert de milă, am ajuns la o curbă bruscă în vale, unde părea să se deschidă într-un platou ondulat. Aici neam oprit, iar tovarășul meu, atingându-mă de braț, a arătat spre un teren care se înălța în depărtare, în stânga, și a spus: "Shûf."

"Aceia sunt copaci", am spus eu; dar în acea clipă calul meu, cu adevăratul instinct al rasei sale, a ciulit urechile, a ridicat capul și a scos un sforăit scăzut și furios.

"Trebuie să fie arabi și călare", am adăugat eu acum.

"Calul tău îți spune asta."

"Nu putem să ne apropiem mai mult de ei?" Am întrebat.

"Nu. Dacă avansăm un metru dincolo de această stâncă, ochii lor ascuțiți ne vor detecta. Arabul are ochi de vultur atunci când este în incursiune."

Din fericire, aveam binoclul meu dublu de câmp agățat la mine.Scoțându-l și întorcându-l asupra grupului, i-am văzut clar și, spre marea surpriză a tovarășului meu, i-am spus într-o clipă numărul și echipamentul lor.

"Sunt șapte călăreți înarmați cu sulițe. Ei avansează încet, în linie, pe aici.

"Sunt doar șapte? Nu mai poți distinge mai mulți?", au fost întrebările nerăbdătoare ale tovarășului meu.

"Nici unul; nici un alt om", i-am răspuns, în timp ce îi examinam din nou îndeaproape cu geamul. "Dar rămâi - ce este acolo, pe creasta acelui teren care se înalță mai la dreapta? Mai mulți arabi, cât trăiesc eu ! Un corp mare - unii călare, alții pe dromaderi. Le văd sulițele strălucind în lumina lunii."

"Care e numărul lor?" a întrebat șeicul."

"Patruzeci, cel puțin ; și fiecare dromader duce doi. Le văd distinct conturul pe cerul senin."

"Este un ghuzu al Beni-Shemâl", a spus șeicul, cu tristețe și amărăciune. "Dumnezeu să-i ajute pe bieții mei oameni; suntem cu toții pierduți!"
"Nu putem scăpa încă?" am răspuns eu. "Vedeți, corpul principal se îndreaptă spre sud și trebuie să traverseze valea cu cel puțin o jumătate de milă înainte. Dacă oamenii tăi păstrează liniștea, nu pot fi văzuți în vale."
"Adevărat. Dar aceștia - privește-i pe aceștia", a spus șeicul, arătând spre arabii pe care îi văzusem prima dată și care continuau încă să avanseze încet, "nu ne vor descoperi?".
Mi-am întors binoclul spre ei, apoi am spus: "Vin direct spre noi. Apropiați-vă mai mult sau vă vor vedea, pentru că este evident că sunt foarte atenți".
În locul în care ne aflam, o stâncă de calcar zimțată, înaltă de vreo opt sau zece picioare, se proiecta de pe malul nordic. Partea de lângă noi era adânc săpată și forma un fel de peșteră naturală. În jurul ei, valea se întorcea într-un unghi ascuțit. Eram astfel complet ascunși de toți cei din față, în timp ce la aproximativ o sută de metri în spatele nostru se afla o altă stâncă și o ușoară curbă a poienii, care servea în mare măsură la ascunderea caravanei chiar și de noi. Pericolul care ne amenința și natura critică a poziției noastre m-au făcut să examinez minuțios fiecare aspect al poienii.
Acum vedeam că de corpul principal nu aveam de ce să ne temem; iar dacă ceilalți treceau prin fața stâncii aveam toate șansele să scăpăm și noi de observația lor; dar dacă o ocoleau, nimic nu ne putea salva.
"Du-te înapoi la oamenii tăi", i-am spus tovarășului meu, "ține-i aproape și perfect nemișcați.
Eu voi rămâne aici să îi supraveghez pe arabi. Dacă trec pe lângă această stâncă, sau în orice alt mod descoperă caravana, vă puteți baza pe mine fie că voi fi cu voi, fie că vă voi avertiza corespunzător.
Între timp, pregătește-ți oamenii; și dacă se întâmplă ce e mai rău, aveți 60 de muschete."
A plecat într-o clipă. Am coborât apoi de pe cal și mi-am tras calul aproape sub cornișa proeminentă. Printr-o crăpătură am văzut că avea comanda grupului de înaintare și a întregului platou.

Arabii au venit direct spre mine. Deja le puteam auzi vocile. Erau splendid călare. Când au fost pe cale să coboare în poiană, au virat spre stânga pentru a evita malul abrupt și câteva cornișe sparte. "Suntem în siguranță!" am exclamat în sinea mea. Cel mai apropiat dintre ei nu era la mai mult de douăzeci de metri distanță și, chiar când a ajuns la fund, calul său a pornit brusc și a urlat. Calul meu era pe punctul de a răspunde, când printr-o frânare a frâului l-am redus la tăcere; și creatura înțeleaptă părea să știe că mă aflu în pericol. Întregul grup s-a oprit. "Ce e aici?", au strigat, și s-au uitat în jur. Omul de lângă mine s-a întors pe spate și a avansat. Era un moment anxios și critic. Viețile multora păreau să atârne acum de un fir de ață. Arabul se afla de o parte a stâncii, iar eu de cealaltă parte. Am văzut vârful suliței sale lungi și ciufulite la câțiva metri deasupra mea; dar nu-l puteam vedea pe om, pentru că nu îndrăzneam să ridic capul. Dacă mai înainta încă un metru, sau dacă calul meu făcea cea mai mică mișcare, eram pierduți. Cu piciorul în eșafod și cu mâna pe gâtul calului, stăteam ca o statuie, pregătit, în cazul în care ar fi trecut de stâncă, să fac o săritură îndrăzneață înainte, care știam că îl va împinge înapoi la tovarășii săi. Nu voi putea uita niciodată acel moment de suspans. S-a terminat curând. Am auzit un strigăt din partea tovarășilor lui, apoi sunetul picioarelor calului său pe pietrele din albia uscată a torentului. Am ridicat din nou capul și am văzut întregul grup urcând pe malul sudic, iar în cinci minute au dispărut din peisaj. Am încălecat și i-am urmărit cu prudență, și am avut satisfacția intensă de a-i vedea pe ei și pe prietenii lor plecând în pas accelerat, departe, prin deșert. După o jumătate de oră de oprire, caravana a pornit din nou, iar noi am ajuns la Sudud chiar când primele zări ale dimineții au apărut în est. Așa s-a încheiat marșul meu de noapte. L-am descris aici cu un dublu scop: - să servească drept ilustrare a vieții moderne la granițele deșertului sirian ; și să arate cât de adevărată a fost imaginea biblică a ismaelitului: "Mâna lui va fi împotriva fiecărui om"; și cât de adevărate au fost prezicerile despre starea tulbure a Palestinei: "Nici o făptură nu va avea pace".

cândva un loc important ; iar numele, împreună cu vechea biserică masivă, ne permite să îl identificăm cu orașul episcopal grec Koradea. Încă de la vizita mea, am fost convins că acesta este Hazar-enan, de mult pierdut, menționat de Moise ca punct de reper nord-estic al Israelului (Num. xxxiv. 9) ; și de Ezechiel ca fiind situat între granițele Hamatului și Damascului (xlvii. 17; xlviii. 1). Dacă este așa, linia frontierei nordice este acum destul de bine stabilită. Granița lui Ezechiel este până aici identică cu cea a lui Moise, dar din acest punct ea variază; Ezechiel include regatul Damascului; Moise îl exclude; și de aceea Moise își trasează linia spre vest de la Hazar-enan la Ribla, apoi spre sud, prin Cœle-Siria, până la Iordan. Șafan, următorul punct după Hazar, este necunoscut ; dar trebuie să facem o vizită la Riblah.

RIBLAH

Prima mea vizită la Riblah am descris-o în altă parte; * a doua a avut loc vreo trei ani mai târziu. Plecând din Sudud odată cu zorii zilei, însoțit doar de cei doi servitori ai mei și de un ghid, am traversat câmpia mohorâtă până la Hasya (trei ore). A fost o călătorie destul de riscantă, mai ales după experiența "marșului de noapte". Am ajuns totuși în siguranță, spre marea surpriză a bunului meu prieten, Aga de Hasya, care m-a asigurat că Bedawînii țineau întreaga țară în agitație și făcuseră ca drumul principal spre Damasc să fie impracticabil. După două ore de odihnă și un mic dejun substanțial la Aga's castel ospitalier, am încălecat din nou și am pornit spre Riblah. Traseul meu se afla încă în câmpie; dar pantele nordice ale AntiLebanonului se ridicau acum, goale și aspre, aproape de stânga mea.

RUINELE DIN RIBLAH.

Într-o oră am trecut printr-o deschizătură care intersectează creasta aproape de terminarea ei; și apoi încă o oră de galop m-a dus la Riblah. Riblah și-a păstrat numele vechi, deși nu mai este vizibil nici măcar un fragment din orașul antic. Casele sale sunt sărace și sărăcăcioase, dar situl este splendid. Orontes curge pe lângă el, un râu adânc și leneș; și o câmpie de o fertilitate fără egal se întinde pe kilometri întregi de fiecare parte. A remarcat vreodată cititorul meu acuratețea topografiei biblice

* " Five Years in Damascus," vol. ii.

măreață a arătat savanților europeni că povestirea negustorilor din Alep, în loc să fie exagerată, era departe de adevăr. În descrierea ruinelor din Palmira ar fi aproape imposibil să se exagereze. Nu există nimic asemănător cu ele în lume. vederea lor din vârful dealului adiacent este ca un vis de pe un tărâm de basm. Este adevărat că în Atena și în alte orașe din Grecia există clădiri individuale mai frumoase ca stil și mai perfecte în execuție decât oricare dintre cele cu care se poate lăuda Palmira; există, de asemenea, în Egipt și în Siria structuri de o amploare mai colosală; dar în niciun alt loc din lume nu putem găsi un număr atât de mare de temple, palate, colonade, morminte și monumente, grupate astfel încât să poată fi văzute dintr-o singură privire. Iată mărturia lui Wood și Dawkins, conducătorii expediției despre care tocmai am vorbit, dată după ce au străbătut întregul circuit al ținuturilor clasice și sacre : - "Abia trecusem de aceste monumente venerabile, când dealurile care se deschideau ne-au descoperit, dintr-o dată, cea mai mare cantitate de ruine pe care o văzusem vreodată, toate din marmură albă, iar dincolo de ele, spre Eufrat, o pustietate plată, cât vezi cu ochii, fără nici un obiect care să arate viață sau mișcare. Cu greu este posibil să ne imaginăm ceva mai izbitor decât această priveliște; un număr atât de mare de stâlpi corintici, amestecați cu atât de puține ziduri sau clădiri solide, ofereau o varietate de perspective dintre cele mai romantice." Este de dorit ca unii dintre fotografii noștri pricepuți și întreprinzători să facă o vizită la Palmira. schițele și desenele lui Wood și Dawkins sunt frumoase și fidele; dar oricât de îndemânatic ar fi fost creionul artistului, oricât de precis ar fi fost ochiul și scara arhitectului, în ceea ce privește minuțiozitatea detaliilor și perfecțiunea reprezentării, nici una, nici cealaltă nu pot rivaliza cu imaginea soarelui. Apoi, monumentele din orașul deșertului sunt atât de numeroase, gruparea lor este atât de particulară, iar acum, din păcate, atât de confuză, încât este imposibil să se facă o descriere fidelă prin schiță sau desen. Și, în plus, artistul nu poate niciodată să obțină suficient timp și liniște pentru munca sa. El este hărțuit peste tot, după cum pot spune din tristă experiență, de Bedawîn indiscret și adesea persecutor, urmărind orice prilej de a fura în particular sau de a jefui în mod deschis. Pe lângă marile monumente și ornamentele rafinat sculptate de pe portaluri, cornișă și fronton, există acele inscripții

palmyrene și bilingve unice, pe care numai fotograful le poate reproduce. Un manipulator priceput, cu o echipă bună de asistenți, ar putea fotografia toată Palmyra într-o singură săptămână și ar aduce cu el în Occident o serie de imagini aproape de neegalat în ceea ce privește frumusețea, ciudățenia și interesul istoric și anticariat.

ISMAELITUL

Călătoria mea la Palmyra a fost oarecum aventuroasă. Întregul meu grup era format dintr-un prieten englez, un șeic din Arak și un conducător de cămilă, patru oameni în total, călare pe trei dromaderi.
Să încerci să mergi de la Damasc la Tadmor, printr-o sută de mile de deșert infestat de bandiți pânditori și invadat de Bedawîn ostili, cu o astfel de escortă, poate părea probabil puțin temerar. Și, privindu-l acum, din izolarea calmă a bibliotecii mele, unde emoția și romantismul călătoriilor orientale nu-și găsesc locul, înclin să cred că a fost imprudent. Cu toate acestea, a avut aceste efecte bune; m-a îndepărtat de la traseul obișnuit și direct; m-a adus în contact strâns cu un număr de triburi prietenoase; mi-a oferit o mare experiență a ospitalității arabe autentice; și mi-a oferit, în plus, câteva ilustrații foarte palpabile, chiar dacă nu foarte plăcute, ale adevărului profeției pronunțate din vechime asupra lui Ismael și a posterității sale: "El va fi un om sălbatic; mâna lui va fi împotriva oricărui om și mâna oricărui om împotriva lui" (Gen. xvi. 12).

DESERTUL

Era a cincea dimineață a călătoriei noastre, iar șeicul ne-a spus că până la prânz vom vedea ruinele lui Tadmor. De trei zile întregi mărșăluisem deja prin deșert. Nu, însă, deșertul închipuit de copilărie - o câmpie de nisip în derivă, arzând în razele aprinse ale soarelui și mărginită de cercul orizontului. Acest deșert avea trăsături mai plăcute. Erau lanțuri lungi și grupuri de munți, care prezentau o varietate plăcută de forme și contururi și, uneori, și de culori, deși nuanța generală era gri deschis sau alb-gălbui, atât de caracteristică stratelor de calcar din Siria. Ici și colo, o faleză de gresie roșie închisă, un dig de gresie neagră sau un con grațios de cretă albă ca zăpada rupeau uniformitatea. Într-unul sau două puncte am văzut o combinație singulară de culori în același vârf, - alb, roșu, roz și negru, - amintind de nuanțele superbe ale stâncilor din Edom. Între munți se aflau

apropierea unui cort solitar sau a unei mici tabere, ai cărei ocupanți erau necunoscuți conducătorului nostru și bănuiți a fi dușmani ai tribului său. Ni s-a spus atunci să ne înăbușim fețele, să ne conducem rapid dromaderul până la ușa cortului și să descălecăm. Eram astfel în siguranță. Legea arabă îl făcea pe stăpânul cortului responsabil pentru viețile noastre și pentru distracția noastră. În astfel de ocazii, nu se rostea niciun cuvânt până când nu ne așezam în cort și nu ni se punea nicio întrebare pe toată durata ședерii noastre despre cine eram, de unde venisem sau încotro mergeam. O trăsătură asemănătoare a scoțienilor din Highland este frumos ilustrată de Scott în "Doamna lacului".---

"Întâmpinarea oaspetelui ei a fost binevenită,
Și fiecare ritual de curtoazie a fost plătit,
Ceea ce ospitalitatea putea pretinde,
Deși toți nu i-au cerut nașterea și numele.
Atât de mult respect față de un oaspete,
încât cel mai căzut dușman putea să se alăture ospățului,
Și de la ușa dușmanului său cel mai mortal
Se întorcea neîndoielnic, banchetul s-a terminat."

MARȘ PRIN DEȘERT

Fără îndoială, cu o astfel de ospitalitate se lăuda Iov atunci când spunea: "Străinul nu s-a cazat pe stradă; eu mi-am deschis ușile pentru călător" (xxxi.32). Era, așa cum am spus, a cincea dimineață a călătoriei noastre. Ne trezisem înainte de răsărit, iar prima dungă cenușie a noii zile era abia vizibilă de-a lungul orizontului estic când am încălecat dromadele și am pornit la drum. Tabăra în care ne petrecusem noaptea se afla într-o vale largă, închisă la nord și la sud de lanțuri abrupte de calcar nud, dar care se deschidea la est, la o distanță de câțiva kilometri, către o câmpie nemărginită. Conducătorul nostru a mers direct la creasta nordică. Am urcat pe ea pe o potecă atât de abruptă, atât de accidentată și, pe alocuri, atât de îngustă, încât de multe ori m-am temut că dromaderul se va răsturna și ne va zdrobi pe stâncile de jos. De pe vârf aveam o priveliște impunătoare. În față, o câmpie largă, goală și cenușie, delimitată la nord

epuizase. Am înaintat cu pași repezi și mișcări ca de navă, într-o liniște perfectă, chiar dromaderii noștri părând să simtă că aceasta era o regiune care trebuia străbătută cu toată viteza posibilă.Am înaintat cu pași repezi și mișcări ca de navă, într-o liniște perfectă, chiar dromaderii noștri părând să simtă că aceasta era o regiune care trebuia străbătută cu toată viteza posibilă.Dintr-o dată, la ieșirea dintr-o mică poiană, o scenă de o frumusețe rară a apărut în fața noastră, luându-ne complet prin surprindere. Un lac a apărut în față, cu marginea sa mărginită de arbuști și stufărișuri înalte; ici și colo, un insuliță îi varia suprafața, acoperită de palmieri pitici, ale căror ramuri grațioase și plumoase se aplecau spre apele sticloase. Departe, de-a lungul țărmului său mai îndepărtat, gonea un arab solitar pe un dromader , - acum mărșăluind dublu, omul și umbra ; acum ridicând stropi sclipitori în timp ce picioarele animalului se scufundau ușor în marginea lacului. Era o scenă feerică, care părea cu atât mai încântătoare din cauza contrastului cu pustietatea totală a câmpiei înconjurătoare.

Ne-am scufundat din nou într-o poiană care ne traversa drumul. Ne-am apucat să urcăm pe partea cealaltă; am privit în jur. Lacul dispăruse. Era un miraj. Arabul solitar pe dromaderul său fugar a trecut pe lângă noi ; și atât de mare a fost surpriza noastră, încât eram pregătiți să-l vedem și pe el dispărând. Cu rapiditate și precauție, șeicul ne-a condus de-a lungul bazei munților care se înălțau departe deasupra noastră, aici în pante lungi și pietruite, iar acolo în prăpastii încruntate, acoperite de mari mase de stâncă proeminentă, care păreau că o atingere de copil le-ar fi aruncat peste capetele noastre. Am depășit un pinten stâncos și șeicul s-a oprit. "Priviți", a exclamat el, arătând spre o deschizătură îngustă în linia joasă de dealuri care traversa câmpia din față. Am văzut un castel încoronând un vârf conic ; am văzut turnuri înalte și subțiri pe versanți și în partea de jos a trecătorii de mai jos. "Acela este Tadmor. Yallah !" Dar în clipa următoare doi călăreți arabi sălbatici și-au înhămat caii gâfâiți la o distanță de un foc de pistol. Nu au scos nici un cuvânt. Nu au dat nici un semn. Unul dintre ei, după ce a aruncat o privire rapidă asupra grupului nostru, și-a învârtit calul și a plecat în galop prin câmpie. Celălalt a rămas, nemișcat ca o statuie, sprijinit pe lancea sa lungă. Șeful nostru a rămas tăcut. Părea aproape paralizat.

Dromaderul său se plimba în voie, cultivând buruienile uscate. Ceva nu era în regulă, nu știam prea bine ce. Nu am fost lăsați mult timp în suspans. Un nor de praf a apărut apropiindu-se de noi dinspre câmpie. S-a deschis și am văzut o trupă de vreo patruzeci sau cincizeci de călăreți care ne ataca cu toată viteza. În clipa următoare, un număr de lănci strălucitoare au fost fluturate cu furie în jurul capetelor noastre. Rezistența ar fi fost mai mult decât inutilă. Eram prizonieri. Am fost conduși prin câmpie pe o distanță de aproximativ două mile și apoi am întâlnit întregul trib al răpitorilor noștri în marș. A fost o priveliște ciudat de interesantă. Cât vedeai cu ochii, câmpia era acoperită de nenumărate turme de cămile, turme de oi, călăreți și dromaderi încărcați cu corturi și tot felul de mobilier și ustensile. Șeicul, care din întâmplare îmi ținea animalul de frâu, și-a înfipt sulița în pământ și a descălecat. Era semnalul pentru campare. Într-o clipă, corturile erau pe pământ, iar sute de femei mânuiau ciocanele grele cu care înfigeau cuțitele mari de fier pentru corturi. Aceasta este întotdeauna munca lor și o fac cu o dexteritate deosebită. Privindu-le, nu am putut să nu-mi amintesc de Jael. "Ea și-a pus mâna la cuiul de cort (cuvântul ebraic tradus prin "cui" este exact același cu denumirea arabă pentru "cui de cort"); mâna ei dreaptă la ciocanul lucrătorilor; l-a lovit cu ciocanul pe Sisera și i-a lovit capul; l-a bătut și i-a străpuns tâmplele" (Judecători v. 26). Am avut parte și de alte ilustrații ale aceleiași povești tragice atunci când au fost montate corturile. Ne era sete, iar ei ne-au adus lapte proaspăt de la cămilă. Apoi ne-au pus în față un vas metalic uriaș cu leben ("caș acru"). "Binecuvântată mai presus de femei va fi Ieel, soția lui Heber, chenitul; binecuvântată va fi mai presus de femeile din cort. Apă a cerut el, lapte i-a dat ea. Într-un vas domnesc a pus cașul înaintea lui" (vers. 25).

" TADMOR ÎN PUSTIETATE "

La început, perspectivele noastre în închisoarea noastră din deșert păreau destul de sumbre. Se cerea o răscumpărare mare. Amenințări neplăcute au fost lansate atunci când am refuzat-o categoric. Treptat, însă, speranțele noastre s-au luminat, iar în ziua următoare, la prânz, totul a fost aranjat atât de satisfăcător încât răpitorii noștri ne-au escortat în

stil mare la Tadmor. Prima privelişte a acelui oraş clasic a fost ciudată şi impresionantă, cu mult peste toate anticipările noastre. Am ajuns la trecătoare prin creasta joasă de est; am început să urcăm pe un teren înalt care formează coroana trecătorii. Până acum nu văzusem nimic în afară de vechiul castel deasupra capului, în stânga, şi câteva morminte în formă de turnuri pe versanţii dealului. În cele din urmă, am ajuns pe creastă şi atunci întregul sit al oraşului a izbucnit în faţa noastră. Imediat în faţa noastră se întindea o câmpie albă, cu o circumferinţă de aproximativ cinci sau şase kilometri, acoperită în întregime şi, în multe locuri, plină de ruine. Prin centru trecea o colonadă corintică. Departe, dincolo de el, la est, se ridica marele templu al soarelui, el însuşi aproape un oraş de proporţii. În dreapta şi în stânga, într-o varietate nesfârşită, erau împrăştiate grupuri de coloane şi piloni monumentali individuali; în timp ce peste tot pământul era presărat cu arbori frânţi şi mari grămezi informe de ruine, toate albe şi strălucitoare în lumina strălucitoare a soarelui. O astfel de privelişte nu a mai fost văzută în altă parte:---

----"Temple, palate, un vis minunat,
Care nu trece; pentru multe leghe,
Voi mai întoarce încă deşertul."

Şi totul era pustiu. Ca nişte oase decolorate pe un câmp de bătălie îndelung neglijat, ruinele acelea zac, singure şi părăsite. În partea sudică a oraşului, un mic pârâu curge dintr-o prăpastie în partea de munte şi şerpuieşte spre est, mărginit de iarbă şi frunze fragede, până când se termină într-un cerc de grădini, a căror verdeaţă strălucitoare a livezilor şi palmierilor contrastează frumos cu albul intens al ruinelor şi al câmpiei nemărginite de dincolo. Palmyra a fost o oază dublă în deşert - o oază a naturii şi a artei; o oază de bogăţie fizică şi de splendoare arhitecturală.

RUINELE PALMYREI.

TEMPLUL SOARELUI

Aceasta este cea mai frumoasă clădire din Palmyra, iar ca întindere şi frumuseţe este greu de întrecut în lume. Curtea, de două sute cincizeci de metri pătraţi, era înconjurată de un zid înalt de şaptezeci de picioare, bogat ornamentat la exterior cu pilaştri, frize şi cornişe. Intrarea se făcea

printr-un portic cu zece coloane. De jur împrejurul întregului interior se întindea o colonadă dublă, formând "pridvoare" sau claustre asemănătoare celor din templul din Ierusalim. Fiecare stâlp din clopotnițe avea un piedestal, sau suport, pentru o statuie. În apropiere, dar nu în centrul curții, se află naosul sau templul propriu-zis - în această privință, seamănă și cu templul lui Irod. Acesta era înconjurat de un singur rând de coloane corintice canelate, cu capiteluri de bronz, care susțineau un antablament neîntrerupt, bogat ornamentat cu ghirlande de fructe și flori, susținute la intervale de genii înaripate. Efectul ansamblului - coloanele albe, capitelurile de bronz, cornișa sculptată, cloștile nobile, lungile rânduri de statui - trebuie să fi fost grandios. În prezent, nu prea mai avem nicio clădire care să poată fi comparată cu aceasta. Zidul de incintă este încă tolerabil de perfect, iar naosul este aproape complet. Mai mult de o sută dintre stâlpii din cloistere au rămas în picioare; dar cea mai mare parte a interiorului este plină de cocioabe mizerabile ale locuitorilor moderni, care s-au adunat aici pentru siguranță.

MAREA COLONADĂ.

Alături de Templul Soarelui, Colonada este cel mai remarcabil obiect din Palmyra. Începând dinspre est, de la un splendid arc de triumf, trece prin centrul orașului, și are o lungime de aproape o milă. Inițial, existau patru rânduri de coloane, înalte de aproximativ 60 de picioare, care formau un bulevard central și două bulevarde laterale. Când a fost complet, trebuie să fi conținut peste o mie cinci sute de coloane, dintre care mai mult de o sută cincizeci se mai află încă în picioare. Fiecare coloană are pe partea sa interioară, la aproximativ opt picioare deasupra bazei, un suport pentru o statuie. O trăsătură remarcabilă a colonadei este faptul că este ușor curbată la mijloc; privind-o în lungul ei, se poate observa cât de mult îi sporește acest lucru efectul. Ce promenadă nobilă pentru vechii palmyreni ! la adăpost de razele aprige ale soarelui ; deschisă oricărei brize blânde ; statui ale nobililor și patrioților țării lor, ale poeților și filozofilor, înșirate în rânduri lungi alături de ei ; iar fundalul este completat de fațadele superbe ale templelor și palatelor, ale mormintelor și monumentelor ! Oricât ar fi de ruptă și sfărâmată, cu sute de arbori lustruiți și cu lungi rânduri din cornișa sa sculptată zăcând printre praf și

armatelor din Damasc, era unul dintre cei mai mari generali și cei mai mari oameni ai epocii sale; dar "era lepros". Într-o expediție războinică, el a capturat o fetiță evreică, care a devenit sclavă în hamacul său. Captivitatea nu poate stinge sentimentele de compasiune din inima femeii. Văzând suferințele stăpânului ei, servitoarea a exclamat într-o zi: "De-ar fi Dumnezeu ca domnul meu să fie cu profetul care se află în Samaria! căci l-ar vindeca de lepră. " La Samaria s-a dus Naaman. Elisei nu a îngăduit să-l vadă ; dar i-a trimis vorbă să meargă să se spele în Iordan. Mândrul Damasc s-a indignat : "Iată, s-a gândit el: "Cu siguranță va ieși la mine, va sta în picioare, va invoca numele Domnului Dumnezeului său, își va bate mâna peste locul acela și va vindeca leprosul. Oare nu sunt Abana și Farpar, râurile din Damasc, mai bune decât toate apele lui Israel? nu pot eu să mă spăl în ele și să fiu curat?" Și s-a întors și a plecat furios. "Întreaga scenă era cu totul orientală. Servitorii intervin acum. Sfaturile mai bune prevalează ; și Naaman s-a spălat și a fost curățat (2 Regi v.) Amintirea lui Naaman se agață încă de Damasc. În afara zidurilor, pe malul Abanei, se află un spital pentru leproși, care, spune tradiția, ocupă locul casei lui Naaman. L-am vizitat de multe ori și, când mă uitam la deținuții săi mizerabili, toți desfigurați și mutilați de boala lor scârboasă, nu mă puteam mira că inima micuței captive evreice a fost mișcată de suferințele stăpânului ei.

Apoi urmează eliberarea miraculoasă a lui Israel de regele Damascului de către Elisei. Aflând că Elisei era cauza tuturor eșecurilor sale, regele s-a hotărât să-l prindă. În consecință, într-o anumită noapte, a înconjurat cu călăreți și care de luptă satul Donețan, în care locuia profetul. Dimineața, slujitorul lui Elisei a venit tremurând și strigând: "Vai, stăpânul meu, ce vom face?". "Nu te teme", a spus omul lui Dumnezeu; "cei care sunt cu noi sunt mai mulți decât cei care sunt cu ei". Apoi s-a rugat: "Doamne, deschide-i ochii". "Și Domnul a deschis ochii tânărului; și el a văzut; și iată că muntele era plin de cai și de care de foc în jurul lui Elisei" (2 Regi vi. 13-17). Rezultatul este bine cunoscut. Ne putem imagina surpriza și teroarea soldaților din Damasc când s-au trezit singuri și neajutorați în fortăreața dușmanului lor.

Ce tip glorios de putere mântuitoare este aici! Așa cum a fost cu Elisei, așa este întotdeauna cu copiii suferinzi ai lui Dumnezeu. Oștile cerului îi

iarbă lungă și sedimentată, și traversate de poduri rustice care se clatină și scârțâie sub picioarele cailor. Jobar este o stațiune preferată de evreii bogați, bărbați și femei. Este parcul și cafeneaua lor. Acolo își petrec după-amiezele lungi de vară, adesea întreaga noapte, sub bolți de viță de vie și iasomie. Nu de puține ori, crângurile răsună de veselie, veselie și cântec. Ciudat mod acesta în care se celebrează memoria și se onorează sanctuarele marilor profeți ai lui Israel !

Vrăjmășia Damascului față de regatul lui Iuda a dus la propria sa distrugere. Iudeii, incapabili să se lupte cu un dușman atât de puternic, au cumpărat alianța Asiriei. Damascul a fost atacat și capturat, poporul său a fost dus pe malurile râului Kir, iar o colonie asiriană a fost așezată pe teritoriul lor , în casele lor.

POVESTEA CONVERTIRII LUI PAVEL

Damascul și-a pierdut astfel, și și-a pierdut pentru totdeauna, independența. Atunci " împărăția a fost luată din Damasc", "Damascul a fost lipsit de statutul de cetate" (Isaia xvii. 1-3).

CONVERTIREA LUI PAVEL

Trec opt secole - opt secole de războaie și revoluții. Damascul a devenit un oraș roman. Dar este deținut temporar de un prinț rebel, Aretas, rege al Arabiei.

Este o perioadă de tulburări naționale, căci imperiul a rămas brusc fără cap. Este un moment de mare neliniște și teamă printre membrii micii biserici creștine din oraș. Saul din Tars, după ce și-a înmuiat mâinile în sângele primului martir creștin și după ce aproape a stins Biserica din Cetatea Sfântă, se îndreaptă spre Damasc " suflând amenințări și măceluri împotriva ucenicilor Domnului" (Fapte ix. 1).

Dar Isus, pe care îl persecuta, îl întâlnește pe drum și, când intră în cetate, nu mai este persecutorul mândru și nemilos; el este ucenicul umil, orb, cu conștiința zdruncinată, care respiră rugăciunea: "Doamne, ce vrei să fac?". Acest miracol al milei și al puterii a făcut din Damasc "pământ sfânt". A înălțat-o la un loc de cinste alături de Betleem și Nazaret, Ierusalim și Hermon. Fiul lui Dumnezeu era acolo, dacă nu în trup, în glorie și în putere, arătându-i lui Pavel ca unui "născut la timpul potrivit"(x Cor. xv. 8). În Damasc, marele misionar al neamurilor a predicat pentru prima dată

Evanghelia (Fapte ix. 19, 20). Acolo a experimentat pentru prima dată amărăciunea persecuției pe care el însuși a contribuit la declanșarea ei. El a devenit obiectul unei ură deosebite pentru conaționalii săi infatuați. Lucrările sale în oraș au stârnit indignarea iudeilor, iar succesul lucrării sale de evanghelizare în Arabia, regatul ereditar al lui Aretas, a stârnit suspiciunile și temerile conducătorilor, astfel încât "guvernatorul de sub regele Aretas a păzit cetatea Damascului cu o garnizoană, dorind să mă prindă; și printr-o fereastră, într-un coș, am fost coborât lângă zid și am scăpat din mâinile lui" (2Cor.xi.32,33).
Tradiția a localizat fiecare eveniment din povestea lui Pavel - scena convertirii, " strada numită Drept", casa lui Iuda, locul unde îngerul i-a apărut lui Anania, fereastra din zidul orașului - toate sunt indicate. De nenumărate ori le-am vizitat. Cele mai multe dintre ele pot fi apocrife, unele dintre ele sunt, fără îndoială, apocrife; dar în acest " oraș al necredincioșilor", toate au un interes intens pentru creștin. Ele îl trezesc la un sentiment al realității marilor evenimente și al puterii marilor principii și adevăruri, pe care el este prea predispus să le uite. Strada Dreaptă este reală. Nu poate exista nicio îndoială în această privință. Și pe vechiul zid am văzut multe camere în proeminențe și multe ferestre cu zăbrele de la care o mână prietenoasă ar putea "da drumul" unui fugar.

ASPECTUL ORAȘULUI

Cât de frumos ca situație este Damascul! Propriii săi poeți l-au numit "Perla Orientului". Priveliștea orașului și a câmpiei de pe fruntea Libanului este inegalabilă în Siria, probabil că este de neegalat în lume. Cineva o privește extaziat atunci când o are în față; iar atunci când este departe, deși au trecut mulți ani, memoria se oprește asupra ei ca asupra unei viziuni luminoase și pline de bucurie din zilele fericite ale copilăriei. Patruzeci de secole au trecut peste oraș, dar el păstrează prospețimea tinereții, Palatele sale arată la fel de superb, casele sale la fel de vesele, minaretele și cupolele sale cu vârfuri de aur la fel de strălucitoare ca și cum ar fi fost terminate abia ieri. Grădinile, livezile și livezile sale, bogate în frunze și flori, înconjoară orașul ca o mantie de catifea verde, pudrată

cu perle. Râurile sale, mai bune încă decât toate apele din Israel, după ce și-au spart barierele din munți, trimit mii de izvoare șerpuind pe câmpia sa, scânteind în lumina soarelui și răspândind verdeață și frumusețe de-a lungul cursului lor.
Orașul pare atât de liniștit acolo, odihnindu-se în bolta sa veșnic verde, departe de zgomotul comerțului, de vârtejul necizelat al vieții moderne și de agitația zguduitoare a politicii mondiale, încât ai crede că nu a simțit niciodată șocul războiului, că solul său nu a fost niciodată poluat de crime și că Abana și Pharpar nu s-au înroșit niciodată de sângele a mii de oameni măcelăriți fără milă.
Distanța conferă farmec priveliștei. Când am văzut prima dată Damascul, Damascul mi s-a părut o viziune a Paradisului - numai pace și frumusețe. Această viziune a fost risipită cu brutalitate,-a dispărut în momentul în care am trecut poarta orașului. Afară, natura zâmbea cu bucurie, peisajul era scăldat în lumina roșiatică a soarelui în declin; livezile de caise păreau să roșească de propria lor frumusețe întrecută, iar brizele blânde care fosneau molcom printre vârfurile plumbușite ale palmierilor erau încărcate de parfumul trandafirului și al violetei. Înăuntru, cât de mare, cât de dureros era contrastul! Casele, moscheile, străzile, toate operele omului, de fapt, purtau semnele neglijenței și ale degradării; iar omul însuși părea să stea acolo, plângând cu melancolie pentru gloria care se stingea. Casele sunt grămezi informi de cărămizi și lemn uscat de soare și din păcate în stare de reparație; străzile sunt înguste, strâmbe și murdare, pavate cu pietre mari și aspre și pe jumătate acoperite cu rogojini zdrențuite și ramuri uscate. Zeci de câini mizerabili zac în praf, prea leneși să latre sau chiar să se târască de sub picioarele calului. În niște băncuțe ca niște rafturi, de-a lungul marginilor acestor ulițe, stau ghemuite șiruri de bărbați cu barbă lungă, cu turban alb, cu chipul sălbatic, care își spun mărțișoarele și amestecă cu rugăciuni murmurate către Allah blesteme adânci și mortale asupra necredincioșilor care îndrăznesc să le traverseze calea sau să intre în orașul lor sfânt. Dar cele mai ciudate priveliști asupra cărora cade ochiul străinului sunt femeile. La început, cu greu își poate da seama ce sunt acestea. Nici o trăsătură, nici un membru nu este vizibil, cu excepția celor două picioare, încălțate cu cizme galbene cu aspect ciudat.

fost aplicată. A venit noaptea, dar măcelul nu a încetat. 'Flăcările caselor în flăcări au luminat întregul oraș, dezvăluind pe fiecare stradă și uliță scene de ocară brutală și cruzime sălbatică, așa cum rar a văzut lumea. O mare parte dintre creștinii mai respectabili, văzând că nu se urmărea nimic mai puțin decât exterminarea lor totală, și-au părăsit casele și au căutat azil în casele prietenilor musulmani. Dar au descoperit curând că fanatismul ignoră prietenia. Toți au fost primiți cu răceală; unii au fost alungați; și nu puțini au fost dați pe mâna mulțimii. Cu toate acestea, un număr considerabil a reușit să ajungă la castel, care era ocupat de o garnizoană turcească; în cele din urmă, cele mai multe femei și copii și-au găsit refugiu acolo sau în casa lui Abd-el-Kader.
Focarul a fost cunoscut de Pașa încă de la început. El fusese avertizat de pericol cu mult timp înainte ca acesta să se producă. O duzină de polițiști energici ar fi putut să o stingă atunci când consulatul rus a fost atacat. Cincizeci de soldați ar fi putut înăbuși mulțimea în orice moment în timpul masacrului. În prima seară, o companie de "soldați obișnuiți" turci, împreună cu câțiva polițiști autohtoni, au fost trimiși la locul izbucnirii, dar aceștia au fraternizat imediat cu mulțimea. Un cetățean britanic, care a fost martor ocular al principalelor evenimente din timpul acestui regim de teroare, a văzut soldați și cetățeni jefuind, incendiind și ucigând împreună. Atunci când se opunea rezistență în vreo casă, aceasta era incendiată; iar când nenorociții de locatari, bătrâni sau tineri, bărbați sau femei, încercau să scape, soldații îi împingeau înapoi în flăcări cu vârful baionetelor. Când trupele și mulțimea au fraternizat, soarta creștinilor a fost pecetluită. Înainte de acest moment, doar un număr mic din cea mai joasă gloată luase parte la izbucnirea incendiului; acum, fanaticii din toate clasele, de sus și de jos, bogați și săraci, s-au repezit la asalt. Pentru a preveni posibilitatea de a opune rezistență, a fost organizat un plan de atac unitar. O briză puternică sufla dinspre vest; au început din acea parte a cartierului creștin și au ars totul în fața lor. Timp de trei zile și trei nopți a continuat această teribilă muncă de jaf, incendiere și măcel. A încetat doar când toate obiectele de valoare au fost luate, toate casele au fost făcute scrum, iar toți bărbații fie au murit, fie s-au refugiat într-un loc sigur. Printre victime s-a numărat și reverendul William Graham, misionar al Bisericii Prezbiteriene din Irlanda. La începutul izbucnirii

spiritul fanatic al populației și, chiar și atunci când vinovăția acestor oameni a fost dovedită, s-au făcut toate eforturile posibile la nivel înalt pentru a-i feri de pedeapsa atât de justă pentru crimele lor.
Nobilul nostru comisar, lordul Dufferin, a acționat în poziția sa dificilă și delicată cu o energie și un zel luminat demne de toată lauda. În el, Anglia a avut un reprezentant potrivit. Lui, sectele creștine din Siria, precum și drusii, îi datorează o datorie de recunoștință pe care nu o vor putea plăti niciodată. El a avut o viziune înțeleaptă și de om de stat asupra pericolelor și nevoilor Siriei; dacă politica sa ar fi fost adoptată, ar fi contribuit în mare măsură la asigurarea unei păci durabile și la promovarea prosperității permanente a acestei țări nefericite.

"STRADA NUMITĂ DREPT"
LOCURILE SFINTE DIN DAMASC.

În Damasc și în împrejurimi, tradiția a localizat scenele multor evenimente consemnate în istoria sacră. <Câteva dintre acestea sunt demne de luat în seamă, deoarece tind să ilustreze istoria biblică>.
Strada Dreaptă.---Sculați-vă și mergeți pe strada care se numește Dreaptă și căutați în casa lui Iuda pe unul care se numește Saul din Tars" (Fapte vi. 11). Orașul vechi - nucleul Damascului - are o formă ovală și este înconjurat de un zid, ale cărui fundații sunt romane, dacă nu mai vechi, iar partea superioară este un mozaic al tuturor epocilor ulterioare. Diametrul său cel mai mare este marcat de Strada Dreaptă, care are o milă englezească în lungime. La capătul său estic se află Bab Shurky, "Poarta de Est", un frumos portal roman, având un arc central și două arcuri laterale. Arcele central și sudic au fost zidite de mai bine de opt secole, iar cel nordic formează acum singura intrare în oraș. În fața ei se află rămășițele masive ale unui turn construit în primele zile ale dominației musulmane. Aspectul actual al porții este pitoresc, deși dărăpănat. Zidurile sarazinice prăbușite și minaretul din lemn contrastează bine cu simplitatea masivă a arhitecturii romane. În epoca romană și până în momentul cuceririi mahomedane (634 d.Hr.), o stradă nobilă mergea în linie dreaptă de la poartă spre vest prin oraș. Ea era împărțită de colonade corintice în trei bulevarde, opuse celor trei

din nou el ar fi "suflat acolo amenințări și măceluri împotriva ucenicilor Domnului".

SCENA CONVERTIRII LUI PAVEL.

Nu s-ar părea că acela a fost momentul în care a fost umilită mândria lui; și când pasiunile fanaticului au fost stinse pentru totdeauna de potopul harului divin? 'Pe când călătorea, a ajuns aproape de Damasc; și deodată a strălucit în jurul lui o lumină din cer" (Fapte. ix. 3).

Nu m-am putut împotrivi credinței că mă aflam acolo chiar pe scena miracolului. Dar, oricum ar fi, trăsăturile peisajului erau aceleași pe care le-a văzut Pavel ;- în stânga se ridica Hermonul în toată măreția sa, o piramidă imaculată de zăpadă; lanțul lung al Anti-Libanului, cenușiu și pustiu, se întindea spre est până la orizont; în față, câmpia largă, cu frunzișul său multicolor; în jur, mici sate înflorite în livezi înfloritoare; și în depărtare, clădirile strălucitoare ale orașului. Aceleași figuri, de asemenea, dădeau viață peisajului ;- șiruri lungi de cămile purtând grâul din Basan; cavaleri din deșert înarmați cu sabie și suliță; țărani pe câmpuri care își conduc jugurile de boi cu gionturi ascuțite - gionturi care ilustrau, dacă nu sugerau, cuvintele Domnului: "Greu îți este să lovești în gionturi". Același cer fără nori era acolo ; și același soare, revărsând un potop de lumină asupra orașului, câmpiei și muntelui. 'La miezul zilei, deodată, o lumină mare", a strălucit din cer; și măreția acestei lumini o pot cunoaște numai aceia care au văzut și au simțit un soare sirian strălucind în puterea sa și care își amintesc că lumina care a strălucit asupra lui Pavel era "mai presus de strălucirea soarelui" (Fapte xxvi. 13).

Sanctuarul lui Avraam, sau Makam Ibrahim, cum îl numesc arabii, se află la trei mile la nord de Damasc, la deschiderea unei râpe sălbatice care se întinde până în inima Anti-Libanului. Este o moschee rudimentară, construită pe versantul unei stânci goale, camera sa interioară deschizându-se într-o crăpătură adâncă. Mai multe legende sunt legate de ea.

Unii spun că Avraam s-a născut acolo; alții, că s-a închinat lui Dumnezeu în acel loc atunci când s-a întors de la urmărirea regilor care au jefuit Sodoma (Gen. xiv. 15); alții, că a avut un altar acolo când era rege al Damascului; dar, probabil, cea mai veche referire la el este cea pe care Josephus o citează din istoricul Nicolas: "Numele lui Avraam este încă

Chiar deasupra lui, Abana taie lanțul central al Anti-Libanului; dar când face o cotitură bruscă, nu se vede decât o imensă adâncitură în versantul muntelui, susținută de un semicerc de stânci de la trei până la patru sute de metri înălțime.

În interiorul acestei adâncituri, cu vedere spre serpen- tinele poienii de mai jos , se află ruinele orașului Abila ; iar în stâncile și prăstiile de deasupra se află mormintele sale.

ANEXĂ.

cele de întreținere le-au fost luate. Supraviețuitorii au fost alungați, fără adăpost, fără bani și, în unele cazuri, goi și răniți. Multe dintre femei și fete au fost, conform practicii musulmane obișnuite, transformate în sclavi ai persecutorilor lor brutali.
Declarația atentă a domnului Robson va fi citită cu mult interes :—
"După masacrul din Damasc, clerul și oamenii de seamă ai fiecărei secte au întocmit o listă a persoanelor aparținând comunității lor care au fost ucise, în măsura în care a fost posibil, pentru a le afla numele. Aceste liste conțineau numele a aproximativ douăsprezece sute dintre locuitorii cunoscuți ai orașului. Prin urmare, este cert că acest număr, cel puțin al persoanelor care locuiesc permanent în Damasc, a pierit în cele trei zile de masacru.
" Dar, pe lângă aceștia, în momentul masacrului, ca în orice moment, în oraș se aflau un număr considerabil de străini, veniți cu afaceri și care stăteau pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp în locuințe din diferite părți ale orașului - atât în cartierul mahomedan, cât și în cel creștin. Dintre aceștia, unii proveneau din alte orașe sau districte din Siria, alții erau sirieni din Mesopotamia, câțiva erau din locuri mai îndepărtate din est, câțiva erau Copți și alții din Egipt, iar mulți erau armeni din Asia Mică și Constantinopol. este imposibil de stabilit câte persoane din această categorie au fost ucise în masacru.
"O altă categorie de străini care se aflau în Damasc în momentul masacrului era formată din locuitorii creștini din satele din jur, care se refugiaseră în oraș pentru a scăpa de pericolele care îi amenințau în propriile case. O parte din locuitorii din Hasbeiya și un număr mare din cei din Rasheiya, care scăpaseră de masacrele din aceste orașe, sau refugiat în Damasc. Iar în timpul lunii care a trecut între acele masacre și cel din oraș, creștinii, bărbați, femei și copii, au fugit în oraș din toate satele din câmpia Damascului și din majoritatea celor din Hermon, Wady et-Teim și Anti-Liban.
Acești refugiați se ridicau la câteva mii. Au fost cazați în biserici, școli și mănăstiri, precum și în khans și case neocupate, și au fost hrăniți zilnic prin caritatea coreligioșilor lor din oraș În acest scop s-au strâns bani de la oameni și s-au făcut donații din fondurile bisericii.
Majoritatea acestor refugiați erau din Biserica Greacă. Fiind înghesuiți

La început am sperat să mă ascund în casa unuia dintre vecini mei musulmani ,până când mi-ar fi fost posibil să scap în lui Abd el-Kâdir , dar nici unul dintre ei nu m-a primit. 3 Apoi am încercat să mă îndrept spre casa emirului, dar am fost întâmpinat de o gloată care a tras asupra mea. Am aruncat câteva monede printre ei pentru a le distrage atenția și m-am întors în direcția locului numit Bad Zima (' Poarta lui Toma '), unde era o gardă de soldați, Acolo m-a întâmpinat o altă parte înarmată și a tras asupra mea. Le-am aruncat și lor o cantitate de monede, așa cum făcusem cu prima parte.

M-am întors din nou și am luat-o pe un al treilea drum, și din nou m-a întâmpinat o mare parte de oameni înarmați. Cunoșteam opt dintre acești oameni și le-am dat numele la guvern: ment, iar șase dintre ei au fost arestați. Unii dintre acești oameni m-au atacat cu arme de foc, alții cu săbii, alții cu topoare și topoare, iar alții cu bâte. Cei doi copilași ai mei erau în spatele meu și plângeau, țipau și spuneau: "Ucideți-ne și cruțați-l pe tatăl nostru, pentru că nu putem trăi fără el!". Unul dintre acești oameni cruzi a lovit-o pe micuța mea fică cu o secure și a rănit-o. Am atras atenția celor din această parte aruncându-le bani. Lăudat să fie numele Lui, nici unul dintre focuri nu m-a lovit, deși unul dintre ei a tras de două ori asupra mea de la o distanță de numai doi sau trei metri; dar am fost rănit cu alte arme, m-am ales cu o rană periculoasă la cap de la lovitura unui topor ; și, dacă jandarmul nu ar fi întors-o cu îndărătnicie și nu ar fi prins brațul criminalului, lovitura m-ar fi ucis; am mai primit o lovitură la ochi de la o bâtă mare, la umărul drept o tăietură de sabie și mai multe lovituri la brațul drept, în urma cărora nu pot încă să țin un stilou în mâna dreaptă. Pe brațul stâng am primit doar o singură lovitură de bâtă, am avut mai multe răni și în alte părți ale corpului.

"În mijlocul tuturor acestor pericole și lupte, am ajuns la bazarul Bab Tuma cu ajutorul jandarmului care a stat în permanență lângă mine. Mustafa Bey 4', șeful poliției din acel cartier al orașului, se afla în bazar și l-am rugat să mă ducă la el acasă; dar, deși casa lui era aproape, a refu- Ușa a fost deschisă și am crezut că au venit să mă omoare; dar când au intrat am aflat că aparțineau emirului Abd el-Kâdir, că unul dintre prietenii mei mahomedani, Mohammed es-Sutery, era cu ei și că veniseră să mă salveze. M-au dus la emir, care m-a primit cu toată bunăvoința; dar, cum

eram plin de sânge din cauza rănilor, iar casa lui era plină de o mulțime de creștini, i-a permis lui Mohammed es-Sutery să mă ducă la casa lui, care era foarte aproape. El m-a luat imediat; și lăsându-mă în casa lui, a plecat în căutarea familiei mele, de care am fost despărțit înainte de a intra în casa în care m-a pus Mustafa Bey. Și-a continuat căutările toată noaptea și mi-a adus toți membrii familiei mele, cu excepția celui de-al doilea fiu al meu, Selîm, care a rămas ascuns timp de trei zile, timp în care am presupus că a fost ucis. "Voi povesti cum s-a întâmplat că Es-Sutery a venit în casa urmașului lui Mustafa Bey pentru a mă căuta. De îndată ce a văzut insurecția începută în oraș, s-a grăbit să vină la mine acasă împreună cu mai mulți prieteni ai săi pentru a mă salva. A găsit-o jefuită și abandonată ; dar m-a căutat până când a aflat că am ajuns la Mustafa Bey. S-a dus la el și m-a cerut de la el. Mustafa a declarat că nu știa unde mă aflu. Acest lucru l-a făcut pe es-Sutery să nu aibă încredere și să se teamă de el. S-a dus, așadar, imediat la emirul Abd el-Kâdir, i-a spus ce se întâmplase și l-a asigurat că am căzut în mâinile lui Mustafa Bey în viață. Imediat, emirul a trimis cu el opt oameni aleși dintre algerienii săi înarmați.

Aceștia m-au cerut de la Mustafa, iar acesta, neputând să mai nege faptul că știa de ascunzătoarea mea, și-a trimis nepotul să îi conducă la mine. "Din cauza faptului că am fost rănilor am rămas o lună întreagă în casa lui Mohammed es-Sutery și am fost tratat cu cea mai mare amabilitate și respect. "Eu și familia mea am ajuns în casa lui, dezbrăcați de haine ,și jefuiți de tot ce aveam. Fetița mea și cu mine am fost răniți. Nu mai aveam decât două sau trei piaștri din banii pe care îi pusesem în buzunar ; dar șeicul Selim Effendi 5 ne-a trimis haine și alte lucruri de primă necesitate, precum și bani pentru cheltuielile noastre zilnice, cu toate că avea în casa lui la acea vreme aproximativ o sută de creștini, cărora le asigura toate nevoile. În ceea ce mă privește, în dimineața zilei de 9 iulie, eram unul dintre cei bogați, iar în dimineața zilei de 10 eram unul dintre cei mai săraci ; dar în toate stările îl laud pe Dumnezeul cel Prea înalt pentru că m-a salvat pe mine și familia mea în viață.

"Neîncrederea pe care o simțeam față de casa în care am fost plasat prima dată s-a dovedit a fi întemeiată, căci după sosirea lui Fuad Pașa, sa dovedit că Mustafa Bey și nepoții și adepții săi, au ucis în diferite moduri

3 "Dr. Meshakah a avut deseori în puterea sa de a servi în diferite moduri vecinii mahomedani bis, și nu a neglijat niciodată o ocazie de a face acest lucru. Cu toate acestea, când viața lui era în pericol - când era vânat de o gloată însetată de sânge, nici unul dintre ei nu i-a oferit adăpost)! Doamna Meshakah a mers printre ei din ușă în ușă, rugându-i să-l primească pe soțul ei. S-a prosternat la pământ în fața soțiilor și fiicelor lor, le-a sărutat picioarele și, cu ochii plini de lacrimi, le-a oferit bijuteriile ei, chiar și părul de pe cap. Dar nici unul dintre ei nu a fost mișcat de milă!

4. "Mustafa Bey primise multă bunăvoință din partea consulilor englezi și a mărturisit întotdeauna cea mai mare prietenie pentru englezi. Dr. Meshakah fusese mult timp în slujba consulatului englez, era un supus britanic, și a fost timp de mulți ani un prieten personal al lui Mustafa Bey. Era firesc ca el să se aștepte la protecție din partea lui Mustafa. Cu toate acestea, nu există nicio îndoială acum în mintea oricui cunoaște faptele, că dacă oamenii lui Abd el-Kâdir nu l-ar fi salvat din casa în care Mustafa l-a plasat, ar fi fost ucis înainte de dimineață.

5. "Șeicul Selim Effendi este un mahomedan. Dacă nu ar fi fost Abd el-KAdir, șeicul Selim și alți câțiva cu un spirit asemănător, măcelul creștinilor ar fi fost mult mai mare decât a fost. Astfel de oameni merită o mențiune recunoscătoare și onorabilă.

6, " Acesta este un exemplu al politicii înșelătoare a pașei și a celorlalte autorități turcești în timpul pregătirii și desfășurării masacrului."